

A

Een inventarisatie van vindplaatsen in het buitengebied van Oss

M

R. Jansen, C. van der Linde, H. Fokkens

5

Archeologische Rapporten Maaskant 5

Inhoudsopgave

1 Inleiding en doelstellingen 3

2 Korte karakteristiek van het gebied 3

 Topografische karakteristiek 3

 Geschiedenis 3

 Fysische geografische landschappen 3

 Bodemopbouw 3

3 Archeologie in de Lage Maaskant 4

4 Vraagstellingen en methodiek 7

 Vraagstellingen 7

 Methodiek van het onderzoek 7

Colofon

5 Beschrijving van de vindplaatsen 8

FA - UL Archeologische Rapporten Maaskant 5 8

 Karakteristiek 8

Een inventarisatie van vindplaatsen in het buitengebied van Oss 10

In opdracht van R.O.B., D.L.G. en Waterschap Maaskant 11

Uitvoering: drs. R. Jansen, drs. J. W. de Kort, drs. K. Leijnse, C. van der Linde, G. Smits 11

Wetenschappelijke begeleiding: dr. H. Fokkens 12

 Karakteristiek 12

Auteurs: R. Jansen, C. van der Linde, H. Fokkens 12

Lay-out: R. Jansen 12

Omslagontwerp: R. Jansen 12

Productie: Maaskantproject 14

Oplage: 10 15

ISSN 15

 Karakteristiek 15

 Vooronderzoek 16

 Resultaten 16

© Maaskantproject, Leiden 1999 16

Faculteit der Archeologie 17

Postbus 9515 17

2300 RA Leiden 17

 Vooronderzoek 17

 Resultaten Rotsstraat - Noord 19

 Resultaten Rotsstraat - Zuid 19

 Conclusie 19

 Waardering 20

KENNEDYBAAN - PAALAKKERWEG, OSS 20

 Karakteristiek 20

 Vooronderzoek 21

 Resultaten 22

 Conclusie 22

 Waardering 23

Het copyright berust bij de auteurs 23

Uitgave van de Faculteit der Archeologie, Universiteit Leiden 23

 Vooronderzoek 24

 Resultaten 24

Foto voorpagina: R. Jansen 24

 Conclusie 24

Inhoudsopgave

1 Inleiding en doelstellingen	3
2 Korte karakteristiek van het gebied	3
<i>Topografische karakteristiek</i>	3
<i>Ontstaansgeschiedenis</i>	3
<i>Fysische geografische landschappen</i>	5
<i>Bodemopbouw</i>	5
3 Archeologie in de Lage Maaskant	6
4 Vraagstellingen en methodiek	7
<i>Vraagstellingen</i>	7
<i>Methodiek van het onderzoek</i>	7
5 Beschrijving van de vindplaatsen	8
LUTTERWEG, OIJEN	9
<i>Karakteristieken</i>	9
<i>Vooronderzoek</i>	10
<i>Resultaten</i>	10
<i>Conclusie</i>	11
<i>Waardering en aanbevelingen</i>	11
DE LANGE MAAIJEN, LITH	12
<i>Karakteristieken</i>	12
<i>Vooronderzoek</i>	12
<i>Resultaten Lange Maaijen - Noord</i>	12
<i>Resultaten Lange Maaijen - Zuid</i>	12
<i>Conclusie</i>	14
<i>Waardering</i>	15
TEEFFELEN - DORP	15
<i>Karakteristieken</i>	15
<i>Vooronderzoek</i>	16
<i>Resultaten</i>	16
<i>Conclusie</i>	16
<i>Waardering</i>	17
ROTSESTRAAT, LITH	17
<i>Karakteristieken</i>	17
<i>Vooronderzoek</i>	17
<i>Resultaten Rotsestraat - Noord</i>	19
<i>Resultaten Rotsestraat - Zuid</i>	19
<i>Conclusie</i>	19
<i>Waardering</i>	20
KENNEDYBAAN - PAALAKKERWEG, OSS	20
<i>Karakteristieken</i>	20
<i>Vooronderzoek</i>	21
<i>Resultaten</i>	22
<i>Conclusie</i>	22
<i>Waardering</i>	23
KENNEDYBAAN - FRANKENBEEMDWEG, OSS	23
<i>Karakteristieken</i>	23
<i>Vooronderzoek</i>	24
<i>Resultaten</i>	24
<i>Conclusie</i>	24

<i>Waardering</i> -----	25
FRANKENBEEMDWEG, OSS -----	25
<i>Karakteristieken</i> -----	25
<i>Vooronderzoek</i> -----	25
<i>Resultaten Frankenbeemdweg 1</i> -----	26
<i>Resultaten Frankenbeemdweg 2</i> -----	26
<i>Resultaten Frankenbeemdweg 3</i> -----	27
<i>Conclusie</i> -----	28
<i>Waardering</i> -----	28
KAPELSTRAAT, MEGEN -----	28
<i>Karakteristieken</i> -----	28
<i>Vooronderzoek</i> -----	29
<i>Resultaten</i> -----	29
<i>Conclusie</i> -----	30
<i>Waardering</i> -----	30
EINDSTRAAT, HAREN -----	30
<i>Karakteristieken</i> -----	30
<i>Vooronderzoek</i> -----	31
<i>Resultaten</i> -----	31
<i>Conclusie</i> -----	31
<i>Waardering</i> -----	32
SPAANSE STEEG, HAREN -----	32
<i>Karakteristieken</i> -----	32
<i>Vooronderzoek</i> -----	33
<i>Resultaten</i> -----	33
<i>Conclusie</i> -----	34
<i>Waardering</i> -----	35
OIJENSE BENEDENDIJK, OIJEN -----	35
<i>Karakteristieken</i> -----	35
<i>(Voor)onderzoek</i> -----	35
6 Conclusies en aanbevelingen -----	36
7 Literatuur -----	38

gebied begrensd door de Maas, aan de oostzijde door het 'Land van Ravenstein'. Aan de westzijde wordt het begrensd door het gebied 'Midden-Massland' en in het zuiden door de Herpelduin bossen en de noordrand van de bebouwde kom van Oss. Het gebied is ongeveer 4375 ha groot en ligt op het grondgebied van de gemeenten Lith, Oss en Ravenstein. Het onderzoek heeft in het noordwestelijke en -oostelijke deel van dit gebied plaatsgevonden.¹ Hier worden al sinds het begin van de jaren '80 oppervlaktokaarten door lokale archeologen gemaakt.

Ontstaansgeschiedenis

Het onderzoeksgebied is grofweg te verdelen in drie zones. Het rivierengebied, de zandgronden en het overgangengebied daartussen. Tijdens het Weichselien (de laatste ijstijd) werden door de Maas voornamelijk grove zanden afgezet. Mede onder invloed van het smeltwater werden grote hoeveelheden sediment door de rivier verplaatst. Rivierbeddingen raakten hiermee snel opgevoerd waardoor een vlechtland rivierstelsel ontstond. Gedurende droge periodes in het laat-Weichselien, ontstonden tussen de vele rivierbeddingen door opwaaiing van zand rivierduinen, de zogenaamde donken. De rivierbeddingen uit het Weichselien worden tegenwoordig bedekt door dikke

¹ Het onderzoek is uitgevoerd door (in alfabetisch) dr. R. Jansen, drs. J.W. de Kort, drs. K. Lijss, G. van der Linden en G. Smits. Het geheel stond onder wetenschappelijke leiding van dr. H. Folkens.

² Zie bijlage 2.

1 Inleiding en doelstellingen

In het voorjaar en zomer van 1999 is door de Faculteit der Archeologie van de Universiteit Leiden een verkennend en waarderend booronderzoek uitgevoerd in het buitengebied tussen Oss, Lith, Haren en de Maas: de Lage Maaskant.¹ Dit was noodzakelijk door een voorgenomen peilverlaging in grote delen van het gebied. Het werd uitgevoerd in opdracht van de Dienst Landelijk Gebied voor ontwikkeling en beheer (DLG) en de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB). Het project werd gefinancierd door genoemde opdrachtgevers en het Waterschap Maaskant. De Faculteit der Archeologie voerde het project uit binnen het Maaskantproject waarin onderzoek wordt gedaan naar de bewoningsgeschiedenis van de Maaskant van het laat-neolithicum tot aan de Romeinse tijd.

Het doel van het onderzoek was om de archeologische monumenten en meldingsgebieden in het peilverlagingsgebied specifiek te karteren om de gevolgen van een peilverlaging te kunnen aangeven. Belangrijk daarbij is de omvang maar met name ook de diepte van de vindplaatsen te bepalen. Het onderzoek was mede noodzakelijk omdat een zanddieptekaart van het gebied ontbreekt. Ook de bestaande, veelal zeer gedateerde, bodemkaarten leveren onvoldoende informatie over het grillige verloop van de lagen waarin zich de archeologica bevinden. Voor een goede interpretatie van de monumenten cq. meldingsgebieden zijn tijdens het onderzoek ook oppervlaktevondsten meegenomen. Ook zijn van de terreinen uit verschillende archieven de al bekende gegevens verzameld. De betreffende onderzoeksterreinen staan geregistreerd in het CMA-archief van Archis, de nationale databank van archeologische vindplaatsen van de ROB. Op een aantal locaties waren al kortstondige onderzoeken uitgevoerd door ROB en RAAP.

Met al deze gegevens wordt een zo volledig mogelijk beeld van de onderzochte gebieden gepresenteerd. Op grond van dit gecombineerde archief- en booronderzoek wordt een waardering van de vindplaatsen gegeven. Tenslotte volgen aanbevelingen in verband met de peilverlagingen.

2 Korte karakteristiek van het gebied

Topografische karakteristiek

Het gebied is gelegen in de noordoostelijke hoek van Noord-Brabant. Aan de noordzijde wordt het gebied afgegrensd door de Maas, aan de oostzijde door het 'Land van Ravenstein'. Aan de westzijde wordt het begrensd door het gebied 'Midden-Maasland' en in het zuiden door de Herperduin bossen en de noordrand van de bebouwde kom van Oss. Het gebied is ongeveer 4375 ha groot en ligt op het grondgebied van de gemeenten Lith, Oss en Ravenstein. Het onderzoek heeft in het noordwestelijke en -oostelijke deel van dit gebied plaatsgevonden.² Hier worden al sinds het begin van de jaren '80 oppervlaktekarteringen door lokale archeologen gedaan.

Ontstaansgeschiedenis

Het onderzoeksgebied is grofweg te verdelen in drie zones. Het rivierengebied, de zandgronden en het overgangsgebied daartussen. Tijdens het Weichselien (de laatste ijstijd) werden door de Maas voornamelijk grove zanden afgezet. Mede onder invloed van het smeltwater werden grote hoeveelheden sediment door de rivier verplaatst. Rivierbeddingen raakten hiermee snel opgevuld waardoor een vlechtend rivierensysteem ontstond. Gedurende droge perioden in het laat - Weichselien, ontstonden tussen de vele rivierbeddingen door opwaaiing van zand rivierduinen, de zogenaamde donken. De rivierbeddingen uit het Weichselien worden tegenwoordig bedekt door dikke

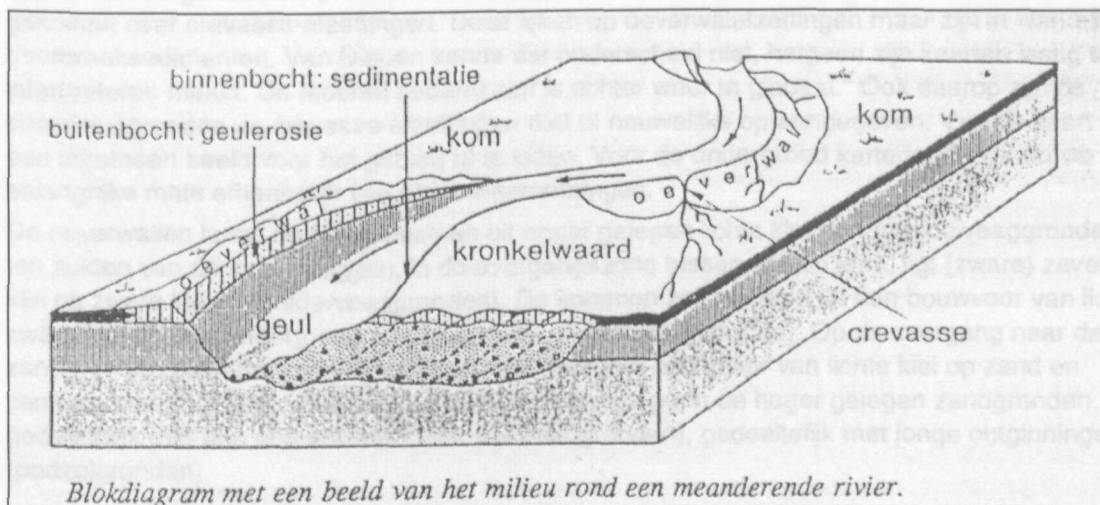
¹ Het onderzoek is uitgevoerd door (alfabetisch): drs. R. Jansen, drs. J. W. de Kort, drs. K. Leijnse, C. van der Linde en G. Smits. Het geheel stond onder wetenschappelijke leiding van dr. H. Fokkens.

² Zie bijlage 2.

pakketten veen en klei, alleen de toppen van sommige donken steken daar nog boven uit. Ze zijn in het landschap soms zichtbaar als (geringe) verhogingen.

Door klimaatveranderingen vanaf het begin van het Holoceen veranderde het karakter van de rivier(en). Het sedimentaanbod nam sterk af en de rivieren kregen een regelmatigere afvoer, die zich beperkte tot een enkele geul. Door een grotere stroomsnelheid van het rivierwater in de buitenbochten van de stroomgeul, worden deze uitgeschuurd en ontstaat een meanderende rivier. Door de beperking van de bedding treedt de rivier sneller buiten zijn oevers. De stroomsnelheid neemt hier af en het door de rivier meegevoerde grovere materiaal (zand en silt) kan tot afzetting komen waardoor een oeverwal ontstaat. Verder van de rivier af, in de komgronden, stroomt het water langzamer. In dit gebied kan het fijnste materiaal (zwarte klei) bezinken. Bij sterke toename van het waterpeil kan een rivier door zijn oeverwal breken en ontstaat in de naastliggende kom (tijdelijk) een nieuwe rivierloop. Achter een doorbraak komt vaak een grofzandige sediment tot afzetting die - als de inbraak verlandt - bovenin fijner is van korrel. Dergelijke crevasse-afzettingen kunnen door minder krimpen dan de zwaardere kleien in de omgeving relatief hoog komen te liggen (reliëfinversie). Ze vormen in het kleilandschap, net als donken, gunstige locaties voor bewoning. Een zelfde proces van krimp en reliëfinversie kan er ook voor zorgen dat voormalige stroomgordels, waarin immers grof materiaal is afgezet, hoog komen te liggen. We spreken dan van stroomruggronden. In een volledig verland rivierenlandschap liggen de rivierbeddingen dan ook als lichte ophogingen aan het oppervlak. Gedurende het Pleistoceen verlegde de huidige rivier de Maas vele malen zijn bedding waardoor een uitgebreid geulenpatroon is ontstaan. In het landschap ligt dus een uitgebreid systeem van kom- en stroomruggronden aan het oppervlak.³

Na de bedijking van de Maas vanaf de 11e eeuw kwam er een einde aan de vorming van oeverwallen en komgronden. In sommige gebieden langs de Maas worden overlaten, korte onbedijkte trajecten, aangelegd die bij hoge waterstanden konden worden opengezet om dijkdoorbraken te voorkomen. Toch vonden dijkdoorbraken nog wel plaats, waarbij op veel plaatsen langs de Maas overslaggronden zijn afgezet. Dit kan op vindplaatsen zowel een vernielend (erosie) effect als conserverend (bedekking) effect hebben gehad.

Figuur 1 Schematische weergave meanderende rivier (Uit: Verbraeck 1984).

Ten zuiden van het rivierengebied liggen de zandgronden die gevormd zijn in het Pleistoceen aan het oppervlak. Een deel van deze dekzanden worden overdekt door een esdekkpakket, de enkeerdgronden. Esdekken zijn het resultaat van een eeuwenlange (plaggen)bemesting van akkergronden waardoor deze kunstmatig worden opgehoogd. Bij plaggenbemesting werd materiaal uit de potstal, bestaande uit een mengsel van stalmest, huisafval, bosstrooisel en heideplaggen, werd

³ Van der Graaf e.a. 1991, Verbraeck 1984.

eeuwenlang over de akkers uitgestrooid. Sommige enkeerdgronden waren meer dan 1000 jaar in cultuur.⁴

Fysische geografische landschappen

Het gebied helt van de hogere zandgronden (gemiddeld 6.5 m +N.A.P.) naar de lagere komgronden (gemiddeld 4.5 m +N.A.P.) en de Maas. Visueel is het huidige landschap in een viertal eenheden te verdelen: de bedijkte Maas met aangrenzende uiterwaarden, de zone langs de Maasdijk, de komgronden en het dekzandgebied.

De bedijkte Maas en de direct aan de rivierloop grenzende uiterwaarden vormen een vrij open, reliëfrijk gebied. In de uiterwaarden is in het algemeen nog sprake van een goed bewaard gebleven patroon van stroomruggen en komlaagten. De Machareense Waard en de Diedensche Uiterdijk worden gekenmerkt door een hoge geomorfologische waarde. Een tweede eenheid wordt gevormd door een smalle, hogere en droge zone langs de Maasdijk. Langs de dijk komen op enkele plaatsen moerasjes en oude wielen voor. De komgronden vormen een brede laaggelegen open eenheid tussen Maasdijk en het dekzandgebied. De karakteristieke openheid van het gebied, mede ontstaan door regelmatige onder water zetting in de periode van de Beerse Overlaat bij Cuijk, is na het buiten gebruik raken van de overlaat afgenomen door boerderijbouw, maïsteelt en beplanting. Veel oude landschappelijke eenheden zoals de geaccidenteerde rivierduinen en hoger gelegen stroomruggronden en crevasse-afzettingen, bij uitstek de plaatsen geschikt voor bewoning, zijn in de afgelopen eeuw geëgaliseerd. In het zuiden liggen de hoger gelegen en droge zandgronden. In deze zone is de ruimtelijke verdichting het sterkst, voornamelijk door de stedelijke invloed van de stad Oss.

Bodemopbouw

Op grond van het beschikbare kaartmateriaal is de ligging van oude oeverwallen en kommen slechts zeer globaal vast te stellen. Weliswaar is de bodemkaart van Van Diepen vrij gedetailleerd maar zijn kennis van de genetische processen was beperkt.⁵ Zo is men de laatste jaren veel meer te weten gekomen over crevasse-afzettingen. Deze lijken op oeverwalafzettingen maar zijn in werkelijkheid doorbraaksedimenten. Van Diepen kende dat onderscheid niet, hetgeen zijn kaarten lastig te interpreteren maakt. De recente bodemkaart is echter weer te globaal.⁶ Ook daarop zijn de stroomruggronden en crevasse-afzettingen niet of nauwelijks op aangegeven. Van de kaart is slechts een algemeen beeld voor het gebied af te lezen. Voor de ondergrond karteringen waren we dan ook in belangrijke mate afhankelijk van eigen waarnemingen.

De oeverwallen langs de Maas bestaan uit hoger gelegen lichte kleigronden (ooivaaggronden). Direct ten zuiden van de stroomruggen, in de overgangszone tussen wal en kom, ligt (zware) zavel en lichte klei op zware kleien (poldervaaggronden). De kommen zelf bestaan uit een bouwvoor van lichte en zware klei op een ondergrond van zware klei (poldervaaggronden). Op de overgang naar de zandgronden bevinden zich rivierkleigronden met een bouwvoor van lichte klei op zand en zandgronden met een dun kleidek. Zuidelijk daarvan liggen de hoger gelegen zandgronden, gedeeltelijk met een oud bouwlanddek (enkeerdgronden), gedeeltelijk met jonge ontginningsgronden (podzolgronden).

⁴ Bodemkaart van Nederland, Blad 45 Oost 's Hertogenbosch - toelichting, Stiboka, uitgave 1976.

⁵ Van Diepen 1952.

⁶ Bodemkaart van Nederland, Blad 45 Oost 's Hertogenbosch, Stiboka, uitgave 1976.

3 Archeologie in de Lage Maaskant

De Lage Maaskant is een dynamisch landschap bestaande uit oeverwallen en stroomruggen, komgebieden, dekzandruggen en rivierduinen. Dit diverse landschap maakte het voor de prehistorische bewoners mogelijk verschillende eenheden binnen een klein areaal te exploiteren. Het gebied blijkt voor zowel jagers- als agrarische gemeenschappen aantrekkelijk te zijn geweest. Opgravingen, vondsten van lokale archeologen en regionaal onderzoek geven aan dat het gebied rijk is aan archeologische vindplaatsen. Van het dekzandgebied zijn veel vindplaatsen bekend door het grootschalig uitgevoerd archeologisch onderzoek van de laatste twee decennia.⁷ Uit het kleigebied zijn vindplaatsen voornamelijk bekend van oppervlaktekarteringen uitgevoerd door lokale archeologen. Duidelijk daarbij is dat zowel de prehistorische- als historische bewoning zich bevindt langs nog bestaande of oude verdwenen Maaslopen, veelal op de hogere locaties daarlangs.⁸

De oudste bewoningssporen in het gebied dateren van circa 3000 v.Chr. De bewoning uit het neolithicum concentreert zich op de hogere zandkoppen in het oosten en op de rand van de hoge zandgronden en de oeverwallen. In de komkleigebieden zijn geen vindplaatsen bekend maar deze kunnen ontzichtbaar zijn geworden door bedekking met pakketten klei. Voor de bronstijd (2000 - 800 v.Chr.) kan in het algemeen worden gesteld dat men een voorkeur kende voor dezelfde locaties als in voorgaande perioden. Vooral in de midden-bronstijd lijkt er sprake van een toename van het aantal vindplaatsen. Deze bevinden zich voornamelijk op de noordelijke rand van de zandgronden en in de overgangszone van deze gronden naar het oeverwallengebied, langs oude Maaslopen en -kreeken. De toename van vindplaatsen uit de midden-bronstijd kan veroorzaakt zijn door vertekende processen. Onder andere de herkenbaarheid van het bronstijd aardewerk speelt daarbij een rol, maar ook het karakter van de nederzettingen in die periode: deze lieten veel meer sporen na dan nederzettingen uit het laat-neolithicum en de late bronstijd. Uit de late bronstijd zijn dan ook weinig vindplaatsen bekend, maar uit de ijzertijd in verhouding weer erg veel. Hierin speelt ook het onderzoek van de Faculteit der Archeologie een belangrijke rol: intensief onderzoek heeft het beeld vertekend. Een groot deel van deze vindplaatsen bevindt zich op de zandgronden, ten noorden en ten westen van Oss. De zone direct ten noorden daarvan wordt gekenmerkt door een afname van het aantal vindplaatsen gedateerd uit de ijzertijd. In het meer noordelijke oeverwallengebied blijven locaties die al bewoond waren in de bronstijd in trek maar worden ook nieuwe locaties in gebruik genomen. De meest noordelijke vindplaatsen hebben hun oorsprong in de ijzertijd en liggen onder dorpen in het huidige overslaggrondegebied. Een groot aantal vindplaatsen uit de ijzertijd is ook in de Romeinse tijd bewoond geweest. Sporen van bewoning uit latere perioden concentreren zich in de huidige bebouwde kom van Oss. Vondsten uit Merovingische en Karolingische perioden ontbreken vrijwel geheel. In het rivierengebied zijn wel enkele vindplaatsen uit deze periode bekend, al is het aantal gering. Vindplaatsen uit de (volle) middeleeuwen zijn verder ontdekt bij de huidige woonkernen Oijen, Macharen, Teeffelen, Megen, Haren en Boveneind.

De bedijking van de Maas stamt uit de periode 11e - 16e eeuw, delen van deze dijken maken nu nog deel uit van de huidige Maasdijk. De huidige dijk vormt in cultuurhistorisch opzicht een waardevol monument met de oude wielen en dijkhuizen. Aangezien door de werking van de Beerse Overlaat de komgronden regelmatig overstromden, werden verhoogde woonplaatsen aangelegd waarvan er enkele nog zichtbaar zijn. In de 30-er jaren werd de Maas gekanaliseerd en de Beerse Overlaat gedicht.

⁷ Zie o.a: Fokkens 1993, Schinkel 1999, Jansen / Fokkens 1999.

⁸ Ball e.a. 1998. Hierin is voor het gebied 'de Lage Maaskant' een overzicht gemaakt van alle bekende archeologische vindplaatsen.

4 Vraagstellingen en methodiek

Vraagstellingen

Het primaire doel van dit onderzoek is om te bepalen in hoeverre de ruilverkavelingsactiviteiten gevolgen hebben voor het archeologisch bodemarchief. Het is daarvoor noodzakelijk de bekende vindplaatsen specifiek te karteren. Omdat de meeste vindplaatsen bekend zijn van oppervlaktevondsten is de werkelijke omvang van deze in feite onbekend. Als maat voor de omvang wordt doorgaans het perceel aangegeven waarop de vondst is gedaan. Dat is echter onvoldoende voor een waardering, daarvoor is minimaal een booronderzoek vereist. Daarmee kunnen de diepte, de dikte en de stratigrafische positie van de vondstlaag worden bepaald. Ook de ondergrond waarop het vondstmateriaal wordt aangetroffen en de omvang van de vindplaats kunnen worden vastgesteld. Belangrijk daarbij is het karakter en de diepte van het zandniveau. Opduikingen van het zandniveau in het landschap, in de vorm van donken, oeverwallen, dekzandandruggen en crevasse-afzettingen, waren veelal de locaties voor (prehistorische) bewoning.

Voor een bepaling van het karakter van de vindplaatsen zijn proefsleuven, en -putten noodzakelijk. Dat viel echter buiten het kader van dit onderzoek. De vraagstelling voor het huidige onderzoek kan worden samengevat als het vaststellen van de omvang van de vindplaats, de diepteligging t.o.v. NAP, de stratigrafische positie en de aard van de vondstla(a)g(en). Tenslotte wordt een antwoord gegeven op de vraag of een grondwaterpeilverlaging op de betrokken site van invloed zal zijn. Op basis daarvan wordt de vindplaats globaal gewaardeerd.

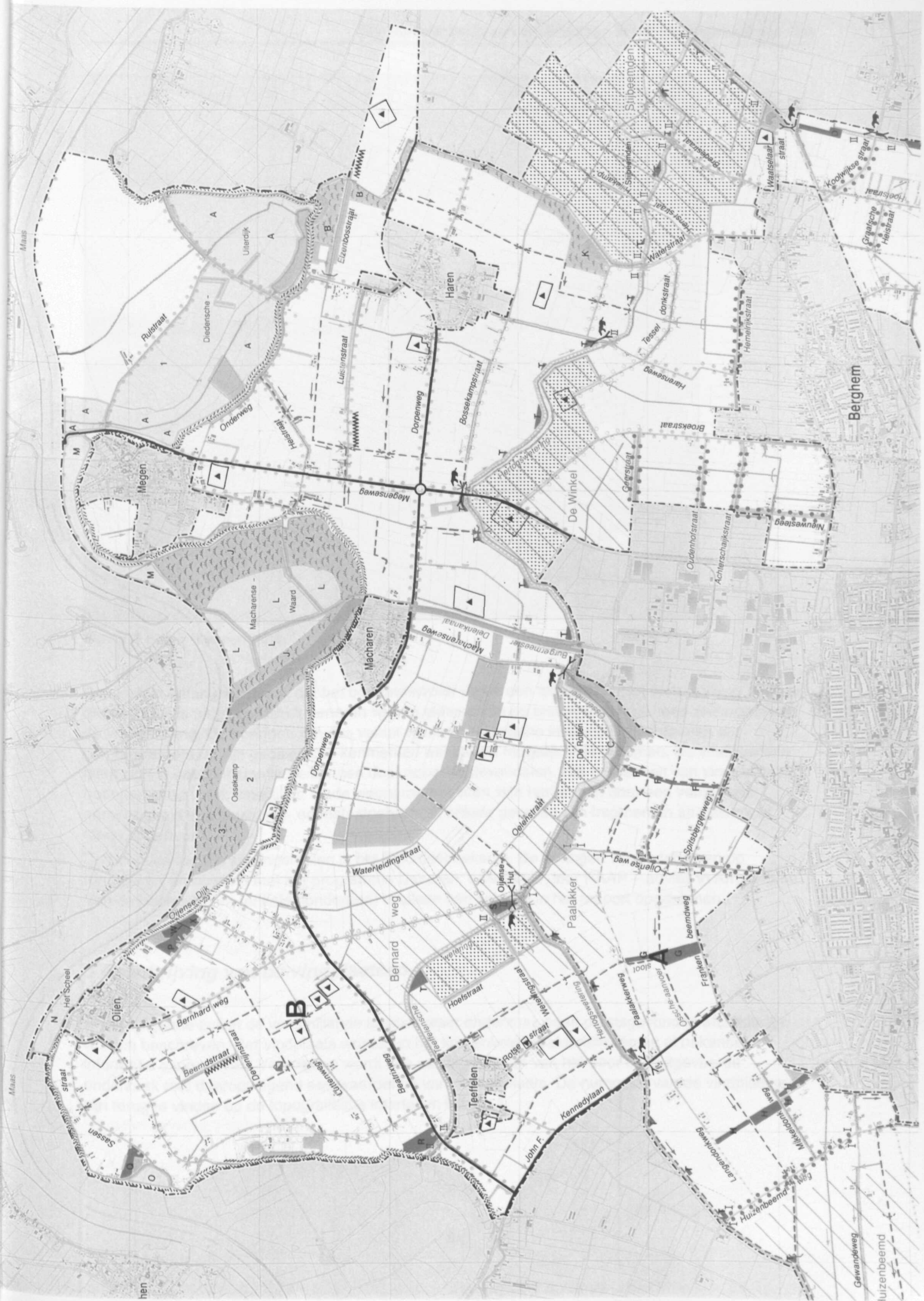
Methodiek van het onderzoek

Uitgangspunt voor het onderzoek was een door DLG ontwikkelde kaart van het gebied met daarop de archeologische monumenten en meldingsgebieden. Deze kaart is door ons aangevuld met de meest recente gegevens.

Figuur 2 Kaart onderzoeksgebied zoals vervaardigd door DLG (zie volgende pagina).

Zoals overeengekomen in het bestek zijn de locaties verkend door middel van een booronderzoek. De boorraaiën zijn uitgezet met een tussenliggende afstand van 20 m, de afstanden tussen de boringen bedroeg ook 20 m. De raaiën zijn verspringend ten opzichte van elkaar uitgezet ('dambordpatroon'). In de praktijk is om verschillende redenen enkele malen afgeweken van de boorafstand van 20 m. Op sommige terreinen was het verloop van de bodemopbouw in de boringen dusdanig gering dat besloten werd de boringen op grotere onderlinge afstand te zetten. Daartegenover zijn er op enkele terreinen meer boringen gezet om een beter beeld te krijgen van snelle veranderingen in de boorprofielen. Bij de locatie van de boringen hebben we ons beperkt tot de grootte van de aangegeven monumenten c.q. meldingsgebieden zoals aangegeven op de basiskaart. In sommige gevallen bleek een vindplaats buiten deze arbitraire grenzen te liggen. Er is dan niet gepoogd de preciese omvang te bepalen. Dat zou een meerwerk hebben opgeleverd dat buiten de doelstelling van dit onderzoek zou zijn gevallen.

Het werk is uitgevoerd met een Edelmanboor en een gutsboor. Met de Edelmanboor werd door de bouwvoor geboord, waarna met de gutsboor de boring tot de gewenste diepte werd voortgezet. Het voordeel van het gebruik van een gutsboor is dat de lagenopeenvolging beter kan worden afgelezen. Een nadeel is dat er minder kans bestaat op archeologische vondsten in de boor.

Bergheim

Gawandeweg
luizenbeemd

Maas

Maas

Megen

Megen

Oijen

Sassen

Rulstraat

Onderweg

Macharensche -
Waard

Macharensche -
Waard

Ossenkamp

Oijense Dijk

Bernhard weg

Beemdstraat

Coorntjevliet

Zitweg

Teelfelen

Diedersche -
Waard

Haren

Mecharen

Mecharen

Ossenkamp

Oijense Hut

Hoelsstraat

Werkstraat

Rotse straat

Kennedylaan

Teelfelen

Uiterdijk

Haren

Mecharen

Mecharen

Ossenkamp

Oijense Hut

Hoelsstraat

Werkstraat

Rotse straat

Kennedylaan

Teelfelen

Eizenbosstraat

Dorpenweg

Mecharen

Mecharen

Ossenkamp

Oijense Hut

Hoelsstraat

Werkstraat

Rotse straat

Kennedylaan

Teelfelen

Lustensstraat

Dorpenweg

Mecharen

Mecharen

Ossenkamp

Oijense Hut

Hoelsstraat

Werkstraat

Rotse straat

Kennedylaan

Teelfelen

Bossekampsstraat

Dorpenweg

Mecharen

Mecharen

Ossenkamp

Oijense Hut

Hoelsstraat

Werkstraat

Rotse straat

Kennedylaan

Teelfelen

De Winkel

Haren

Mecharen

Mecharen

Ossenkamp

Oijense Hut

Hoelsstraat

Werkstraat

Rotse straat

Kennedylaan

Teelfelen

Teessel

Haren

Mecharen

Mecharen

Ossenkamp

Oijense Hut

Hoelsstraat

Werkstraat

Rotse straat

Kennedylaan

Teelfelen

Broekstraat

Haren

Mecharen

Mecharen

Ossenkamp

Oijense Hut

Hoelsstraat

Werkstraat

Rotse straat

Kennedylaan

Teelfelen

Geeststraat

Haren

Mecharen

Mecharen

Ossenkamp

Oijense Hut

Hoelsstraat

Werkstraat

Rotse straat

Kennedylaan

Teelfelen

Achterhoofstraat

Haren

Mecharen

Mecharen

Ossenkamp

Oijense Hut

Hoelsstraat

Werkstraat

Rotse straat

Kennedylaan

Teelfelen

Achterschijlstraat

Haren

Mecharen

Mecharen

Ossenkamp

Oijense Hut

Hoelsstraat

Werkstraat

Rotse straat

Kennedylaan

Teelfelen

beemdweg

Haren

Mecharen

Mecharen

Ossenkamp

Oijense Hut

Hoelsstraat

Werkstraat

Rotse straat

Kennedylaan

Teelfelen

Paalaker

Haren

Mecharen

Mecharen

Ossenkamp

Oijense Hut

Hoelsstraat

Werkstraat

Rotse straat

Kennedylaan

Teelfelen

Oijense weg

Haren

Mecharen

Mecharen

Ossenkamp

Oijense Hut

Hoelsstraat

Werkstraat

Rotse straat

Kennedylaan

Teelfelen

Sprinklerweg

Haren

Mecharen

Mecharen

Ossenkamp

Oijense Hut

Hoelsstraat

Werkstraat

Rotse straat

Kennedylaan

Teelfelen

Franken

Haren

Mecharen

Mecharen

Ossenkamp

Oijense Hut

Hoelsstraat

Werkstraat

Rotse straat

Kennedylaan

Teelfelen

Ossenkamp

Haren

Mecharen

Mecharen

Ossenkamp

Oijense Hut

Hoelsstraat

Werkstraat

Rotse straat

Kennedylaan

Teelfelen

Paalaker

Haren

Mecharen

Mecharen

Ossenkamp

Oijense Hut

Hoelsstraat

Werkstraat

Rotse straat

Kennedylaan

Teelfelen

beemdweg

Haren

Mecharen

Mecharen

Ossenkamp

Oijense Hut

Hoelsstraat

Werkstraat

Rotse straat

Kennedylaan

Teelfelen

Paalaker

Haren

Mecharen

Mecharen

Ossenkamp

Oijense Hut

Hoelsstraat

Werkstraat

Rotse straat

Kennedylaan

Teelfelen

beemdweg

Haren

Mecharen

Mecharen

Ossenkamp

Oijense Hut

Hoelsstraat

Werkstraat

Rotse straat

Kennedylaan

Teelfelen

Figuur 3 Boren met een guts.

Een laatste belangrijk punt is dat het booronderzoek vanuit een archeologische vraagstelling en door archeologen is uitgevoerd. Het karteren van de genese van de ondergrond was geen onderdeel van de vraagstelling. De boringen zijn dus vanuit een archeologische invalshoek beschreven en geïnterpreteerd, al zijn geologische kenmerken wel zoveel mogelijk meegenomen. De vindplaatsen laten zich in eerste instantie herkennen door oppervlaktevondsten. Het herkennen van vindplaatsen in boringen is een stuk moeilijker. Oude woongronden laten zich herkennen door een verhoogde aanwezigheid van houtskool- en fosfaatgehalte. In enkele gevallen zijn fragmenten aardewerk of steen opgeboord.

De boorlocaties zijn alle ingemeten in het Rijksdriehoeksnet. De boringen zijn beschreven op formulieren en bewerkt met het programma Deborah, ontwikkeld door RAAP – advies in Amsterdam. Van de boorprofielen (enkele honderden) is alleen een selectie in het rapport opgenomen.

Locatie: halweg ten noorden van de Lutterweg

Oppervlakte monument: 1,5 ha

5 Beschrijving van de vindplaatsen

Bodemgebruik: maaisland

In het volgende zullen de verschillende locaties waar onderzoek heeft plaatsgevonden afzonderlijk worden beschreven. Per vindplaats worden in het kort enkele karakteristieken en al bekende informatie aangegeven. Vervolgens wordt een verslag gedaan van het door ons uitgevoerde onderzoek met daaropvolgend een waardering van de vindplaats. De nummers van de vindplaatsen zijn terug te vinden op de topografische kaarten in bijlage 1.

Grondwaterverlaging: 25 - 30 cm

Figuur 4 Het beschrijven van de boringen in het veld.

Lutterweg, Oijen

Karakteristieken

Vindplaatsnummer: 1

CMA-nummer: 45E-004

Coördinaten: 162750 / 420750

Locatie: halfweg ten noorden van de Lutterweg

Oppervlakte monument: 1.5 ha

Bodemsoort: zware zwavel (op klei) tot lichte klei

Bodemgebruik: maïsland

Huidig grondwaterpeil: Zomerpeil: 4.40m +NAP

Winterpeil: 4.10m +NAP

Gewenst grondwaterpeil: Zomerpeil: 4.20m +NAP

Winterpeil: 3.80m +NAP

Grondwaterverlaging: 25 - 30 cm.

¹ Van Diepen 1982.

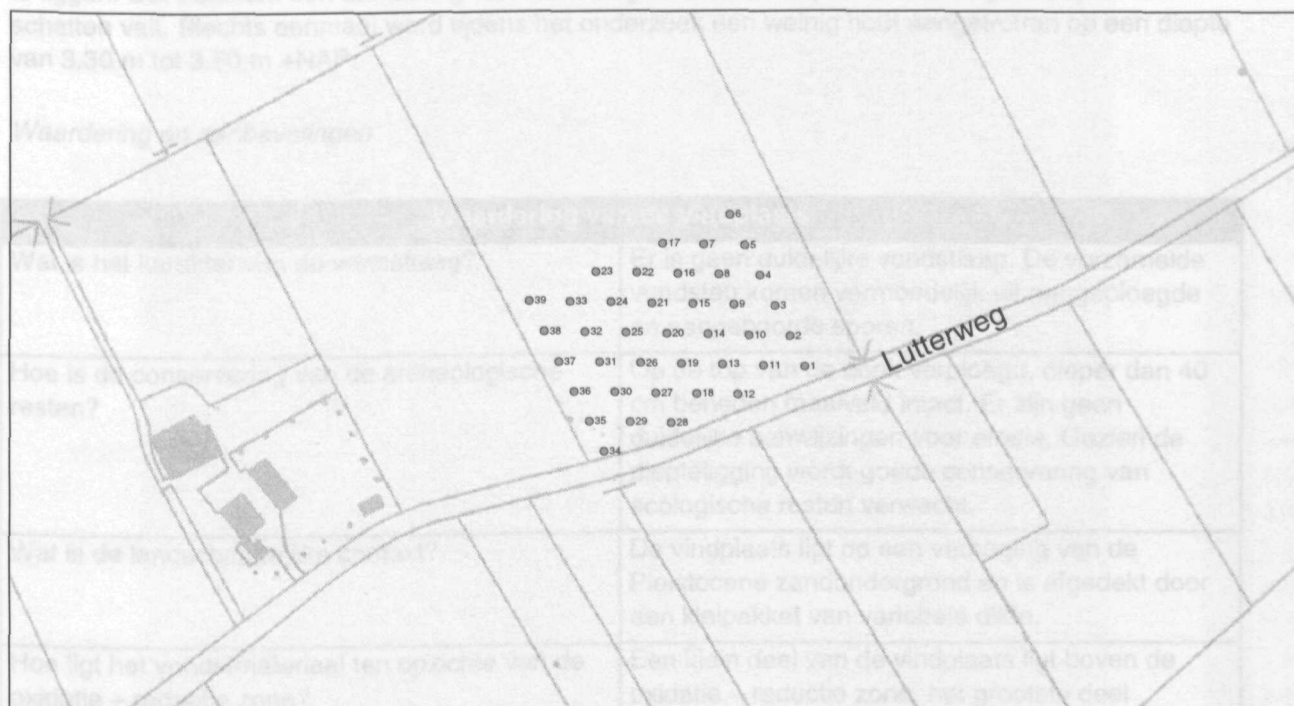
² De resultaten van deze onderzoeken konden niet worden achterhaald.

³ Leijne e.a. 1996.

Vooronderzoek

Het onderzochte perceel staat in het CAA – archief van de R.O.B. aangeduid als een terrein met een hoge archeologische waarde. Op de locatie is door de Stiboka al in 1948 een bodemkartering uitgevoerd waarbij archeologische resten werden aangetroffen.⁹ In 1982 en 1990 zijn door de ROB veldverkenningen uitgevoerd.¹⁰ Lokaal archeoloog G. Smits uit Oss heeft gedurende een aantal jaren grote hoeveelheden vondstmateriaal op de akker gevonden, met name aardewerk uit ijzer- en Romeinse tijd. Ook gedurende de uitvoering van het booronderzoek in het voorjaar van 1999 werd op de ongeploegde akker redelijk wat vondstmateriaal waargenomen aan het oppervlak. Op de direct aangrenzende, geploegde akker werd ook veel materiaal, inclusief enkele crematieplekken aangetroffen. In 1998 is tijdens een eerder verkennend onderzoek al een aantal boringen gezet in het terrein waarbij een verhoging van het zandniveau in het zuidoostelijke deel werd geconstateerd.¹¹

Resultaten

Figuur 5 Verspreiding boorpunten locatie Lutterweg.

De 39 boringen gaven een volgend algemeen beeld van de bodemopbouw van het gebied. Gemiddeld werd het Pleistocene zand aangetroffen op een diepte van 3.20 m tot 4.00 m +NAP. In noordelijke richting dook het zandniveau duidelijk naar beneden. Deze zandlaag is afgedekt door een kleidek met een beperkte zandigheid. Dit laatste wijst op een rustig afzettingmilieu. Aan de zuidrand van het perceel lag het zandniveau aanzienlijk hoger. Hier werd in de boringen 1, 12 en 29 vondstmateriaal in de vorm van aardewerk en houtskool aangetroffen. Het materiaal bevindt zich zowel op de zandopduikingen als in de kleilagen daarboven en omheen. De zandkoppen bevinden zich in de zuidoost en -west hoek van het perceel. De opduiking in de zuidoosthoek sluit aan op de al geconstateerde zandniveauophoging bij het onderzoek in 1998. Daarbij werd ook in een aantal boringen vondstmateriaal aangetroffen. Het kleidek werd hier gekenmerkt door een afwisseling van zand – en kleilagen duidend op wisselende (afzetting)omstandigheden of een crevasse afzetting.

⁹ Van Diepen 1952.

¹⁰ De resultaten van deze onderzoeken konden niet worden achterhaald.

¹¹ Leijnse e.a. 1998.

Conclusie

Figuur 6 Zanddieptekaart locatie Lutterweg (zie volgende pagina).

Uit de grote hoeveelheden vondstmateriaal valt te concluderen dat het gebied een nederzetting en eventueel een grafveld herbergt uit de ijzer- en Romeinse tijd. De geconstateerde bewoning zal gesitueerd zijn geweest op de zandopduikingen in de zuidoost en -westhoek. Hier werden ook de vondsten gedaan. Het booronderzoek geeft aan dat de vindplaats zich vermoedelijk continueert in zuidelijke richting, en daardoor deels is gelegen onder de Lutterweg.

Het vondstmateriaal bevindt zich op een diepte variërend van 4.00 m tot 4.60 m +NAP. Rekening houdend met een peilverlaging naar een niveau tussen de 3.80 m en 4.20 +NAP houdt dit in dat een deel van de 'vondstlaag' langere tijd van het jaar of het gehele jaar boven het grondwatervniveau komt te liggen. Dat betekent een aantasting van archeologische waarden, die echter nog moeilijk in te schatten valt. Slechts eenmaal werd tijdens het onderzoek een weinig hout aangetroffen op een diepte van 3.30 m tot 3.50 m +NAP.

Waardering en aanbevelingen

Waardering van de vindplaats	
Wat is het karakter van de vondstlaag?	Er is geen duidelijke vondstlaag. De verzamelde vondsten komen vermoedelijk uit aangeploegde en aangeboorde sporen.
Hoe is de conservering van de archeologische resten?	Op de top van de donk verploegd, dieper dan 40 cm beneden maaiveld intact. Er zijn geen duidelijke aanwijzingen voor erosie. Gezien de diepteligging wordt goede conservering van ecologische resten verwacht.
Wat is de landschappelijke context?	De vindplaats ligt op een verhoging van de Pleistocene zandondergrond en is afgedekt door een kleipakket van variabele dikte.
Hoe ligt het vondstmateriaal ten opzichte van de oxidatie – reductie zone?	Een klein deel van de vindplaats ligt boven de oxidatie – reductie zone, het grootste deel eronder.
Hoe zeldzaam is de site?	Als nederzettingsterrein is de vindplaats niet zeldzaam. De mogelijke conservering van ecologische resten zijn echter wel bijzonder, evenals de mogelijke aanwezigheid van een grafveld.
Mogelijk effect peilverlaging	Verloren gaan van ecologische resten in een groot deel van het terrein.
Advies vervolgonderzoek	Verder in kaartbrengen van de vindplaats door booronderzoek ten zuiden van de Lutterweg. Daarnaast het karakter van de vindplaats verder verkennen met enkele proefputten. Daarin kan ook een goede waardering plaatsvinden van het ecologisch potentieel.

Tabel 1 Waardering locatie Lutterweg.

De Lange Maaijen, Lith

Karakteristiek:

Vindplaatsnummers 2 (noord) en 3 (zuid)

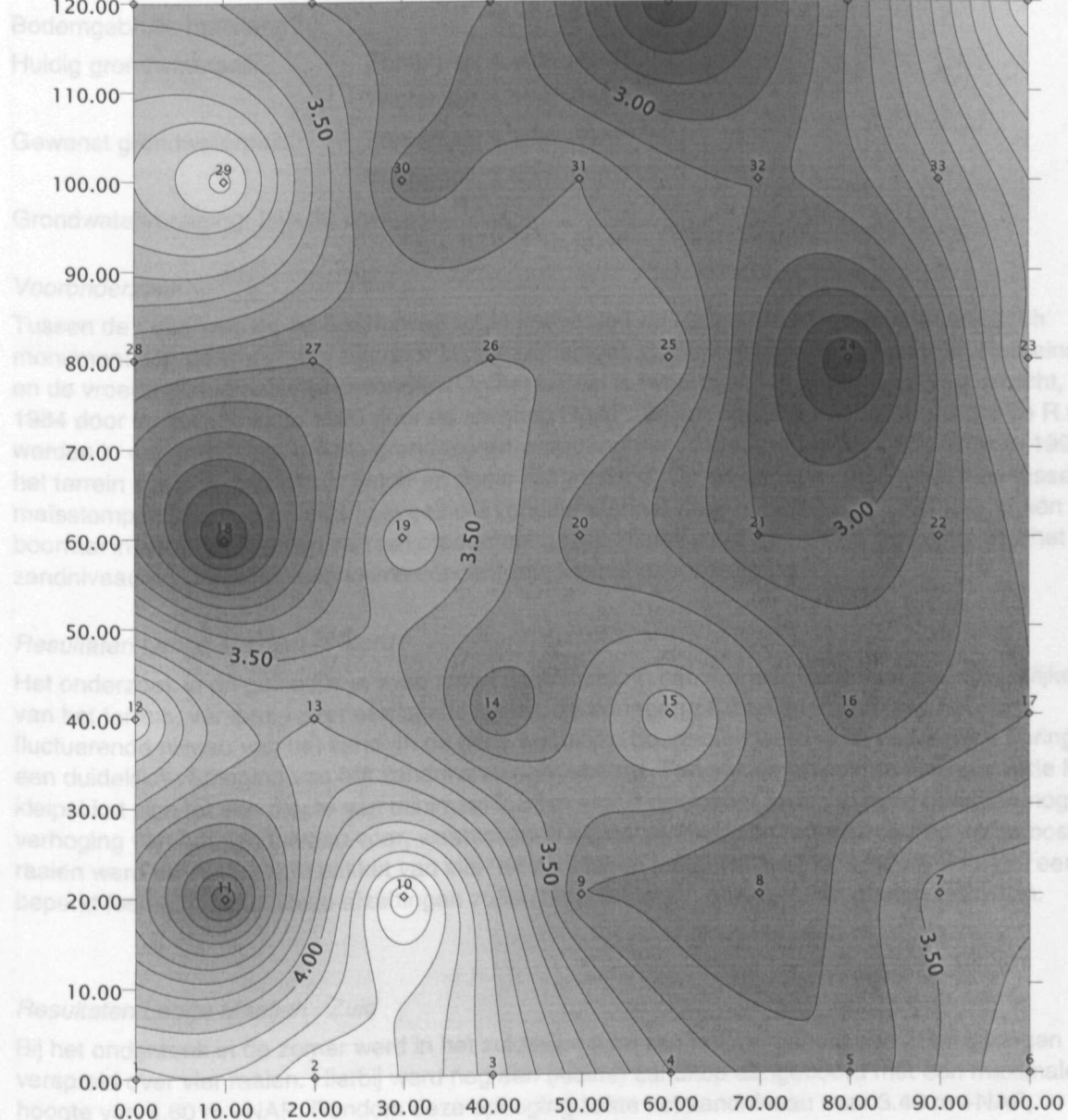
GMA-nummer: 48E-031-11684

Coördinaten: 163.270 / 424.500

Locatie: tussen Bentinweg en Lutterweg

Oppervlakte monument: 2,25 ha

Bodem: zand, klei en zandklei

Bij het onderzoek werd in het noordelijke deel van het gebied een gezet
 Verspreiding van de vindplaatsen in het noordelijke deel van het gebied
 aansluitend op de (mogelijke) geulen in het noordelijke deel. Op de locatie van de zandkop werden
 enkele extra boringen gezet die de aanwezigheid van deze bevestigde. Direct buiten de donk werd in
 boring 4 bovenin een (zandige) kleifzetting houtskool, aardewerk en (verbrand) bot aangetroffen. Dit
 bevond zich op diepte van 4.40 m tot 4.80 m +NAP.

¹ Middelste eeuwse oeverwal van de Rijn, Oude Maaijen, Lith.
² Lijst van vindplaatsen, 1988.

De Lange Maaijen, Lith

Karakteristieken

Vindplaatsnummer: 2 (noord) en 3 (zuid)

CMA-nummer: 45E-031-11684

Coördinaten: 163.270 / 424.500

Locatie: tussen Beatrixweg en Lutterweg

Oppervlakte monument: 2.25 ha

Bodemsoort: zware zavel, lichte klei en zware klei

Bodemgebruik: maïsland

Huidig grondwaterpeil: Zomerpeil: 4.40m +NAP

Winterpeil: 4.10m +NAP

Gewenst grondwaterpeil: Zomerpeil: 4.20m +NAP

Winterpeil: 3.80m +NAP

Grondwaterverlaging: 25 - 30 cm

Vooronderzoek

Tussen de Lutterweg en de Beatrixweg ligt in het gebied *de Lange Maaijen* een archeologisch monument. Op de vindplaats zijn door lokaal archeoloog G. Smits scherven uit ijzer- en Romeinse tijd en de vroege Middeleeuwen gevonden. Op het terrein is tweemaal een veldverkenning verricht, in 1984 door de R.O.B. en in 1990 door de stichting RAAP. Bij het onderzoek uitgevoerd door de R.O.B. werden in een proefsleuf enkele grondsporen waargenomen.¹² Gedurende het onderzoek in 1999 was het terrein deels in gebruik als akker en deels als grasland. Op de ongeploegde akker was tussen de maïsstompen nog een redelijk hoeveelheid vondstmateriaal waar te nemen. In 1998 was al één boorraai in het noordwesten van het monument gezet. Hierbij werd een kleine ophoging van het zandniveau en tweemaal een kleine concentratie fosfaat geconstateerd.¹³

Resultaten Lange Maaijen - Noord

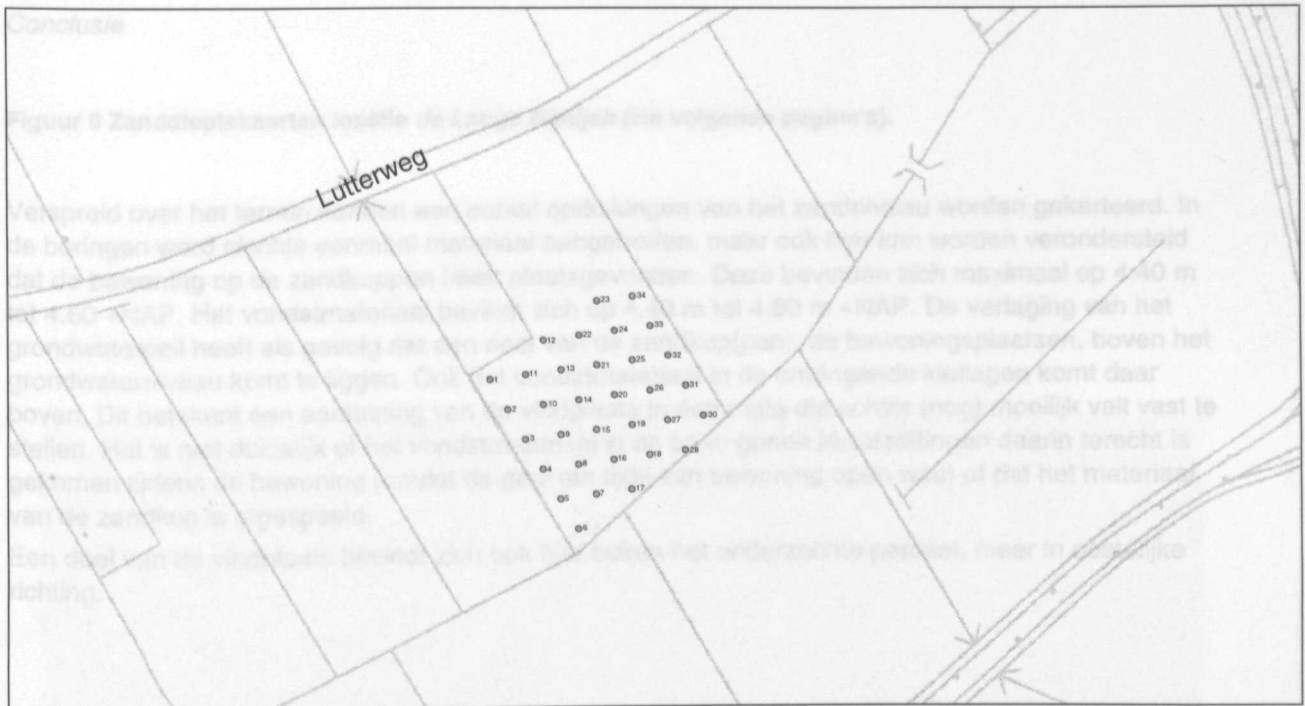
Het onderzoek in dit gebied is in twee fasen uitgevoerd. In het voorjaar werden in het noordelijke deel van het terrein, verspreid over een zestal raaien, 34 boringen gezet. Opvallend was het sterk fluctuerende niveau van het zand. In de twee westelijke boorraaien werd in de noordelijke boringen een duidelijke verhoging van het zandniveau aangeboord. Ten zuiden en oosten daarvan zette het kleipakket zich tot een diepte van minimaal 2.30 m +NAP door. Hier kwam in twee boringen nog een verhoging van het zandniveau voor, waarschijnlijk kleine zandkoppen representerend. In de oostelijke raaien werd een wisselend pakket van klei- en zandlagen aangetroffen met een enkele maal een beperkt fosfaatgehalte. Deze afzettingen zullen het gevolg zijn geweest van geulen of krekken.

Resultaten Lange Maaijen - Zuid

Bij het onderzoek in de zomer werd in het zuidelijke deel van het monument een 25tal boringen gezet verspreid over vier raaien. Hierbij werd nog een (kleine) zandkop aangeboord met een maximale hoogte van 4.60 m +NAP. Rondom deze ophoging zakte het zandniveau naar 3.40 m +NAP, aansluitend op de (mogelijke) geulen in het noordelijke deel. Op de locatie van de zandkop werden enkele extra boringen gezet die de aanwezigheid van deze bevestigde. Direct buiten de donk werd in boring 4 bovenin een (zandige) kleiafzetting houtskool, aardewerk en (verbrand) bot aangetroffen. Dit bevond zich op diepte van 4.40 m tot 4.80 m +NAP.

¹² Mondelinge mededeling G. van Alphen, Oss.

¹³ Leijnse e.a. 1998.

Figuur 7 Verspreiding boorpunten locatie de Lange Maaijen - Noord.

Figuur 8 Verspreiding boorpunten locatie de Lange Maaijen - Zuid.

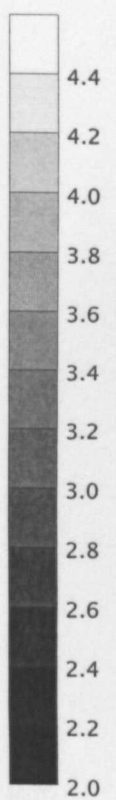
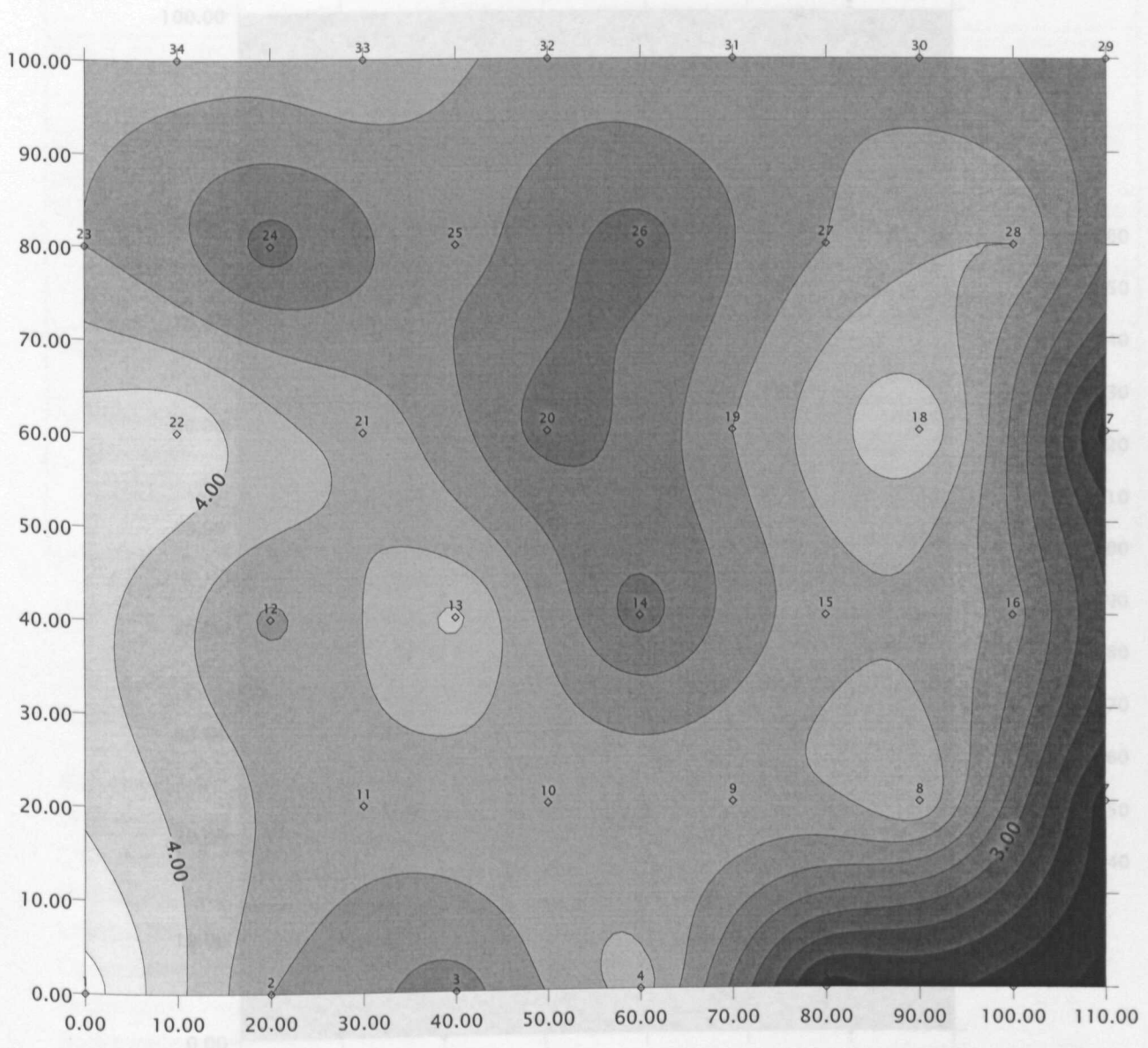
Conclusie

Figuur 9 Zanddiepte kaarten locatie *de Lange Maaijen* (zie volgende pagina's).

Verspreid over het terrein konden een aantal opduikingen van het zandniveau worden gekarteerd. In de boringen werd slechts eenmaal materiaal aangetroffen, maar ook hier kan worden verondersteld dat de bewoning op de zandkoppen heeft plaatsgevonden. Deze bevinden zich maximaal op 4.40 m tot 4.60 +NAP. Het vondstmateriaal bevindt zich op 4.40 m tot 4.80 m +NAP. De verlaging van het grondwaterpeil heeft als gevolg dat een deel van de zandkop(pen), de bewoningsplaatsen, boven het grondwaterpeil komt te liggen. Ook het vondstmateriaal in de omringende kleilagen komt daar boven. Dit betekent een aantasting van de vindplaats in een mate die echter (nog) moeilijk valt vast te stellen. Het is niet duidelijk of het vondstmateriaal in de omringende kleiafzettingen daarin terecht is gekomen tijdens de bewoning (omdat de geul ten tijde van bewoning open was) of dat het materiaal van de zandkop is afgespoeld.

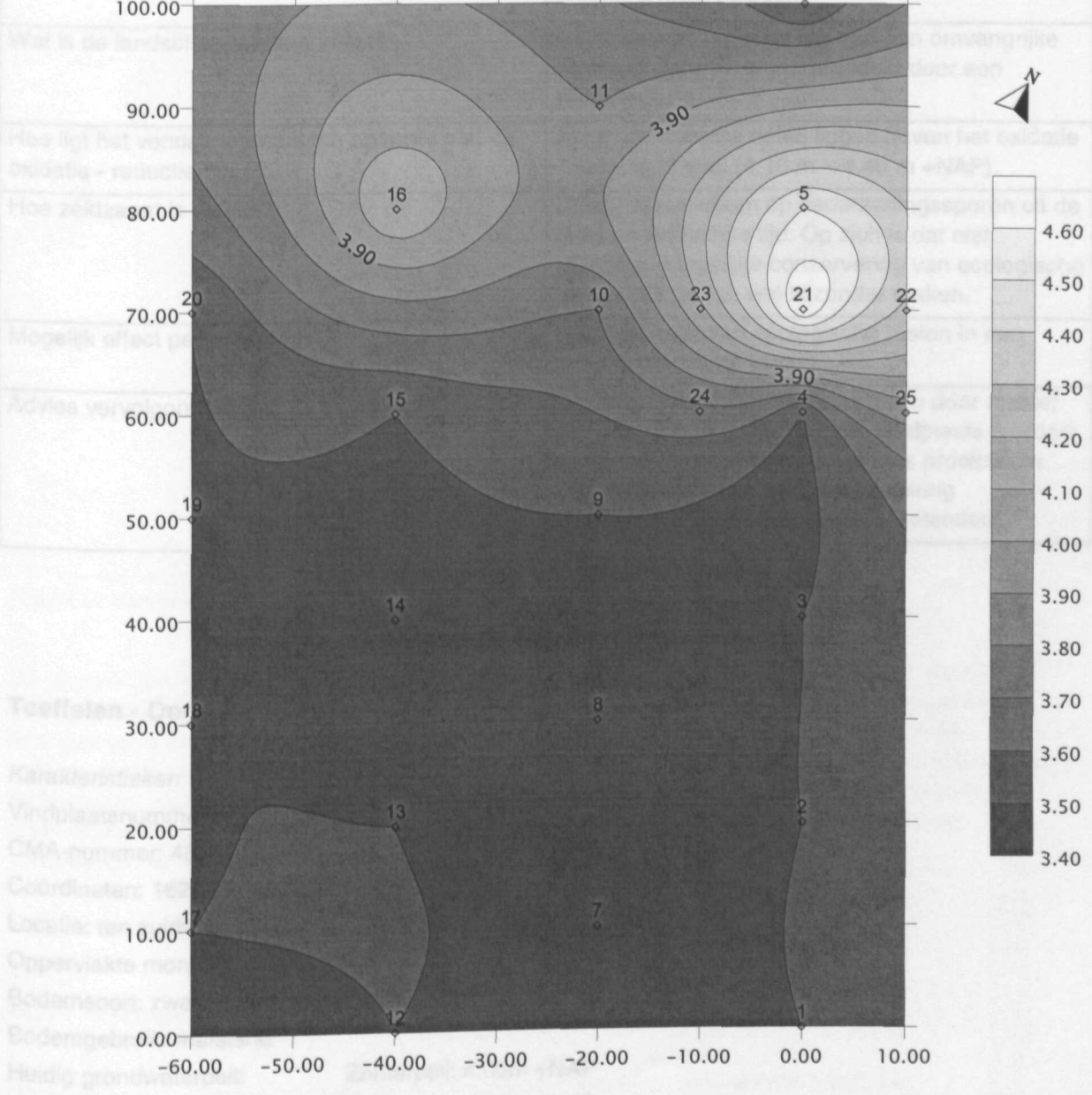
Een deel van de vindplaats bevindt zich ook hier buiten het onderzochte perceel, meer in oostelijke richting.

Waardering en aanbevelingen

Wat is het karakter van de vondst(s)?	Er is geen vondstlaag aangestoten. Slechts in één boring is aardwerk aangetroffen. De sporen van vondsten komen vermoedelijk uit aangeploegde sporen.
Hoe is de conservering van de archeologische resten?	Over de conservering is weinig bekend geworden. Op de diepere dalen is vermoedelijk ecologisch

Coördinaten: 15
 Locatie: 17
 Oppervlakte: 18
 Bodemtype: 19
 Bodemgebruik: 20
 Huidig grondgebruik: 21
 Voorgeschiedenis: 22
 Generaal grondgebruik: 23
 Grondgebruik: 24
 Grondgebruik: 25

Waardering en aanbevelingen

Waardering van de vindplaats	
Wat is het karakter van de vondstlaag?	Er is geen vondstlaag aangetroffen. Slechts in één boring is aardewerk aangetroffen. De oppervlaktevondsten komen vermoedelijk uit aangeploegde sporen.
Hoe is de conservering van de archeologische resten?	Over de conservering is weinig bekend geworden. Op de diepere delen is vermoedelijk ecologisch materiaal goed bewaard.
Wat is de landschappelijke context?	De vindplaats ligt in de top van een omvangrijke zandopduiking en wordt afgedekt door een kleipakket.
Hoe ligt het vondstmateriaal ten opzichte van de oxidatie - reductie zone?	Alleen de hoogste delen liggen boven het oxidatie - reductie niveau (4.10 m – 4.40 m +NAP).
Hoe zeldzaam is de site?	De vondsten wijzen op nederzettingssporen uit de ijzer- en Romeinse tijd. Op zich is dat niet bijzonder. Mogelijke conservering van ecologische resten kan de site wel bijzonder maken.
Mogelijk effect peilverlaging	Verloren gaan van ecologische resten in een groot deel van het terrein.
Advies vervolgonderzoek	Omvang van de vindplaats bepalen door middel van boringen. Karakter van de vindplaats (verder) verkennen door middel van enkele proefputten. Daarin kan ook een goede waardering plaatsvinden van het ecologisch potentieel.

Tabel 2 Waardering locatie *de Lange Maaijen*.

Teeffelen - Dorp

Karakteristieken

Vindplaatsnummer: 4

CMA-nummer: 45E-010-4691

Coördinaten: 162050 / 423250

Locatie: ten zuidwesten van Teeffelen, direct tegen de dorpskern aan

Oppervlakte monument: 0.75 ha

Bodemsoort: zware tot lichte klei

Bodemgebruik: maïsland

Huidig grondwaterpeil: Zomerpeil: 4.00m +NAP

Winterpeil: 3.65m +NAP

Gewenst grondwaterpeil: Zomerpeil: 3.80m +NAP

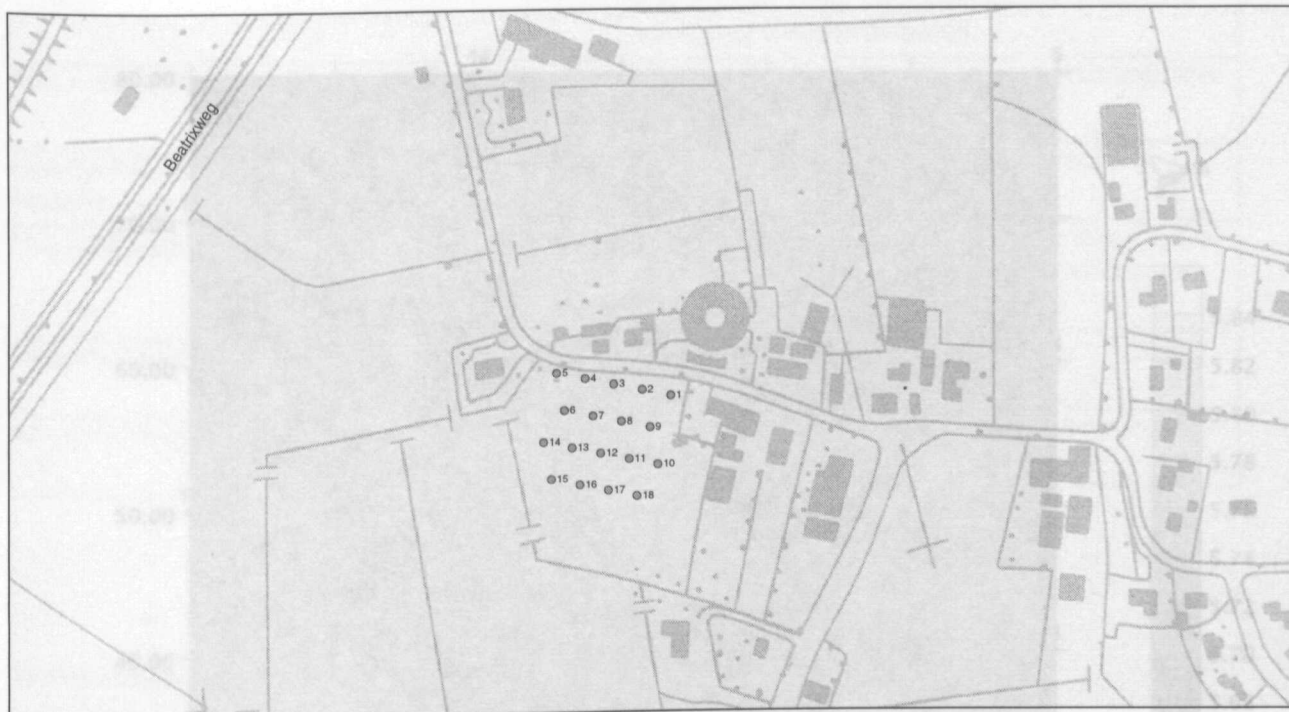
Winterpeil: 3.40m +NAP

Grondwaterverlaging: 15 - 25 cm

Vooronderzoek

Van dit gebied was weinig meer bekend dan een oude vermelding in het CAA als een vondstmeldingsgebied. Een korte survey voorafgaand aan het booronderzoek leverde echter een handvol oppervlaktemateriaal op waaronder een fragment van een glazen armbandje uit de late ijzertijd. Het scherfmateriaal was te dateren in de late prehistorie tot (vroeg) middeleeuwen.

Resultaten

Figuur 10 Verspreiding boorpunten locatie Teeffelen - Dorp.

De 18 boringen in het gebied hadden een homogeen karakter. Onder de bouwvoor van gemiddeld enkele decimeters werd in alle boringen een gelijke zandige kleilaag aangetroffen. Een aantal boringen werd doorgezet tot 2.00 m onder het maaiveld waarbij nog geen zand kon worden vastgesteld. In een vijftal boringen (2, 11, 12, 17 en 18) werd in de kleiafzetting – veelal direct onder de bouwvoor - aardewerk(gruis) aangetroffen, in een aantal boringen (2, 3, 4, 11, en 13) (ook) houtskoolspikkels. Het niveau van het maaiveld (en daarmee het niveau van de kleilaag en vondstlaag) varieert slechts enkele decimeters.

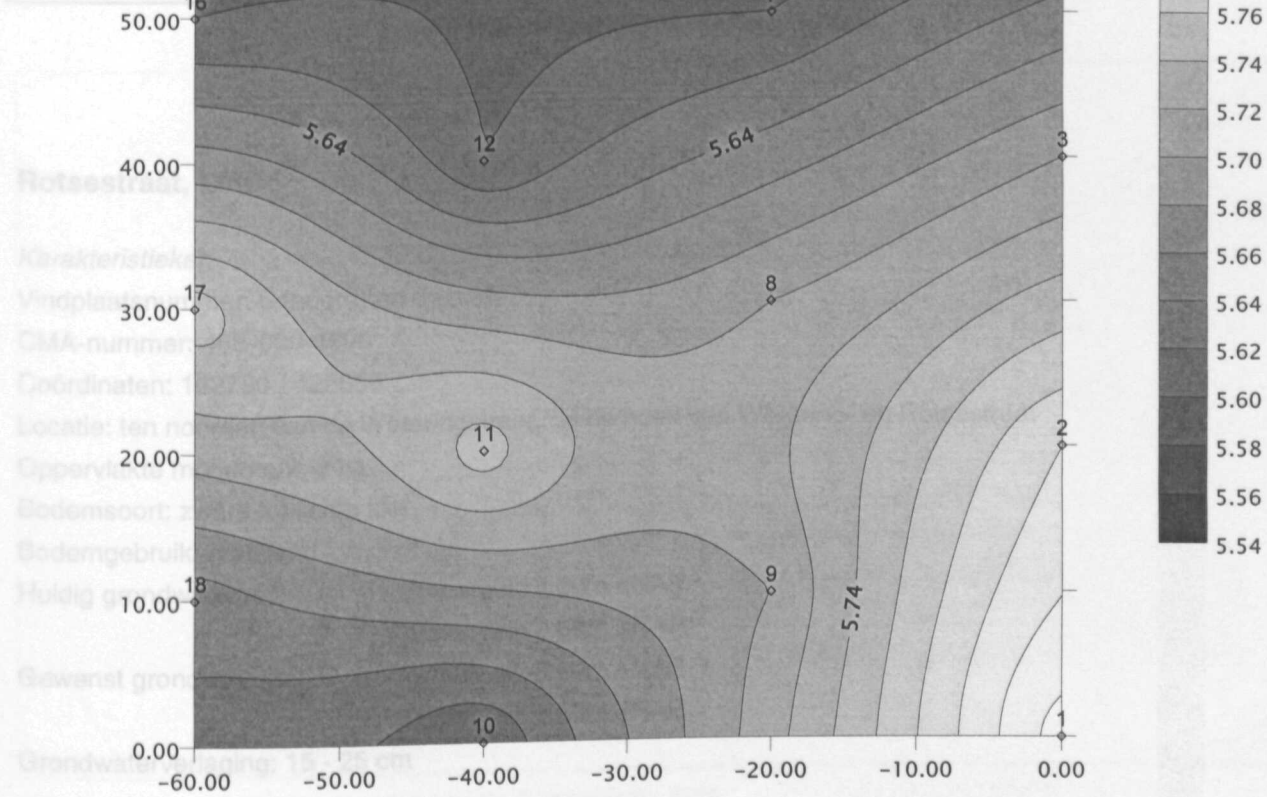
Conclusie

Figuur 11 Hoogtelijnenkaart maaiveld locatie Teeffelen - Dorp (zie volgende pagina).

De vindplaats is te karakteriseren als een meerfasige bewoning van een oeverwal. Het vondstmateriaal in de kleilaag bevindt zich op een diepte van gemiddeld 4.80 m tot 5.30 m +NAP. Het grondwaterpeil in het gebied zat dus al onder de aangetroffen vondstlaag. Een verlaging van dit peil geeft op deze locatie dan ook geen (extra) bedreiging voor de vindplaats. De belangrijkste bedreiging wordt gevormd door de jaarlijkse bewerking van het gebied met de ploeg.

Waardering en aanbevelingen

Wat is het karakter van de vondstlaag?	De vondstlaag is een sporen niveau dat plaatselijk nog zichtbaar is tot enkele decimeters onder de bouwvoor.
Hoe is de conservering van de archeologische resten?	Een deel van de vondstlaag is verploegd, een deel is intact onder de bouwvoor. De vindplaats wordt door ploegen bedreigd.
Wat is de bodemgesteldheid?	zand/zettingen
Hoe ligt het veld?	platte
oxidatie - redox	normale
Hoe zeldzaam?	Romeinse tijd, in vindplaats
Mogelijk	van
Advies yervol	van

Vooronderzoek
 Van dit gebied was weinig meer bekend dan een oude vermelding in het OAA als een vondstmeldingsgebied. Een korte survey voorgegaan aan het booronderzoek leverde een handvol oppervlaktemateriaal op bestaande uit enkele scherven inheems aardewerk uit de IJzertijd of de Romeinse tijd.

Waardering en aanbevelingen

Waardering van de vindplaats	
Wat is het karakter van de vondstlaag?	De vondstlaag is een sporen niveau dat plaatselijk nog zichtbaar is tot enkele decimeters onder de bouwvoor.
Hoe is de conservering van de archeologische resten?	Een deel van de vondstlaag is verploegd, een deel is intact onder de bouwvoor. De vindplaats wordt door ploegen bedreigd.
Wat is de landschappelijke context?	De vondstlaag bevindt zich op oeverwalafzettingen in een kleimatrix.
Hoe ligt het vondstmateriaal ten opzichte van de oxidatie - reductie zone?	De hele vondstlaag ligt boven het oxidatie – reductie niveau.
Hoe zeldzaam is de site?	Nederzetting uit de late ijzertijd - Romeinse tijd. In dit (rivieren) gebied is een dergelijke vindplaats nog niet onderzocht in de Maaskant.
Mogelijk effect peilverlaging	Geen, de vindplaats lag al boven grondwaterniveau.
Advies vervolgonderzoek	Geen vervolgonderzoek nodig op basis van de huidige gegevens.

Tabel 3 Waardering locatie Teeffelen - Dorp.

Rotsestraat, Lith

Karakteristieken

Vindplaatsnummer: 5 (noord) en 6 (zuid)

CMA-nummer: 45E-009-4690

Coördinaten: 162750 / 422650

Locatie: ten noorden van de Weteringstraat, op de hoek van Wetering- en Rotsestraat

Oppervlakte monument: 2 ha

Bodemsoort: zware tot lichte klei

Bodemgebruik: maïsland

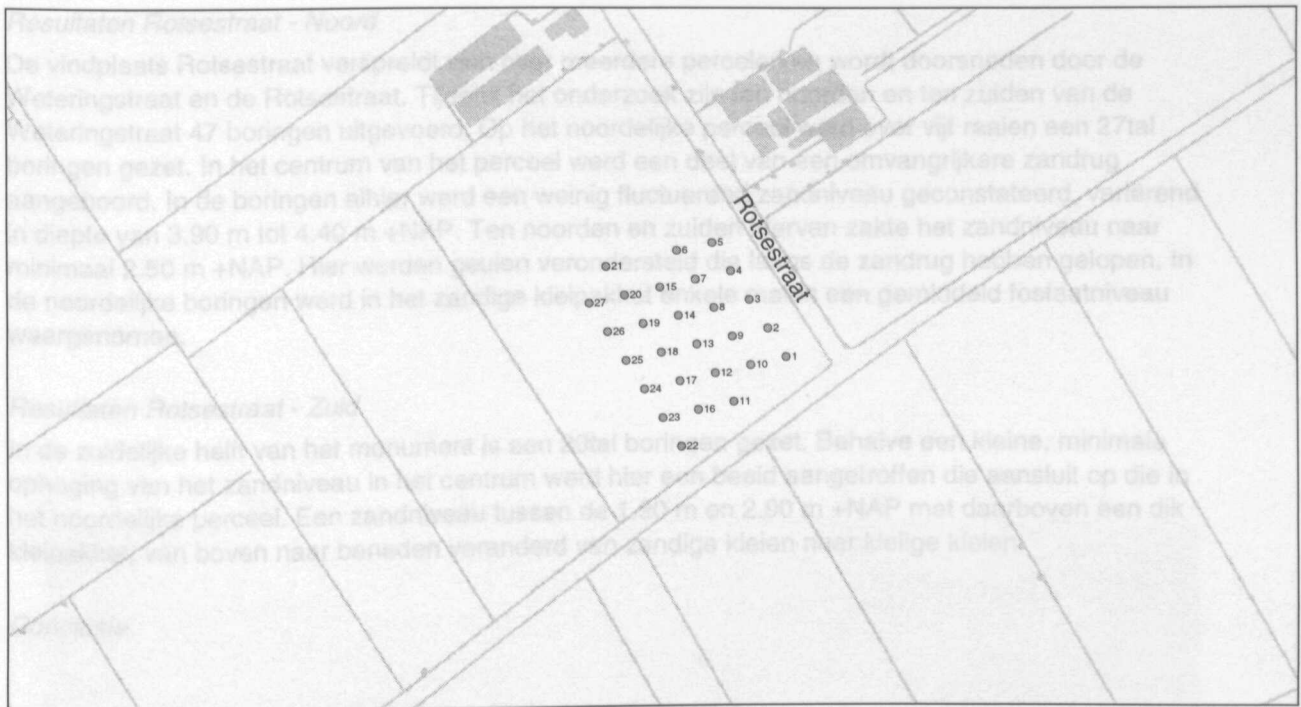
Huidig grondwaterpeil: Zomerpeil: 4.00m +NAP
Winterpeil: 3.65m +NAP

Gewenst grondwaterpeil: Zomerpeil: 3.80m +NAP
Winterpeil: 3.40m +NAP

Grondwaterverlaging: 15 - 25 cm

Vooronderzoek

Van dit gebied was weinig meer bekend dan een oude vermelding in het CAA als een vondstmeldingsgebied. Een korte survey voorafgaand aan het booronderzoek leverde een handvol oppervlaktemateriaal op bestaande uit enkele scherven inheems aardewerk uit de ijzertijd of de Romeinse tijd.

Figuur 12 Verspreiding boorpunten locatie Rotsestraat - Noord.

Figuur 13 Verspreiding boorpunten locatie Rotsestraat - Zuid.

Ten noorden en zuiden van de vindplaats lopen diepe geulen. Het vondstmateriaal aan het oppervlak zal waarschijnlijk opgeploegd zijn vanaf deze zandrug, mogelijk uit aanwezige grondsporen. Hier zal ook de bewoning zich hebben geconcentreerd. Door de beoogde grondwaterverlaging zal een groter deel van deze zandrug boven de oxydatie - reductie zone komen te liggen waardoor een aantasting ontstaat van (ecologische) archeologische waarden die (nog) moeilijk in te schatten valt.

Resultaten Rotsestraat - Noord

De vindplaats Rotsestraat verspreidt zich over meerdere percelen en wordt doorsneden door de Weteringstraat en de Rotsestraat. Tijdens het onderzoek zijn ten noorden en ten zuiden van de Weteringstraat 47 boringen uitgevoerd. Op het noordelijke perceel werd over vijf raaien een 27tal boringen gezet. In het centrum van het perceel werd een deel van een omvangrijkere zandrug aangeboord. In de boringen alhier werd een weinig fluctuerend zandniveau geconstateerd, variërend in diepte van 3.90 m tot 4.40 m +NAP. Ten noorden en zuiden hiervan zakte het zandniveau naar minimaal 2.50 m +NAP. Hier worden geulen verondersteld die langs de zandrug hebben gelopen. In de noordelijke boringen werd in het zandige kleipakket enkele malen een gemiddeld fosfaatsniveau waargenomen.

Resultaten Rotsestraat - Zuid

In de zuidelijke helft van het monument is een 20tal boringen gezet. Behalve een kleine, minimale ophoging van het zandniveau in het centrum werd hier een beeld aangetroffen die aansluit op die in het noordelijke perceel. Een zandniveau tussen de 1.90 m en 2.90 m +NAP met daarboven een dik kleipakket, van boven naar beneden veranderd van zandige kleien naar kleiige kleien.

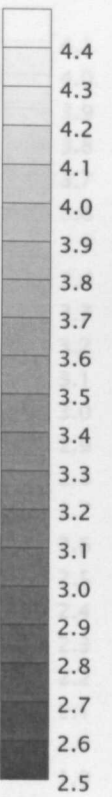
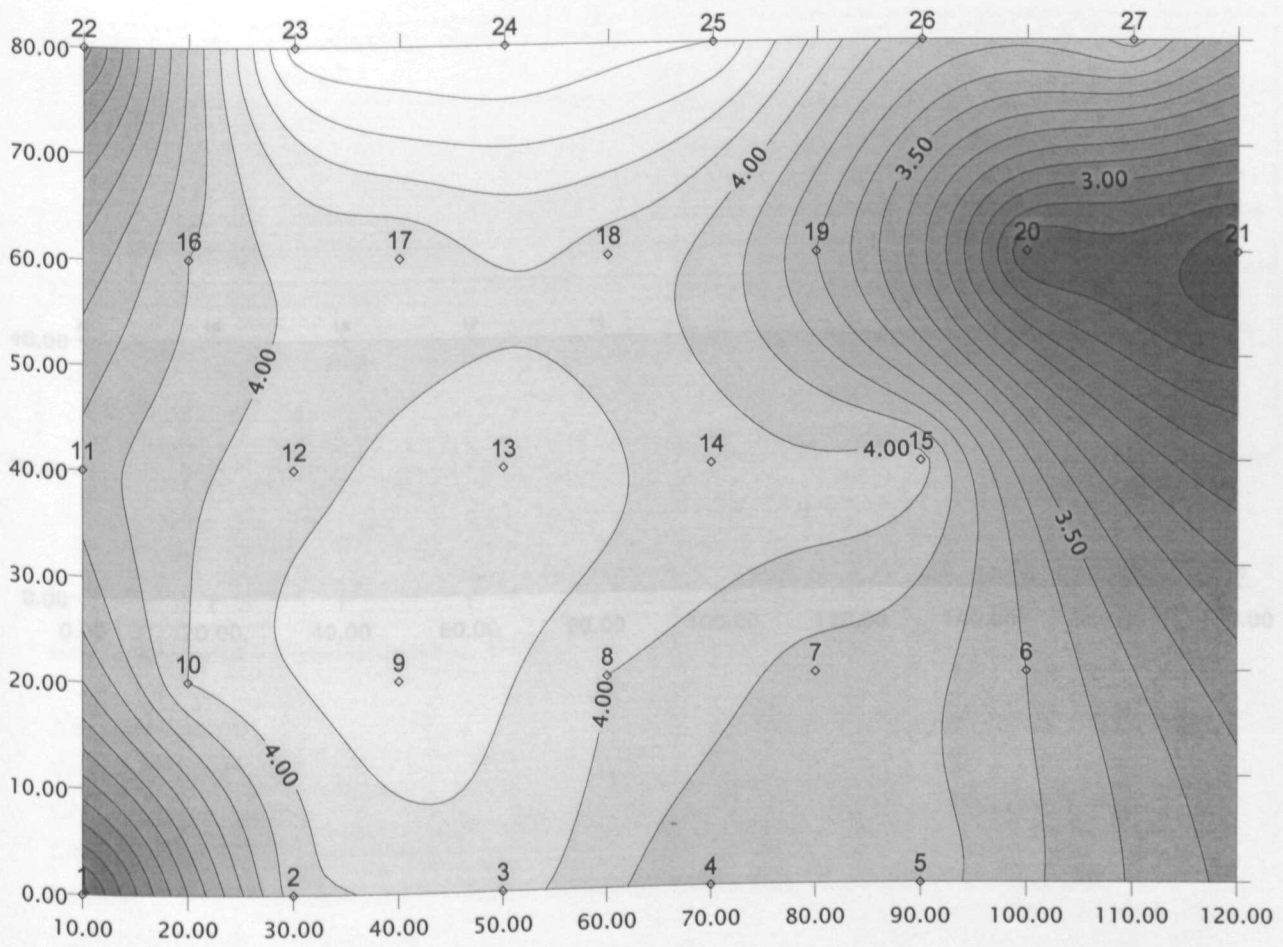
Conclusie

Figuur 14 Zanddieptekaarten Rotsestraat zie volgende pagina's).

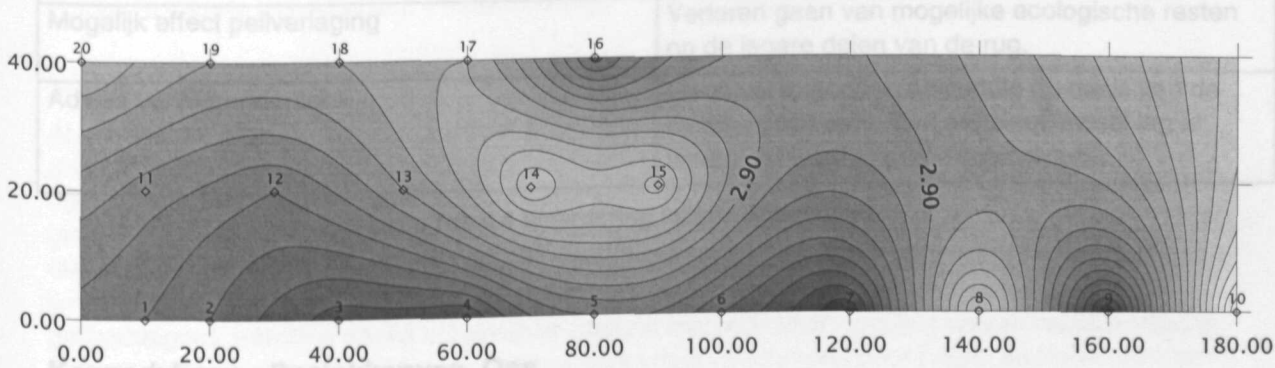
Figuur 15 Locatie Rotsestraat – Noord.

In het gebied kon een deel van een zandrug worden waargenomen. Ten noorden en zuiden van de vindplaats lopen diepe geulen. Het vondstmateriaal aan het oppervlak zal waarschijnlijk opgeploegd zijn vanaf deze zandrug, mogelijk uit aanwezige grondsporen. Hier zal ook de bewoning zich hebben geconcentreerd. Door de beoogde grondwaterverlaging zal een groter deel van deze zandrug boven de oxydatie - reductie zone komen te liggen waardoor een aantasting ontstaat van (ecologische) archeologische waarden die (nog) moeilijk in te schatten valt.

Waardering en aanbevelingen

Wat is het karakter van de vondstlaag?	Over een vondstlaag is niets bekend. De oppervlaktelvondsten komen vermoedelijk uit zandgruwbegde sporen.
Hoe is de conservering van de archeologische resten?	Over de conservering is weinig bekend. Een groot deel van de vindplaats is vermoedelijk zandgruwbegde. Ten noorden en ten zuiden wordt de rug begrensd door laagten of geulen.
Wat is de landschappelijke context?	Ten verteren liggen in de top van het Pleistocene zone. De rug zal wordt nauwelijks door een laagte afgedekt.
Hoe ligt het vondstmateriaal ten opzichte van de huidige - reductie zone?	Een groot deel van de zandrug ligt boven het huidige - reductie niveau.
Hoe zeldzaam is de site?	Over het karakter van de nederzetting is uit het onderzoek weinig bekend geworden. Vermoedelijk gaat het om een nederzettingsterrein uit de ijzertijd of de Romeinse tijd.

Kennedybaan - Paalsdierweg, Oss

Karakteristieken

Vindplaatsnummer: 7

CMA-nummer: geen

Coördinaten: 162000 / 421890

Locatie: tussen Paalsdierweg en Oese Aamberekkol, direct ten zuiden van Kennedybaan

Oppervlakte monument: 2.5 ha

Bodemsoort: lichte klei op zand

Bodemgebruik: maaieland

Huidig grondwaterpeil: Zomerpeil: 4.20m +NAP

Winterpeil: 3.90m +NAP

Gewenst grondwaterpeil: Zomerpeil: 4.00m +NAP

Winterpeil: 3.60m +NAP

Grondwaterverlaging: 25 - 30 cm

Waardering en aanbevelingen

Waardering van de vindplaats	
Wat is het karakter van de vondstlaag?	Over een vondstlaag is niets bekend. De oppervlaktevondsten komen vermoedelijk uit aangeploegde sporen.
Hoe is de conservering van de archeologische resten?	Over de conservering is weinig bekend. Een groot deel van de vindplaats is vermoedelijk aangeploegd. Ten noorden en ten zuiden wordt de rug begrenst door laagten of geulen.
Wat is de landschappelijke context?	De vondsten liggen in de top van het Pleistocene zand. De rug zelf wordt nauwelijks door een kleidek afgedekt.
Hoe ligt het vondstmateriaal ten opzichte van de oxidatie – reductie zone?	Een groot deel van de zandrug ligt boven het oxidatie – reductie niveau.
Hoe zeldzaam is de site?	Over het karakter van de nederzetting is uit het onderzoek weinig bekend geworden. Vermoedelijk gaat het om een nederzettingsterrein uit de ijzertijd of de Romeinse tijd.
Mogelijk effect peilverlaging	Verloren gaan van mogelijke ecologische resten op de lagere delen van de rug.
Advies vervolgonderzoek	Geen vervolgonderzoek nodig op basis van de huidige gegevens. Een aanzienlijk deel lag al boven het huidige grondwaterniveau.

Tabel 4 Waardering locatie Rotsestraat.

Kennedybaan - Paalakkerweg, Oss*Karakteristieken*

Vindplaatsnummer: 7

CMA-nummer: geen

Coördinaten: 162800 / 421850

Locatie: tussen Paalakkerweg en Osse Aanvoersloot, direct ten oosten van Kennedybaan

Oppervlakte monument: 2.5 ha

Bodemsoort: lichte klei op zand

Bodemgebruik: maïsland

Huidig grondwaterpeil: Zomerpeil: 4.20m +NAP

Winterpeil: 3.90m +NAP

Gewenst grondwaterpeil: Zomerpeil: 4.00m +NAP

Winterpeil: 3.60m +NAP

Grondwaterverlaging: 25 - 30 cm

* O.s. Jansen / Folkens 1995

** Theunissen 1994

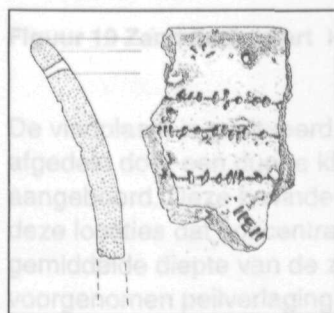
*** Lelinko v.o. 1996, zie ook Lelinko / Theunissen 1997

Figuur 16 Locatie Kennedybaan – Paalakkerweg.

Vooronderzoek

Al vanaf eind jaren '80 zijn op dit perceel verscheidene malen vondsten gedaan door de lokale archeologen P. Haane en G. Smits uit Oss. Opvallend is dat deze wijzen op bewoning in het laat-neolithicum en de vroege bronstijd, perioden die in de uitgebreide opgravingen in het zuidelijker gelegen Ussen en Mettegeupel vrijwel ontbreken.¹⁴ De vondsten werden gedaan op zandopduikingen die na het ploegen door het ter plaatse dunne kleidek schemerden. Het vondstmateriaal bestond uit een aantal scherven, enkele stukjes vuursteen en fragmenten verbrand bot. Het aardewerk is grofgemagerd. Een flink aantal scherven is versierd met indrukken van een wikkeldraadstempel, te dateren in de vroege bronstijd, één randfragment wordt gekenmerkt door nagel- en touwindrukken-versiering (Hilversum-aardewerk) op grond waarvan deze in het begin van de midden-bronstijd kan worden gedateerd. Het samen voorkomen van wikkeldraad- en Hilversum-aardewerk maakt deze vindplaats bijzonder. In Noord-Brabant zijn maar enkele vindplaatsen uit de overgang vroege naar midden-bronstijd bekend.¹⁵

Iets ten noorden van deze vindplaats werd nog een cluster van bronstijdscherven en een geslepen bijl van lichtbruin vuursteen verzameld. De bijl is te dateren in het midden- of laat-neolithicum. Tijdens het booronderzoek uitgevoerd in het kader van de verbreding van de Osse Aanvoersloot is al een aantal boringen gezet langs beide oevers van deze sloot. Daarbij werden geen vondsten gedaan. Wel werd een zandkop gekarteerd in het oostelijke deel van dit uitgebreide landbouwgebied.¹⁶ Een kleine oppervlaktekartering van het terrein gedurende het booronderzoek leverde, tussen de maïsstompen, op enkele locaties kleine hoeveelheden (midden-) bronstijd aardewerk op.

Figuur 17 Wikkeldraadaardewerk (tek. G. Smits)

¹⁴ O.a. Jansen / Fokkens 1999.

¹⁵ Theunissen 1998.

¹⁶ Leijnse e.a. 1998, zie ook locatie Frankenbeemdweg in dit rapport.

Duidelijk bleek daarbij de geclusterde verspreiding van het materiaal.

Resultaten

Figuur 18 Verspreiding boorpunten locatie Kennedybaan - Paalakkerweg.

In het westelijke deel van akker ligt veel puin en kiezelstenen aan het oppervlak, een restant van de voormalige Litherweg.¹⁷ Een eerste raai moest om deze reden worden afgebroken. De opbouw van de boringen is vrij constant. Onder de bouwvoor van gemiddeld 30 cm bevindt zich, in de meeste gevallen, een zandig kleipakket van enkele decimeters dik. Daaronder ligt tenslotte een zandpakket bestaande uit dekzanden. Het zandniveau fluctueert tussend de 3.50 m en 4.20 m +NAP. Slechts in een aantal boringen werd een zandniveau onder de 3.50 waargenomen.

Conclusie

Figuur 19 Zanddieptekaart locatie Kennedybaan - Paalakkerweg (zie volgende pagina).

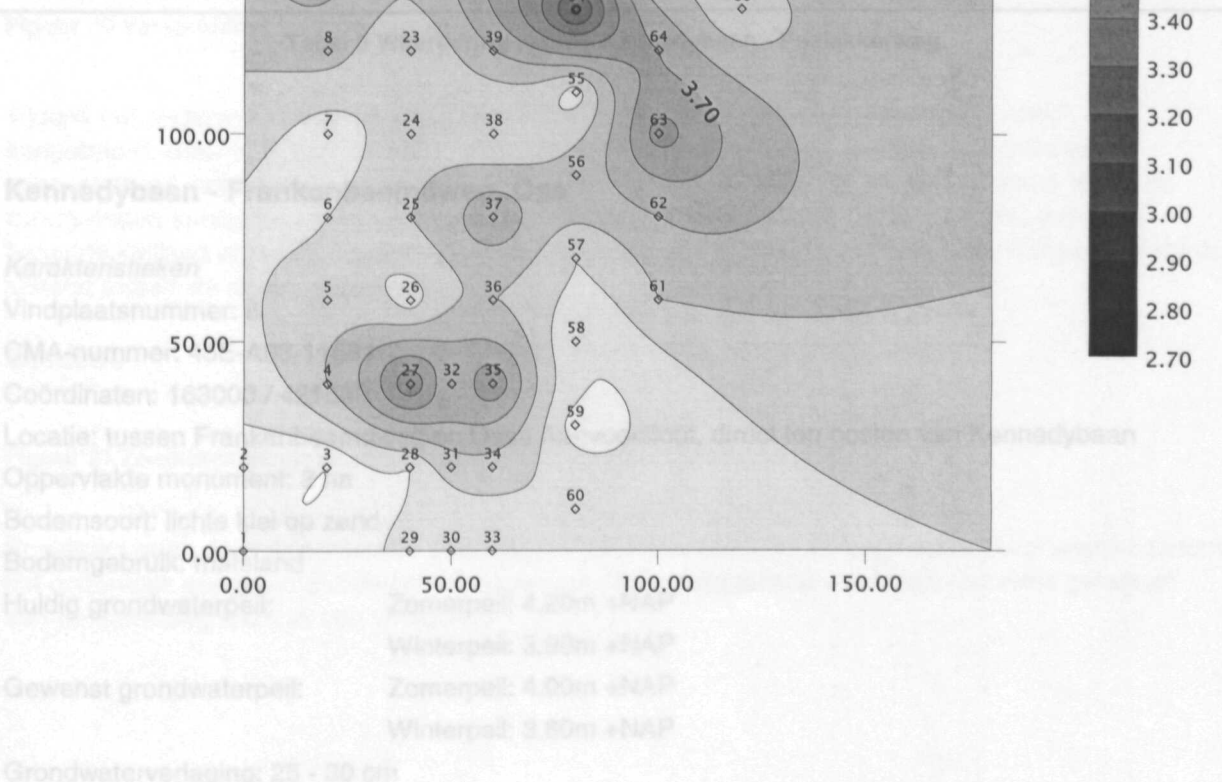
De vindplaats is gesitueerd op een uitloper van het meer zuidelijk gelegen dekzandgebied en is afgedekt door een dunne kleilaag. Bij het onderzoek werden enkele (kleine) zandopduikingen aangeboord. Deze bevinden zich gemiddeld op 4.00 m tot 4.20 m +NAP. Het was meestal ook op deze locaties dat concentraties scherfmateriaal aan het oppervlak werden aangetroffen. De gemiddelde diepte van de zandondergrond bevindt zich tussen de 3.50 m en de 4.20 m +NAP. De voorgenomen peilverlaging naar een niveau van 3.60 m tot 4.00 m +NAP heeft dan ook een duidelijk effect op deze vindplaats(en). Duidelijk is echter dat deze al door de intensieve landbouwmethoden en een ondiepe ligging onder het maaiveld worden bedreigd. Een peilverlaging in het gebied geeft nog een extra bedreiging voor deze unieke vindplaatsen.

¹⁷ Jan Cunencentrum Oss 1983, met dank aan G. Smits.

Waardering en aanbevelingen

Wat is het karakter van de vondstlaag?	Vermoedelijk gaat het om aangeploegde sporen. Een vondstlaag is niet aangetroffen.
Hoe is de conservering van de archeologische resten?	Op enkele plaatsen slechts is het zanddek aangeploegd. De conservering van het grootste deel van de vindplaats is vermoedelijk goed. Het mogelijk doel is verstoord door een oud wegtracé.

Wat is de landschap?	De vindplaatsen zijn gelegen op de hellingen van de kleine koppel. Het terrein is grotendeels vlak.
Hoe ligt het vondstvlak ten opzichte van oxidatie - reductie zones?	De vindplaatsen liggen op de hellingen van de kleine koppel. Het terrein is grotendeels vlak.
Hoe zeldzaam is de vindplaats?	De vindplaatsen zijn zeldzaam.
Mogelijk effect natuurwetgeving?	De vindplaatsen zijn zeldzaam.
Advies vervolgonderzoek	De vindplaatsen zijn zeldzaam.

Kennedybeek - Frankrijk
 Karakteristiek
 Vindplaatsnummer:
 OMA-nummer:
 Coördinaten: 163000 / 163000
 Locatie: tussen Frankrijk en Nederland
 Oppervlakte monument:
 Bodemsoort: licht zand
 Bodemgebruik:
 Huidig grondwaterpeil:
 Zomerpeil: 4,20m +NAP
 Winterpeil: 3,80m +NAP
 Gewenst grondwaterpeil:
 Zomerpeil: 4,00m +NAP
 Winterpeil: 3,80m +NAP
 Grondwaterverlaging: 25 - 30 cm

Waardering en aanbevelingen

Op de kaart behorende bij het ruilverkavelingsbezoek was ook dit gebied aangegeven als een

Waardering van de vindplaats	
Wat is het karakter van de vondstlaag? <i>Resultaten</i>	Vermoedelijk gaat het om aangeploegde sporen. Een vondstlaag is niet aangetroffen.
Hoe is de conservering van de archeologische resten?	Op enkele plaatsen slechts is het zanddek aangeploegd. De conservering van het grootste deel van de vindplaats is vermoedelijk goed. Het westelijk deel is verstoord door een oud wegtracé.
Wat is de landschappelijke context?	De site ligt op een uitloper van het pleistocene dekzand. Waarschijnlijk maken de kleine kopjes onderdeel uit van het oorspronkelijk reliëf dat elders door ploegen is geëgaliseerd.
Hoe ligt het vondstmateriaal ten opzichte van de oxidatie – reductie zone?	Alleen de hoogste delen liggen nu boven het oxidatie – reductie niveau.
Hoe zeldzaam is de site?	Nederzetting uit de vroege bronstijd. Uit deze periode zijn in heel Nederland slechts een of twee vindplaatsen onderzocht, in Brabant tot op heden geen enkele. De vindplaats heeft de potentie van een 'top-site'.
Mogelijk effect peilverlaging	Een groot deel van het gebied komt in de oxidatie – reductie zone terecht. Dit leidt tot corrosie van zowel het broze bronstijdaardewerk als het potentieel aanwezige ecologisch materiaal.
Advies vervolgonderzoek	Nadere verkenning van karakter en conservering van de vindplaats d.m.v. proefputten.

Figuur 20 Verspreiding

Tabel 5 Waardering locatie Kennedybaan - Paalakkerweg.

Tijdens het onderzoek werd het zand op

Kennedybaan - Frankenbeemdweg, Oss

Karakteristieken

Vindplaatsnummer: 8

CMA-nummer: 45E-A03-11681

Coördinaten: 163000 / 421550

Locatie: tussen Frankenbeemdweg en Osse Aanvoersloot, direct ten oosten van Kennedybaan

Oppervlakte monument: 2 ha

Bodemsoort: lichte klei op zand

Bodemgebruik: maïsland

Huidig grondwaterpeil: Zomerpeil: 4.20m +NAP

Winterpeil: 3.90m +NAP

Gewenst grondwaterpeil: Zomerpeil: 4.00m +NAP

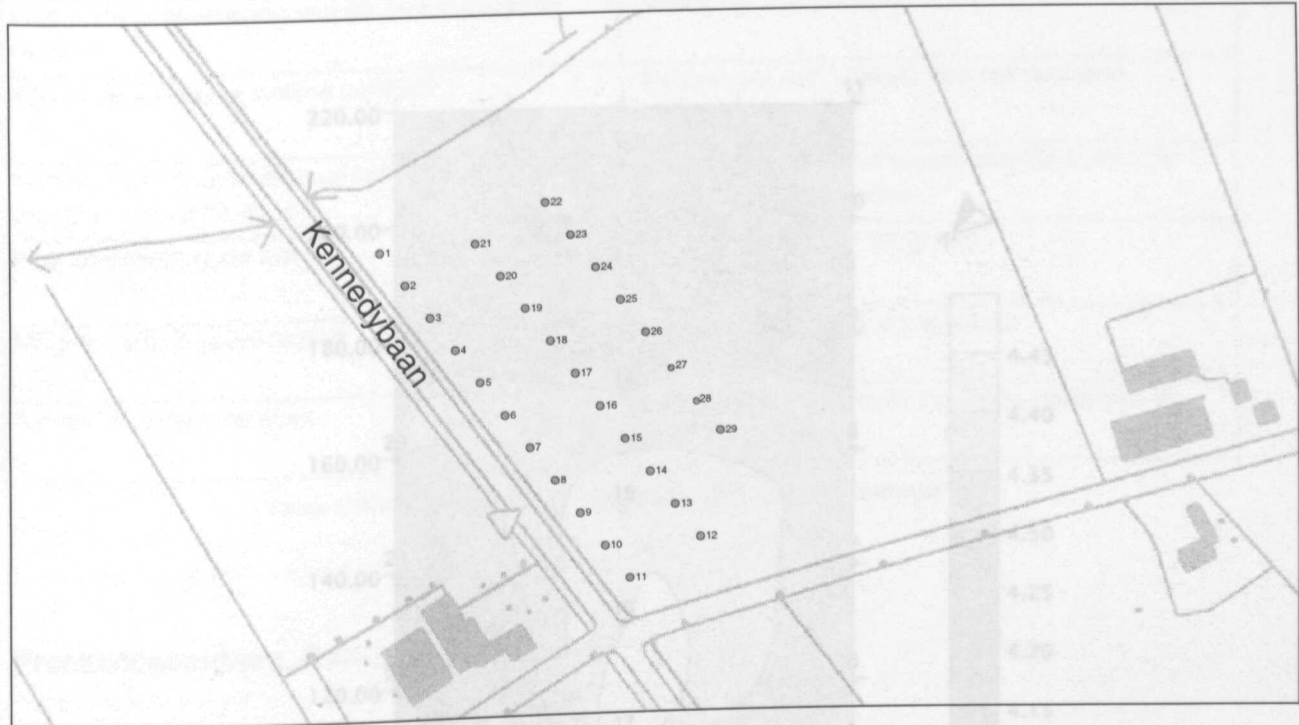
Winterpeil: 3.60m +NAP

Grondwaterverlaging: 25 - 30 cm

Vooronderzoek

Op de kaart behorende bij het ruilverkavelingsbestek was ook dit perceel aangemerkt als een archeologisch waardevol gebied. Op de geploegde akker werd, voorafgaande aan het booronderzoek, behalve puin echter geen vondstmateriaal aan het oppervlakte aangetroffen.

Resultaten

Figuur 20 Verspreiding boorpunten locatie Kennedybaan - Frankenbeemdweg.

Tijdens het onderzoek werd het zand op vrij constante diepte van ongeveer 4.20 m +NAP aangeboord. Slechts in een tweetal boringen (1 en 18) werd een lager gelegen zandniveau geconstateerd, echter niet dieper dan 3.90 m +NAP. Het is duidelijk dat het gebied direct tegen de zandgronden aanligt en op ruime afstand van de Maas is gelegen. Het zand is slechts door een beperkte kleilaag afgedekt. Door de geringe veranderingen in de boringen van de ondergrond werd de afstand tussen de raaien verdubbeld.

Conclusie

Figuur 21 Zanddieptekaart locatie Kennedybaan - Frankenbeemdweg.

Er werden geen aanwijzingen voor vondstlagen geconstateerd. Op de geploegde akker werden tijdens het onderzoek ook geen enkele scherf opgeraapt. Voor deze locatie wordt dan ook sterk getwijfeld aan de aanwezigheid van een vindplaats.

Waardering en aanbevelingen

Wat is het karakter van de vondst?	Geen vondst aangetroffen. Er bestaat twijfel over zo'n hier wel een archeologische vindplaats bevindt.
Hoe is de conservering van de archeologische resten?	Verstoring door ploegen.
Wat is de landschappelijke context?	Het gaat om een oppervlakte van het dekzand-
Hoe ligt het vondstmateriaal ten opzichte van de oxidatie - reductie zone?	De vindplaats ligt boven de
Hoe zeldzaam is de site?	De vindplaats is zeldzaam.
Mogelijk effect ploegen	De vindplaats is mogelijk vernietigd of over-
Advies vervolgonderzoek	De vindplaats is niet geschikt voor vervolgonderzoek.

Frankenbeemdweg, Oss

Karakteristiek

Vindplaatsnummer: 9 (Frankenbeemdweg)

CMA-nummer: 45E-A02

Coördinaten: 185500 / 421900

Locatie: tussen Frankenbeemdweg en 11

Oppervlakte monument: 0,5 ha

Bodemsoort: lichte klei op zand

Bodemgebruik: grasland

Huidig grondwaterpeil: 20-30 cm

Gewenst grondwaterpeil: 40-50 cm

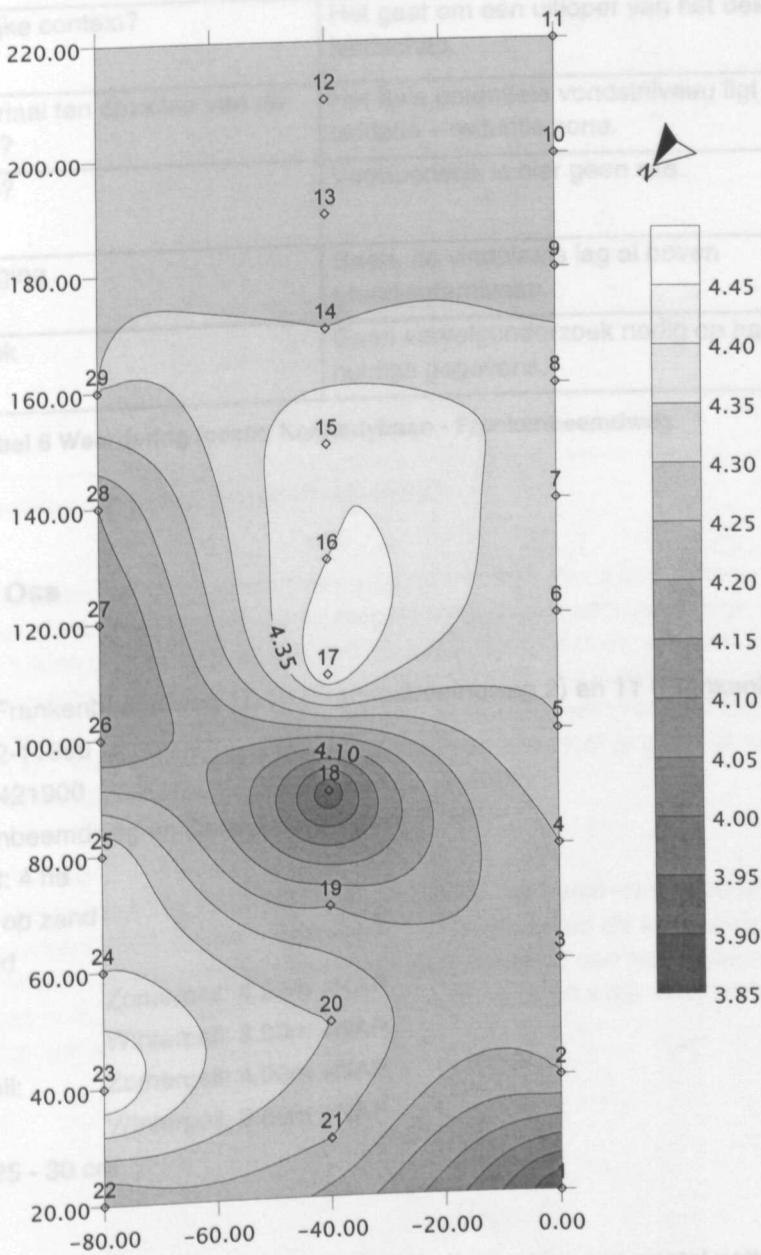
Grondwaterverlaging: 25 - 30 cm

Vooronderzoek

Door lokaal archeoloog P. Hasse uit Oss zijn in dit gebied onder andere een aantal potbekerscherven

en fragmenten vuurslijpen van een akker opgegraven. Potbekers zijn in het algemeen te dateren in het

laat-neolithicum.¹⁹

¹⁹ Thunissen 1990

Waardering en aanbevelingen

Waardering van de vindplaats	
Wat is het karakter van de vondstlaag?	Geen vondstlaag aangetroffen. Er bestaat twijfel over zich hier wel een archeologische vindplaats bevindt.
Hoe is de conservering van de archeologische resten?	Verstoring door ploegen.
Wat is de landschappelijke context?	Het gaat om een uitloper van het dekzand-landschap.
Hoe ligt het vondstmateriaal ten opzichte van de oxidatie – reductie zone?	Het hele potentiële vondstniveau ligt boven de oxidatie – reductie zone.
Hoe zeldzaam is de site?	Vermoedelijk is hier geen site.
Mogelijk effect peilverlaging	Geen, de vindplaats lag al boven grondwatervniveau.
Advies vervolgonderzoek	Geen vervolgonderzoek nodig op basis van de huidige gegevens.

Tabel 6 Waardering locatie Kennedybaan - Frankenbeemdweg.

Figuur 22 Verspreiding oorspronkelijk lokale Frankenaardweg 1

Frankenbeemdweg, Oss*Karakteristieken*

Vindplaatsnummer: 9 (Frankenbeemdweg 1), 10 (Frankenbeemdweg 2) en 11 (Frankenbeemdweg 3)

CMA-nummer: 45E-A02-11680

Coördinaten: 163500 / 421900

Locatie: tussen Frankenbeemdweg en Osse Aanvoersloot

Oppervlakte monument: 4 ha

Bodemsoort: lichte klei op zand

Bodemgebruik: grasland

Huidig grondwaterpeil: Zomerpeil: 4.20m +NAP

Winterpeil: 3.90m +NAP

Gewenst grondwaterpeil: Zomerpeil: 4.00m +NAP

Winterpeil: 3.60m +NAP

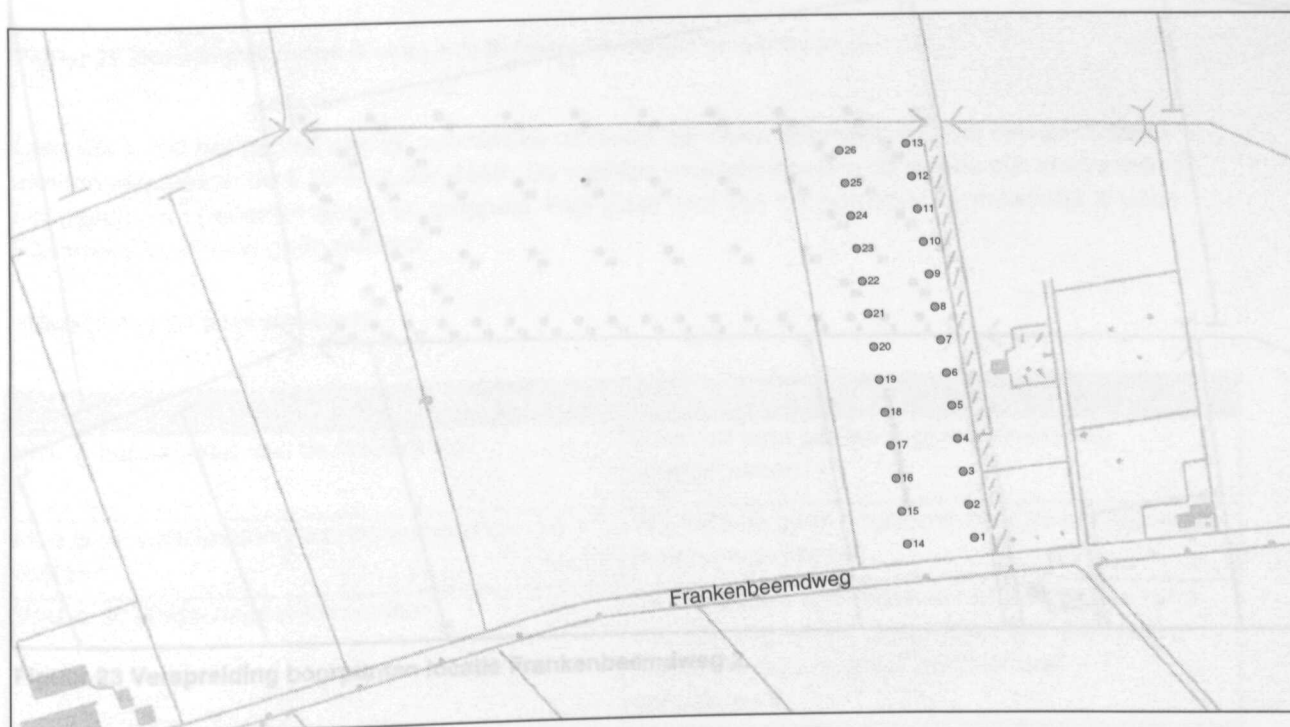
Grondwaterverlaging: 25 - 30 cm

Vooronderzoek

Door lokaal archeoloog P. Haane uit Oss zijn in dit gebied onder andere een aantal potbekerscherven en fragmenten vuursteen van een akker opgeraapt. Potbekers zijn in het algemeen te dateren in het laat-neolithicum.¹⁸

¹⁸ Theunissen 1998.

Resultaten Frankenbeemdweg 1

Figuur 22 Verspreiding boorpunten locatie Frankenbeemdweg 1.

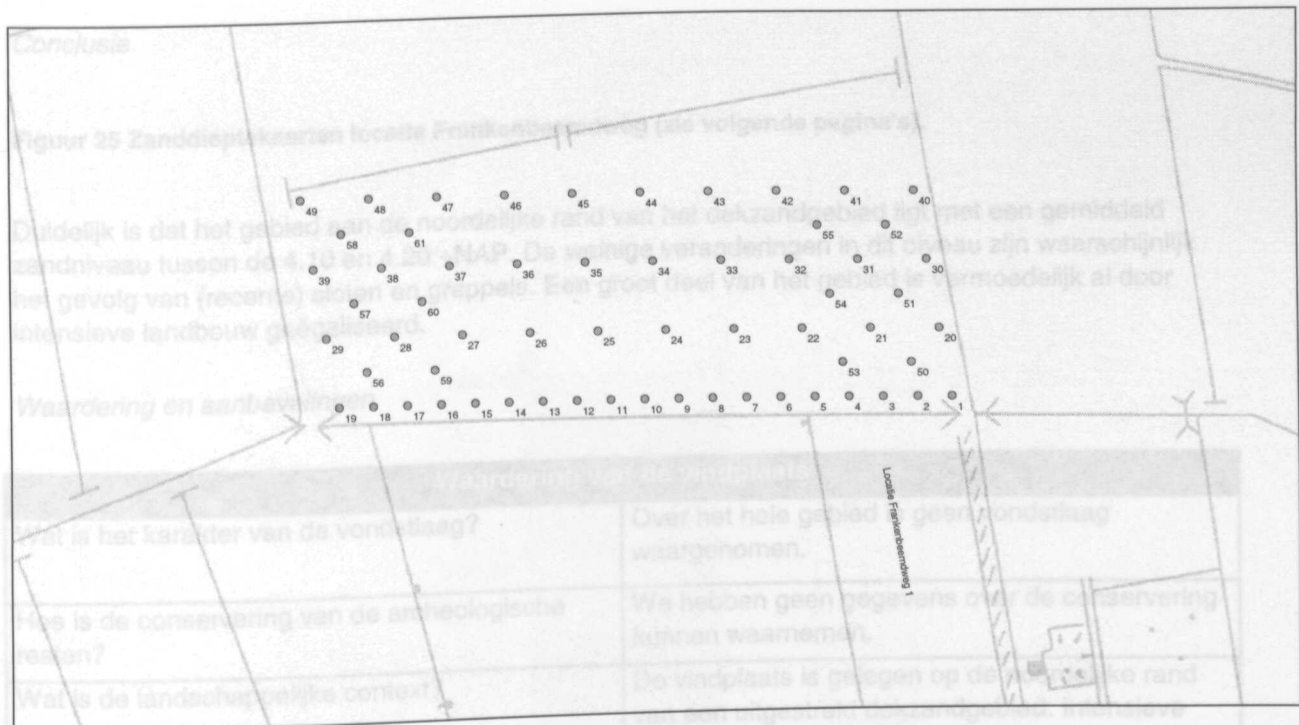
In de zomer van 1999 is tussen de Frankenbeemdweg en de Paalakkerweg een aantal aaneengesloten percelen afgeboord. Op het eerste perceel werden met een onderlinge afstand van 40 m een tweetal lange raaien uitgeboord. De boringen kwamen in aard sterk overeen met die op de locatie Kennedybaan / Frankenbeemdweg met een minimaal veranderende diepte van het zandniveau, 4.00 m tot 4.20 m +NAP. Slechts in één boring werd het zandniveau beduidend dieper aangetroffen: 3.30 m +NAP, waarschijnlijk betreft het hier een smalle sloot of greppel. In de boringen 21, 22 en 23 bevond het zandniveau zich op 3.80 m – 3.90 m +NAP.

Resultaten Frankenbeemdweg 2

In het noordelijkste perceel is een 61tal boringen gezet. Hier was het beeld min of meer hetzelfde. Een beperkt fluctuerende zanddiepte met enkele uitschieters naar beneden op de waarschijnlijke locatie van sloten of greppels. In een tweetal boringen (boringen 3 en 10) werd een weinig houtskoolspikkels aangetroffen. Deze liggen in de zuidoosthoek van het terrein, in de buurt waar door genoemde lokale archeologen vondsten zijn gedaan.

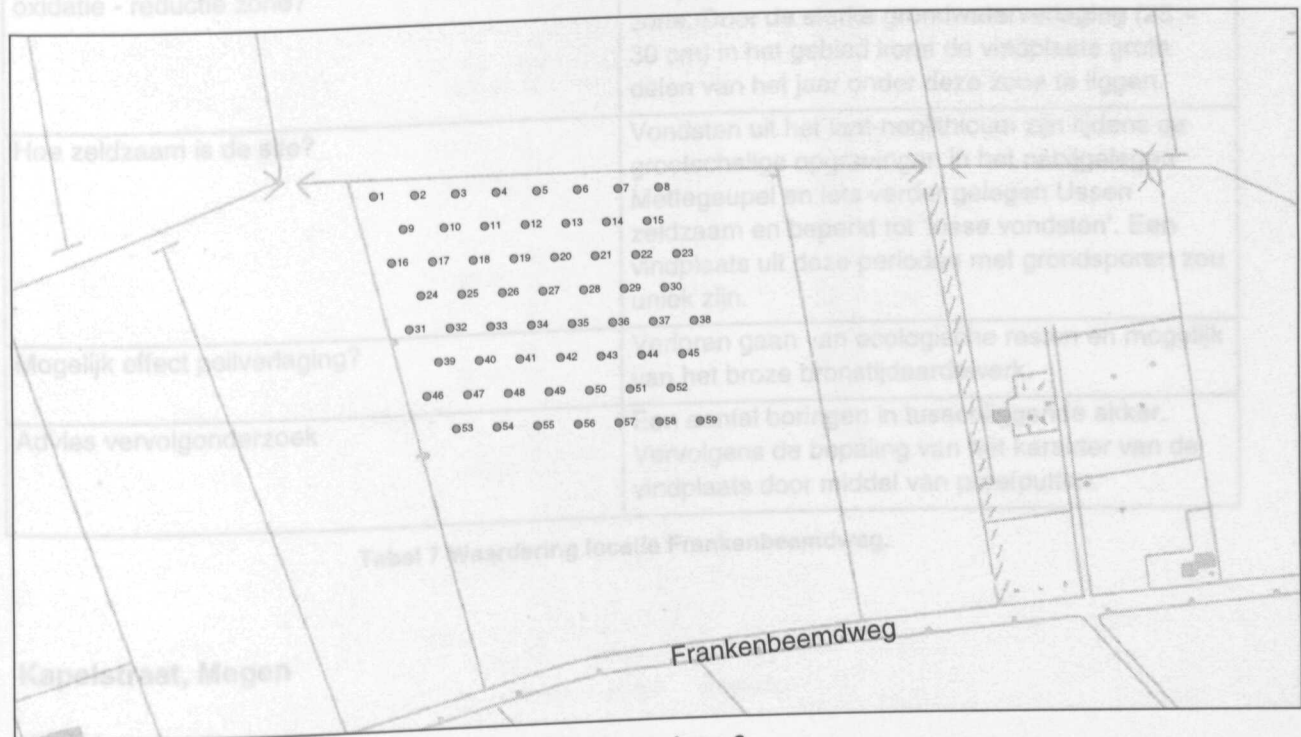
Figuur 24 Verspreiding boorpunten locatie Frankenbeemdweg 3.

Het zuidwestelijke deel van het terrein geeft eenzelfde beeld. Minimale verschillen in het niveau van het zand en een afdekking van het gebied door een dunne kiezelaafzetting.

Figuur 23 Verspreiding boorpunten locatie Frankenbeemdweg 2.

Resultaten Frankenbeemdweg 3

Figuur 24 Verspreiding boorpunten locatie Frankenbeemdweg 3.

Vindplaatsnummer: 12
 CMA-nummer: 39G-004-4786
 Het zuidwestelijke deel van het terrein geeft eenzelfde beeld. Minimale verschillen in het niveau van het zand en een afdekking van het gebied door een dunne kleiafzetting.
 Locatie: ten zuidoosten van Megen, tussen oerpeken en Megenweg
 Oppervlakte monument: ruim 2 ha
 Bodemsocort: lichte en zware zavel op klei

*Conclusie***Figuur 25 Zanddiepte kaarten locatie Frankenbeemdweg (zie volgende pagina's).**

Duidelijk is dat het gebied aan de noordelijke rand van het dekzandgebied ligt met een gemiddeld zandniveau tussen de 4.10 en 4.20 +NAP. De weinige veranderingen in dit niveau zijn waarschijnlijk het gevolg van (recente) sloten en greppels. Een groot deel van het gebied is vermoedelijk al door intensieve landbouw geëgaliseerd.

Waardering en aanbevelingen

Waardering van de vindplaats	
Wat is het karakter van de vondstlaag?	Over het hele gebied is geen vondstlaag waargenomen.
Hoe is de conservering van de archeologische resten?	We hebben geen gegevens over de conservering kunnen waarnemen.
Wat is de landschappelijke context?	De vindplaats is gelegen op de noordelijke rand van een uitgestrekt dekzandgebied. Intensieve landbouw zal een groot deel hebben geëgaliseerd.
Hoe ligt het vondstmateriaal ten opzichte van de oxidatie - reductie zone?	Uitgaande van het gemiddelde zandniveau lag de vindplaats grotendeels in de oxidatie - reductie zone. Door de sterke grondwaterverlaging (25 - 30 cm) in het gebied komt de vindplaats grote delen van het jaar onder deze zone te liggen.
Hoe zeldzaam is de site?	Vondsten uit het laat-neolithicum zijn tijdens de grootschalige opgravingen in het nabijgelegen Mettegeupel en iets verder gelegen Ussen zeldzaam en beperkt tot 'losse vondsten'. Een vindplaats uit deze perioden met grondsporen zou uniek zijn.
Mogelijk effect peilverlaging?	Verloren gaan van ecologische resten en mogelijk van het broze bronstijdaardewerk.
Advies vervolgonderzoek	Een aantal boringen in tussenliggende akker. Vervolgens de bepaling van het karakter van de vindplaats door middel van proefputten.

Tabel 7 Waardering locatie Frankenbeemdweg.

Kapelstraat, Megen*Karakteristieken*

Vindplaatsnummer: 12

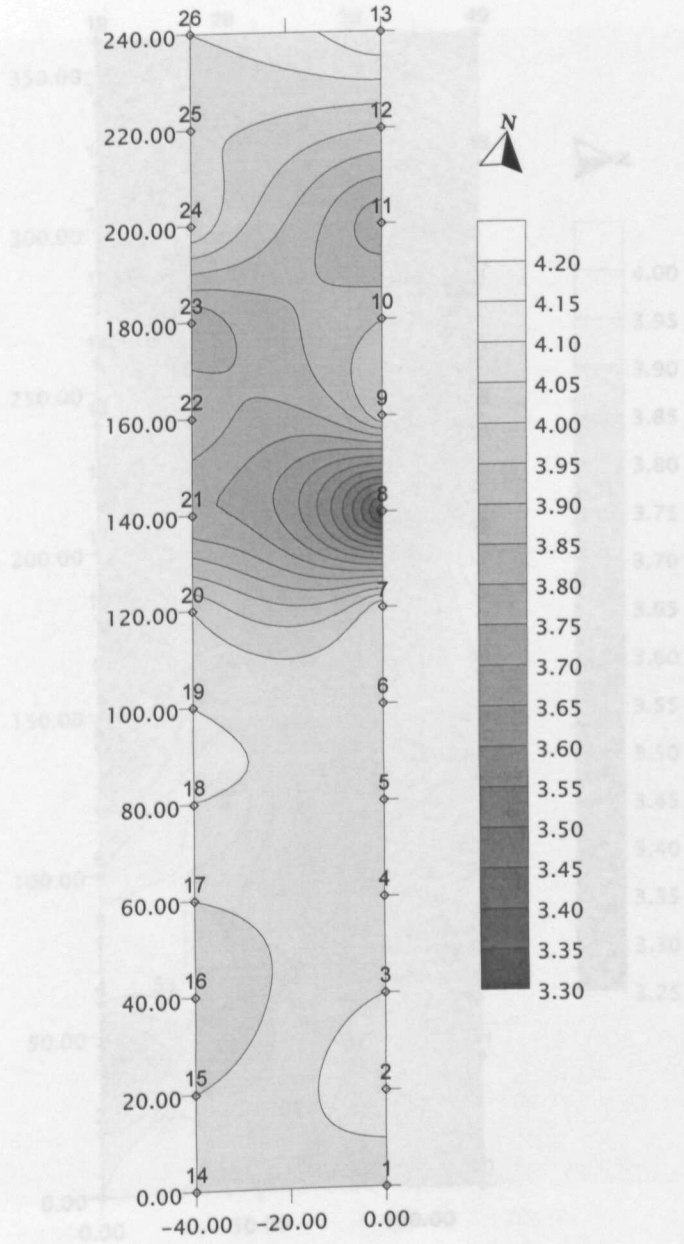
CMA-nummer: 39G-004-4766

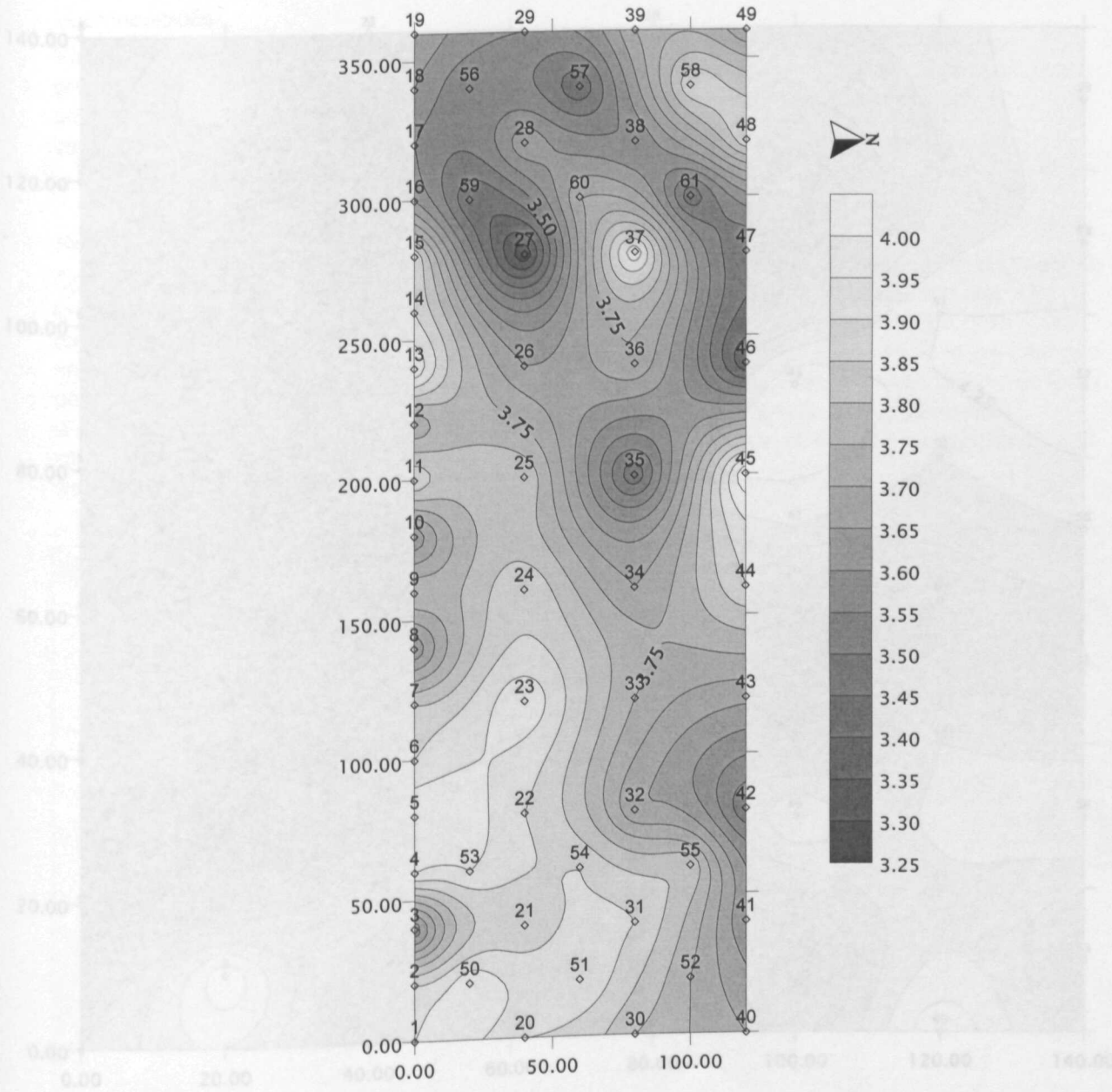
Coördinaten: 167150 / 423350

Locatie: ten zuidoosten van Megen, tussen dorpskern en Megenseweg

Oppervlakte monument: ruim 2 ha

Bodemsoort: lichte en zware zavel op klei

Bodemgebruik: grasland

Huidig grondwaterpeil

Zomerpeil: 4.90m +NAP

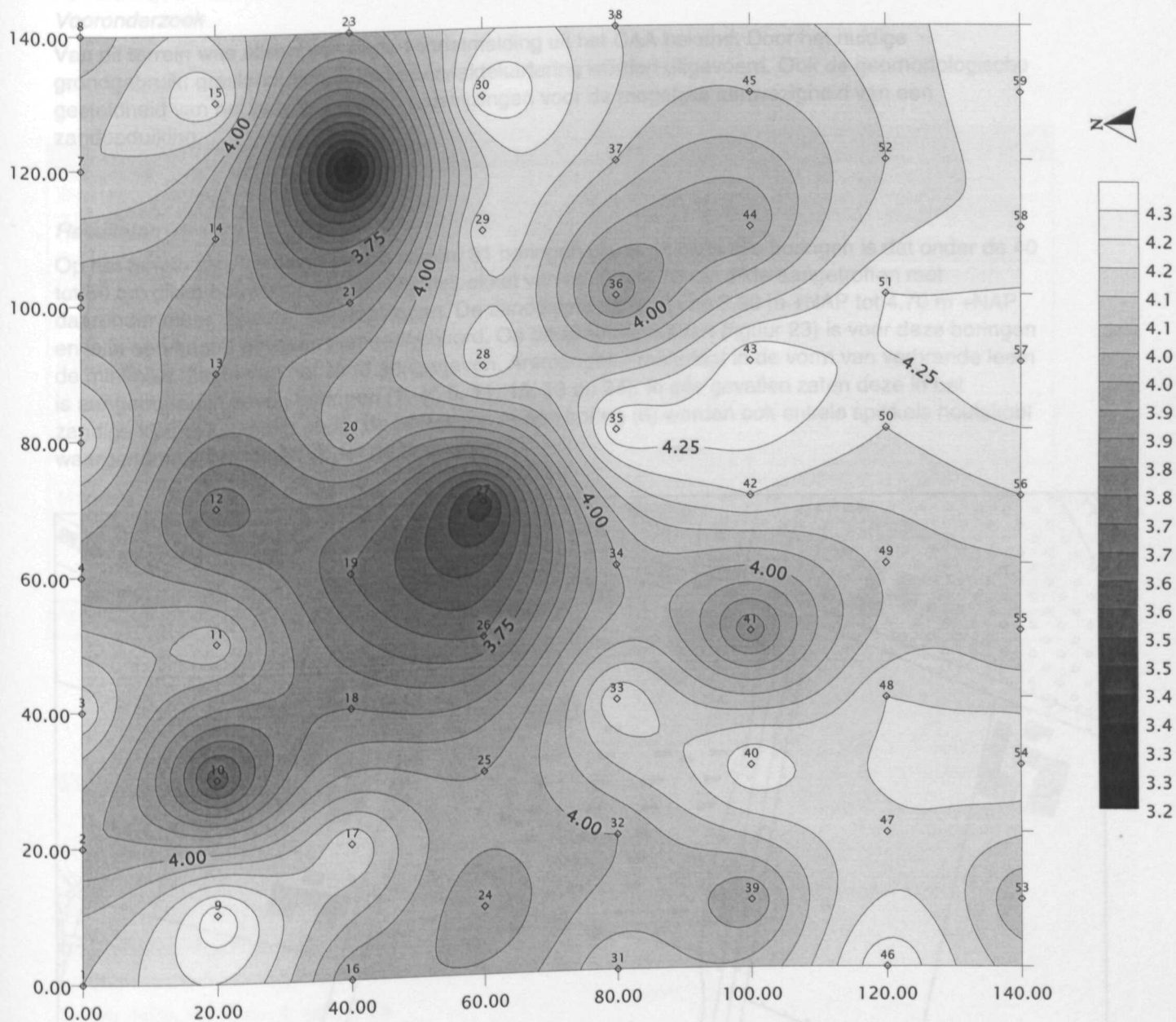
Winterpeil: 4.75m +NAP

Gewenst grondwaterpeil

Zomerpeil: 4.80m +NAP

Winterpeil: 4.60m +NAP

Grondwaterverlaging: 5 - 15 cm

Figuur 26 Verspreiding locaties locaties Oeg - Kapellestraat

Bodemgebruik: grasland

Huidig grondwaterpeil: Zomerpeil: 4.90m +NAP

Winterpeil: 4.75m +NAP

Gewenst grondwaterpeil: Zomerpeil: 4.80m +NAP

Winterpeil: 4.60m +NAP

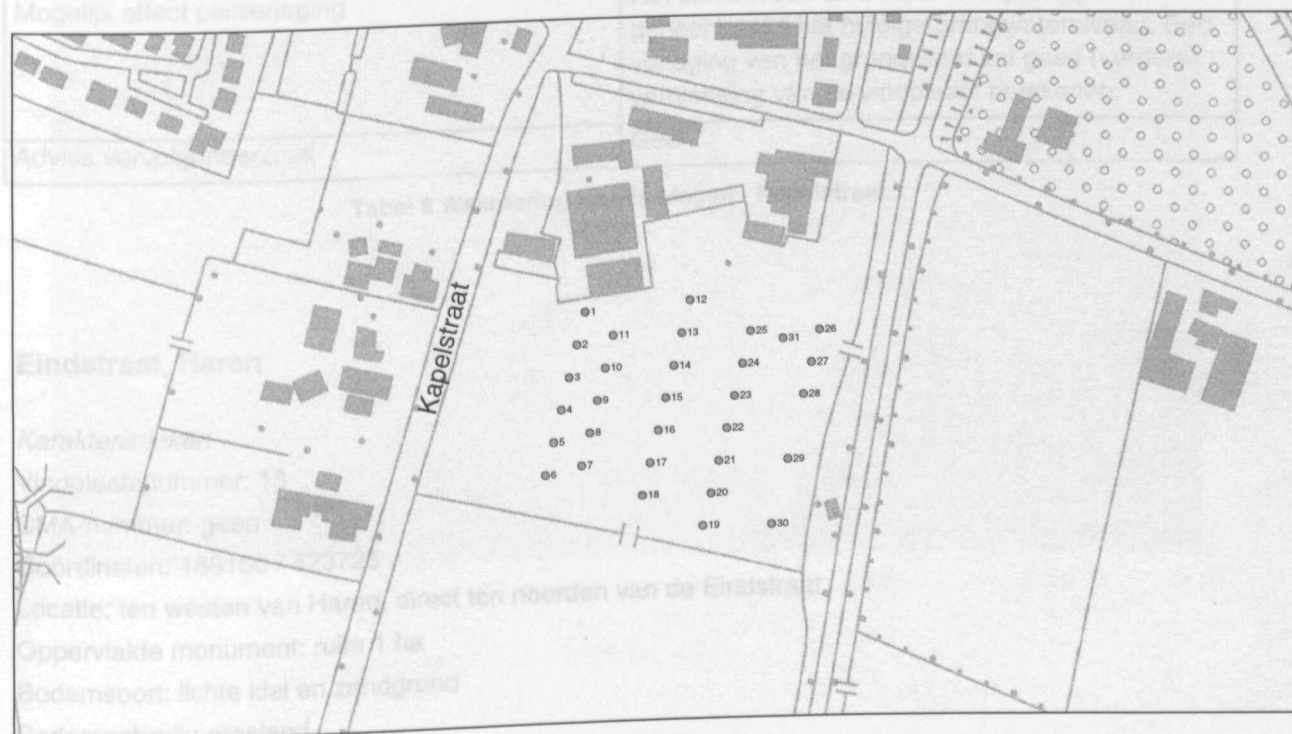
Grondwaterverlaging: 5 - 15 cm

Vooronderzoek

Van dit terrein was alleen een oude vondstmelding uit het CAA bekend. Door het huidige grondgebruik, grasland, kon geen oppervlaktekartering worden uitgevoerd. Ook de geomorfologische gesteldheid van het terrein gaf geen aanwijzingen voor de mogelijke aanwezigheid van een zandopduiking.

Resultaten

Op het terrein zijn, verdeeld over 5 raaien, 31 boringen gezet. In bijna alle boringen is dat onder de 40 tot 50 cm dikke bouwvoor een zandig kleipakket van ca. 30 tot 70 cm dikte aangetroffen met daaronder meer 'zuivere' kleiafzettingen. De zanddiepte varieert van 3.90 m +NAP tot 4.70 m +NAP en is in een aantal gevallen niet aangeboord. Op de zanddieptekaart (figuur 23) is voor deze boringen de minimale diepte van het zand aangegeven. Antropogeen materiaal in de vorm van verbrande leem is aangetroffen in zeven boringen (1, 4, 5, 11, 15, 18 en 24). In alle gevallen zaten deze in het zandige kleipakket direct onder de bouwvoor. In één boring (8) werden ook enkele spikkels houtskool waargenomen, ook direct onder de bouwvoor.

Figuur 26 Verspreiding boorpunten locatie Megen – Kapelstraat.

Huidig grondwaterpeil: Zomerpeil: 4.70m +NAP

Gewenst grondwaterpeil: Zomerpeil: 5.00m +NAP

Winterpeil: 4.40m +NAP

Grondwaterverlaging: 25 - 30 cm

Conclusie

Figuur 27 Zanddieptekaart locatie Megen - Kapelstraat (zie volgende pagina).

Op basis van onze gegevens kan de aanwezigheid van een vindplaats niet worden vastgesteld. Een direct naast het perceel staande en recent gebouwde stal leek op een hoger deel van het terrein te staan. Misschien dat de vondstmelding op deze locatie betrekking heeft, iets wat niet door de eigenaar kon worden bevestigd (echter ook niet ontkend).

Waardering en aanbevelingen

Waardering van de vindplaats	
Wat is het karakter van de vondstlaag?	Er lijkt geen sprake te zijn van een vondstlaag.
Hoe is de conservering van de archeologische resten?	Mogelijke vondsten of sporen zijn waarschijnlijk reeds verploegd.
Wat is de landschappelijke context?	De vindplaats ligt in een zandig kleipakket dat bovenop de Pleistocene zandgrond ligt.
Hoe ligt het vondstmateriaal ten opzichte van de oxidatie – reductie zone?	De vindplaats ligt bijna geheel boven de oxidatie – reductie zone.
Hoe zeldzaam is de site?	Er is te weinig materiaal beschikbaar om hierover een uitspraak te doen.
Mogelijk effect peilverlaging	Het zandniveau en de leembrokjes liggen al geheel boven het huidige grondwaterniveau. Een verlaging van het grondwater zal geen (verdere) vernietiging van de vindplaats betekenen.
Advies vervolgonderzoek	Geen.

Tabel 8 Waardering locatie Megen - Kapelstraat.

Eindstraat, Haren*Karakteristieken*

Vindplaatsnummer: 13

CMA-nummer: geen

Coördinaten: 168150 / 423725

Locatie: ten westen van Haren, direct ten noorden van de Eindstraat

Oppervlakte monument: ruim 1 ha

Bodemsoort: lichte klei en zandgrond

Bodemgebruik: grasland

Huidig grondwaterpeil: Zomerpeil: 5.10m +NAP

Winterpeil: 4.70m +NAP

Gewenst grondwaterpeil: Zomerpeil: 5.00m +NAP

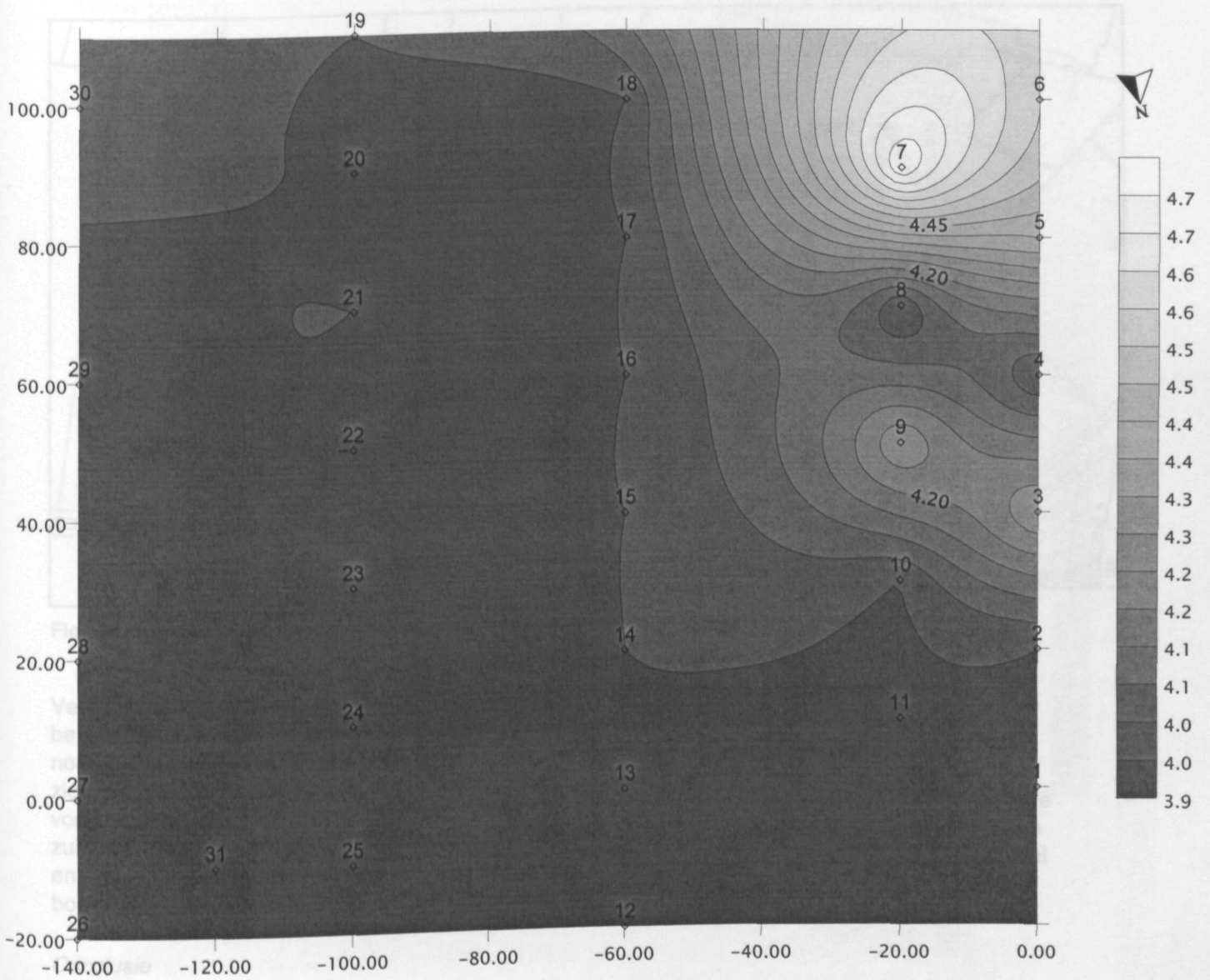
Winterpeil: 4.40m +NAP

Grondwaterverlaging: 25 - 30 cm

Vooronderzoek

Slechts één, gedeeltelijke, voorstelling uit het CAA was overgenomen van het onderzoeksbureau over het terrein. Het huidige grondgebruik, grasland, liet niet zien op de oppervlakte van het perceel. Het onderzoeksterrein was duidelijk geïdentificeerd op een hoger punt in het landschap, een mogelijke zandrug of -kop.

Resultaten

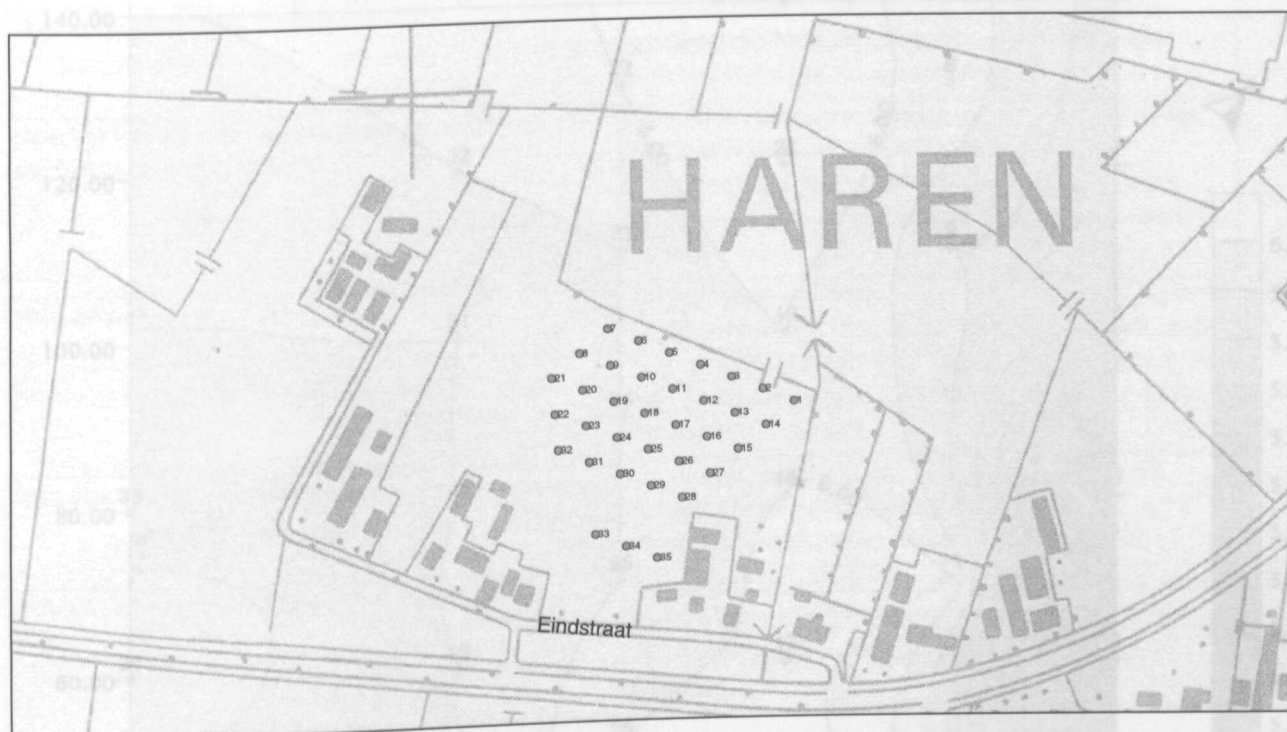

Figuur 29 Zanddieptekort van de Haren - Dinxterdijk (zie ook figuur 28).

Vooronderzoek

Slechts één, gedateerde, vondstmelding uit het CAA was voorafgaande aan het onderzoek bekend over het terrein. Het huidige grondgebruik, grasland, liet ook hier geen oppervlaktekartering toe. Eén van de gebruikers attendeerde wel op de aanwezigheid van scherven en puin in de oosthoek van het perceel. Het onderzoeksterrein was duidelijk gesitueerd op een hoger punt in het landschap, een mogelijke zandrug of -kop.

Resultaten

Figuur 28 Verspreiding locatie boorpunten Haren - Eindstraat.

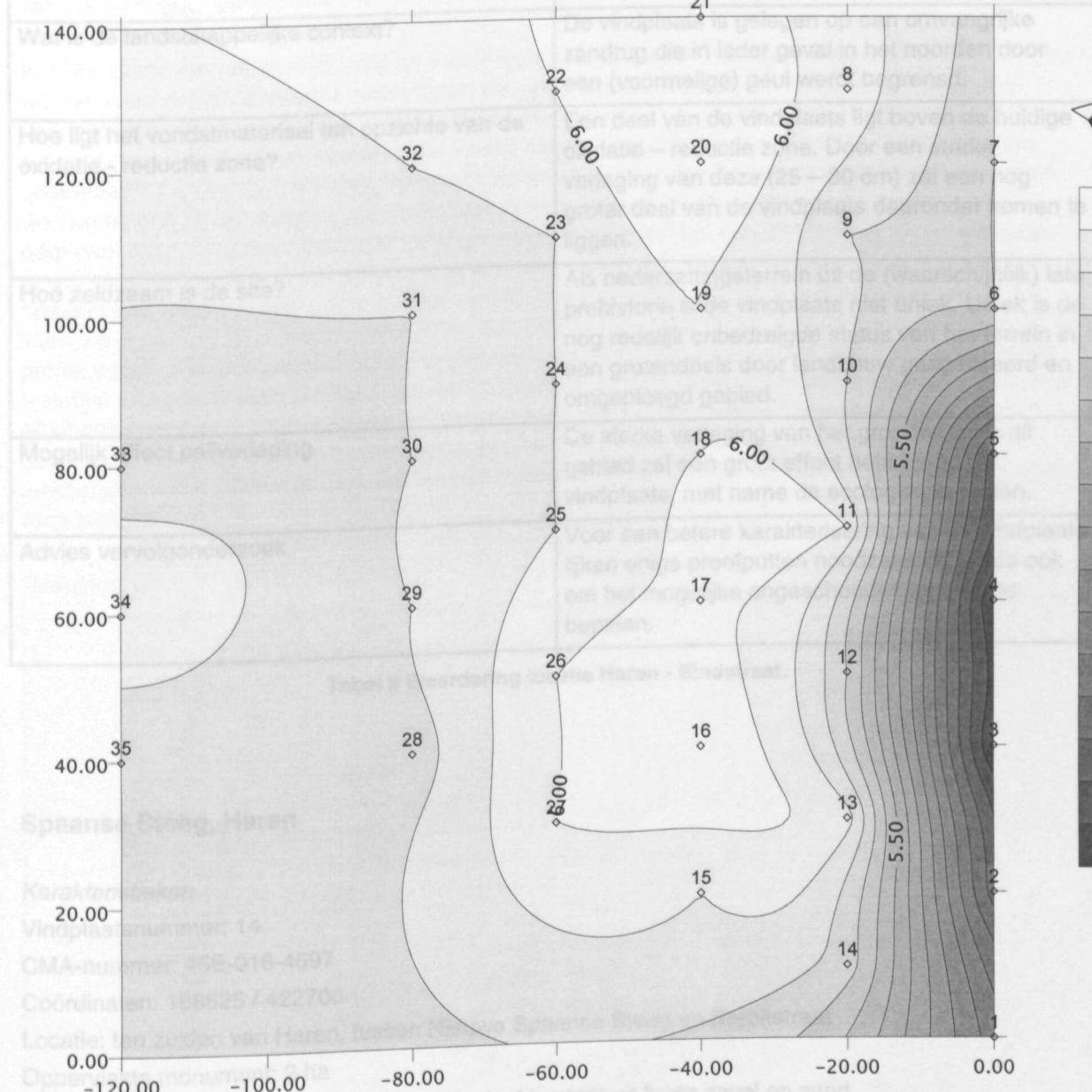
Verspreid over zes raaien zijn hier 35 boringen gezet. In 25 (!) boringen werd vondstmateriaal, bestaande uit aardewerk(gruis), (verbrand) leem, verbrand bot en houtskool, opgeboord. In de noordelijkste raai werd het materiaal zowel in klei- als zandlagen aangetroffen. In deze raai bevond zich het Pleistocene zandniveau op een diepte 5.00 m +NAP en lager. De diepte van het vondstmateriaal schommelde tussen de 5.10 m en de 5.80 m +NAP, direct onder de bouwvoor. In de zuidelijk daarvan gelegen raaien ligt het Pleistocene zandniveau beduidend hoger, tussen de 5.80 m en de 6.10 m +NAP, en fluctueert het nog maar beperkt. Ook op de zandrug werd in een groot aantal boringen vondstmateriaal, waaronder aardewerk en (verbrand) bot, opgeboord.

Conclusie

Figuur 29 Zanddieptekaart locatie Haren - Eindstraat (zie volgende pagina).

Waardering en aanbevelingen

Wat is het karakter van de vondstlaag?	Een forse vondstlaag ligt direct onder de bouwvoor zowel op de noordelijke helling van de zandrug als op de top.
Hoe is de conservering van de archeologische resten?	Door een gebruik van een groot deel van het terrein als privaat grasland is de conservering goed.

Speense Steeg, Haren

Karakteristiek:
 Vindplaatsnummer: 14
 CMA-nummer: 35E-016-4697
 Coördinaten: 166525 / 422700
 Locatie: ten zuiden van Haren, tussen Haren en Speense Steeg

Oppervlakte: 0,2 ha
 Bodemsoort: lichte tot zware klei, een klein deel bestaat uit f. zand op zand
 Bodemgebruik: melkland
 Huidig grondwaterpeil: Zomerpeil: 5,10m +NAP
 Winterpeil: 4,70m +NAP
 Gewenst grondwaterpeil: Zomerpeil: 4,85m +NAP
 Winterpeil: 4,45m +NAP
 Grondwaterverdieping: 25 - 50 cm

Waardering en aanbevelingen

Waardering van de vindplaats	
Wat is het karakter van de vondstlaag?	Een forse vondstlaag ligt direct onder de bouwvoor zowel op de noordelijke helling van de zandrug als op de top.
Hoe is de conservering van de archeologische resten?	Door een gebruik van een groot deel van het terrein als privaat grasland is de conservering goed.
Wat is de landschappelijke context?	De vindplaats is gelegen op een omvangrijke zandrug die in ieder geval in het noorden door een (voormalige) geul wordt begrensd.
Hoe ligt het vondstmateriaal ten opzichte van de oxidatie - reductie zone?	Een deel van de vindplaats ligt boven de huidige oxidatie - reductie zone. Door een sterke verlaging van deze (25 - 30 cm) zal een nog groter deel van de vindplaats daaronder komen te liggen.
Hoe zeldzaam is de site?	Als nederzettingsterrein uit de (waarschijnlijk) late prehistorie is de vindplaats niet uniek. Uniek is de nog redelijk onbedreigde status van het terrein in een grotendeels door landbouw geegaliseerd en omgeploegd gebied.
Mogelijk effect peilverlaging	De sterke verlaging van het grondwater in dit gebied zal een groot effect hebben op de vindplaats, met name de ecologische resten.
Advies vervolgonderzoek	Voor een betere karakterisering van de vindplaats lijken enige proefputten noodzakelijk. Mede ook om het mogelijke ongeschonden karakter te bepalen.

Tabel 9 Waardering locatie Haren - Eindstraat.

Spaanse Steeg, Haren*Karakteristieken*

Vindplaatsnummer: 14

CMA-nummer: 45E-016-4697

Coördinaten: 168525 / 422700

Locatie: ten zuiden van Haren, tussen Nieuwe Spaanse Steeg en Brebitstraat

Oppervlakte monument: 2 ha

Bodemsoort: lichte tot zware klei, een klein deel bestaat uit lichte zavel op zand

Bodemgebruik: maïsland

Huidig grondwaterpeil: Zomerpeil: 5.10m +NAP

Winterpeil: 4.70m +NAP

Gewenst grondwaterpeil: Zomerpeil: 4.85m +NAP

Winterpeil: 4.45m +NAP

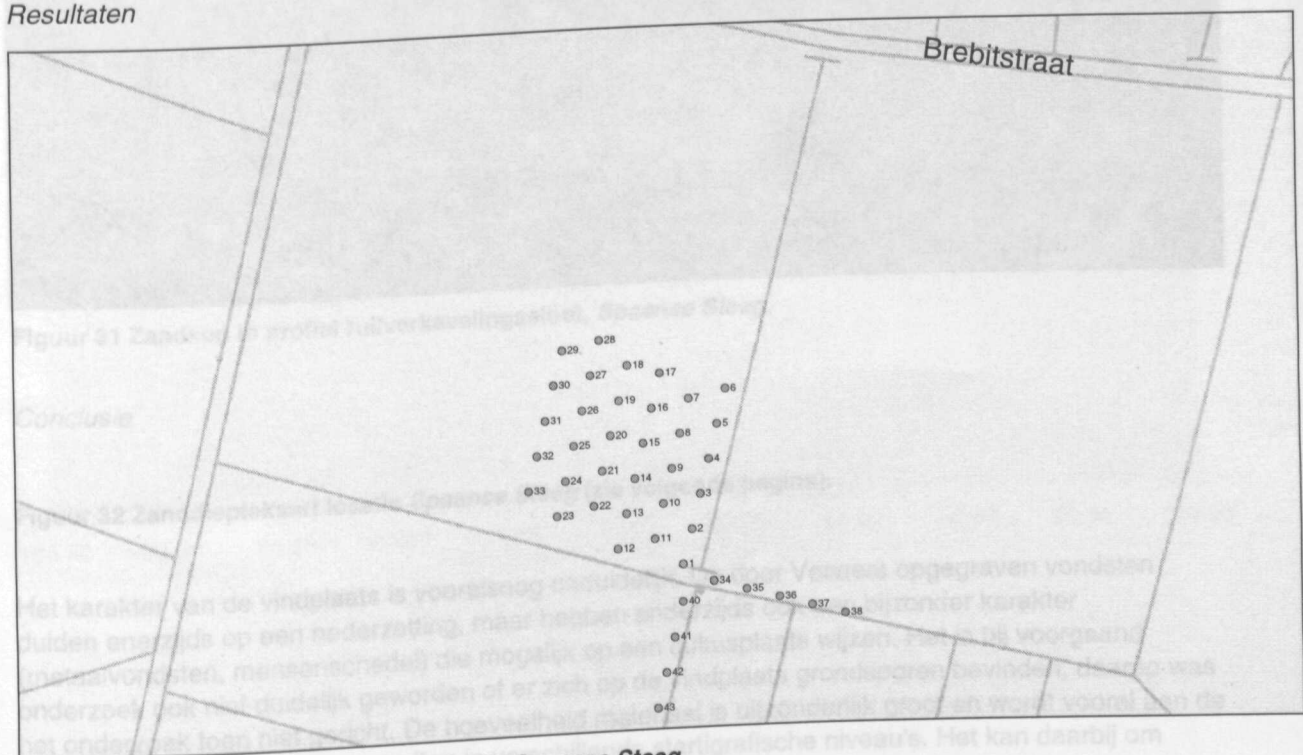
Grondwaterverlaging: 25 - 30 cm

Vooronderzoek

De vindplaats Spaanse Steeg bevindt zich ten zuiden van Haren. In de periode dat deze was bewoond (ijzertijd tot Romeinse tijd, 800 v.Chr – 200 n.Chr.) stroomde de Maas waarschijnlijk ten zuiden van het huidige Haren (de huidige loop van de Maas ligt ongeveer 2,5 km ten noorden van het dorp). Op deze locatie is al meerdere malen kleinschalig onderzoek geweest. Tijdens de ruilverkaveling in 1959 – 1960 kwamen de eerste sporen van vroegere bewoning aan de oppervlakte. Bij de aanleg van een aantal sloten in het gebied werden door de Berghemse arts dr. Theunissen een grote hoeveelheid scherven gevonden. Een aantal scherven kon worden samengevoegd tot vrijwel complete potten van het kenmerkende Marne-aardewerk. Daarnaast werden een drietal fragmenten van La Tène glas aangetroffen, enkele bronzen ringen - zeer waarschijnlijk behorend tot een paardenbit - en een bronzen mes.

In 1962 stelde het toenmalige Instituut voor Prehistorie uit Leiden een klein onderzoek in. In het terrein werden twee geaccidenteerde zandkoppen aangetroffen waarvan de bovenste laag al opzij was geëgaliseerd. Bij het onderzoek kwamen veel scherven naar boven, merendeels uit het talud van de zandkoppen. Grondsporen werden in de smalle sleuf niet waargenomen. In 1972 volgde opnieuw onderzoek o.l.v. drs. G.J. Verwers, omdat hij de hoop had dat de site een stratigrafie kon opleveren die kon helpen bij het dateren van ijzertijd-aardewerk (bijlage 3). Parallel aan een reeds eerder gegraven sloot werd machinaal een O-W gerichte sleuf aangelegd van 275 m lang. Het zandniveau kwam volgens Verwers in deze sleuf hoog aan het oppervlak (vermoedelijk aan de oostzijde). De hoeveelheid vondsten was beperkt en er werden geen grondsporen gezien. Evenwijdig aan deze sleuf, op ongeveer 25 m noordoostelijk, werden nog een aantal sleuven met de hand gegraven. In het profiel waren duidelijk verschillende grondlagen herkenbaar. Uit de onderste laag kwam veel vroeg (ijzertijd) aardewerk, een gedeelte van een menselijke schedel, beenderen van runderen, paarden en edelherten, spinsteentje, basaltlava en twee bronzen *fibulae* (zie rapport Verwers in bijlage 3). De bovenste en middelste lagen bevatten behalve aardewerk ook enkele fragmenten La Tène - armbanden. In de bovenste laag werden ook enkele stukjes Romeins aardewerk gevonden waaronder terra sigilata.¹⁹

Resultaten

Figuur 30 Verspreiding boorpunten locatie *Spaanse Steeg*.

¹⁹ Verwers 1972.

Ook uit de boringen die in de zomer van 1999 werden uitgevoerd bleek het bijzondere karakter van de vindplaats. In verscheidene boringen werd vondstmateriaal aangetroffen, variërend van aardewerk (gruis) tot hout en riet. Het zandniveau fluctueert sterk en in een groot aantal boringen werd een complexe afwisseling van (dunne) klei- en zandafzettingen aangetroffen. In het algemeen valt te stellen dat in het zuiden een zandopduiking aanwezig is die begrenst wordt door een vrij diepe, met kleiafzettingen gevulde laagte. De afwisseling van klei en grof (vaak grindig) zand onderin enkele boringen wijzen mogelijk op een crevasse-afzetting. Ten noorden daarvan loopt het zandniveau weer op.

De zuidelijk gelegen zandopduiking strekt zich nog tenminste 150 m verder zuidelijk uit en was ook zichtbaar in het profiel van een recent verbrede O-W gerichte sloot door de vindplaats. In het profiel en aan het oppervlak werd een grote hoeveelheid scherfmateriaal verzameld, waaronder bronstijdaardewerk, maar ook botmateriaal en hout. Juist deze categorieën zijn gevoelig voor grondwaterverlagingen. Het vondstmateriaal ligt tussen 4.20 m +NAP en 5.00 m +NAP, maar met name direct onder de bouwvoor, op ca. 5.40 m +NAP.

Figuur 31 Zandkop in profiel ruilverkavelingssloot, Spaanse Steeg.

Conclusie

Figuur 32 Zanddieptekaart locatie Spaanse Steeg (zie volgende pagina).

Het karakter van de vindplaats is vooralsnog onduidelijk. De door Verwers opgegraven vondsten duiden enerzijds op een nederzetting, maar hebben anderzijds ook een bijzonder karakter (metaalvondsten, mensenschedel) die mogelijk op een cultusplaats wijzen. Het is bij voorgaand onderzoek ook niet duidelijk geworden of er zich op de vindplaats grondsporen bevinden, daarop was het onderzoek toen niet gericht. De hoeveelheid materiaal is uitzonderlijk groot en wordt vooral aan de flanken van de zandrug aangetroffen in verschillende stratigrafische niveaus. Het kan daarbij om verspoeling gaan van hoger gelegen lagen, maar het kan ook gaan om bewoningssporen op crevasseafzettingen aan de rand van de dekzandopduiking. Het huidige onderzoek was te beperkt om hierover uitsluitsel te kunnen geven.

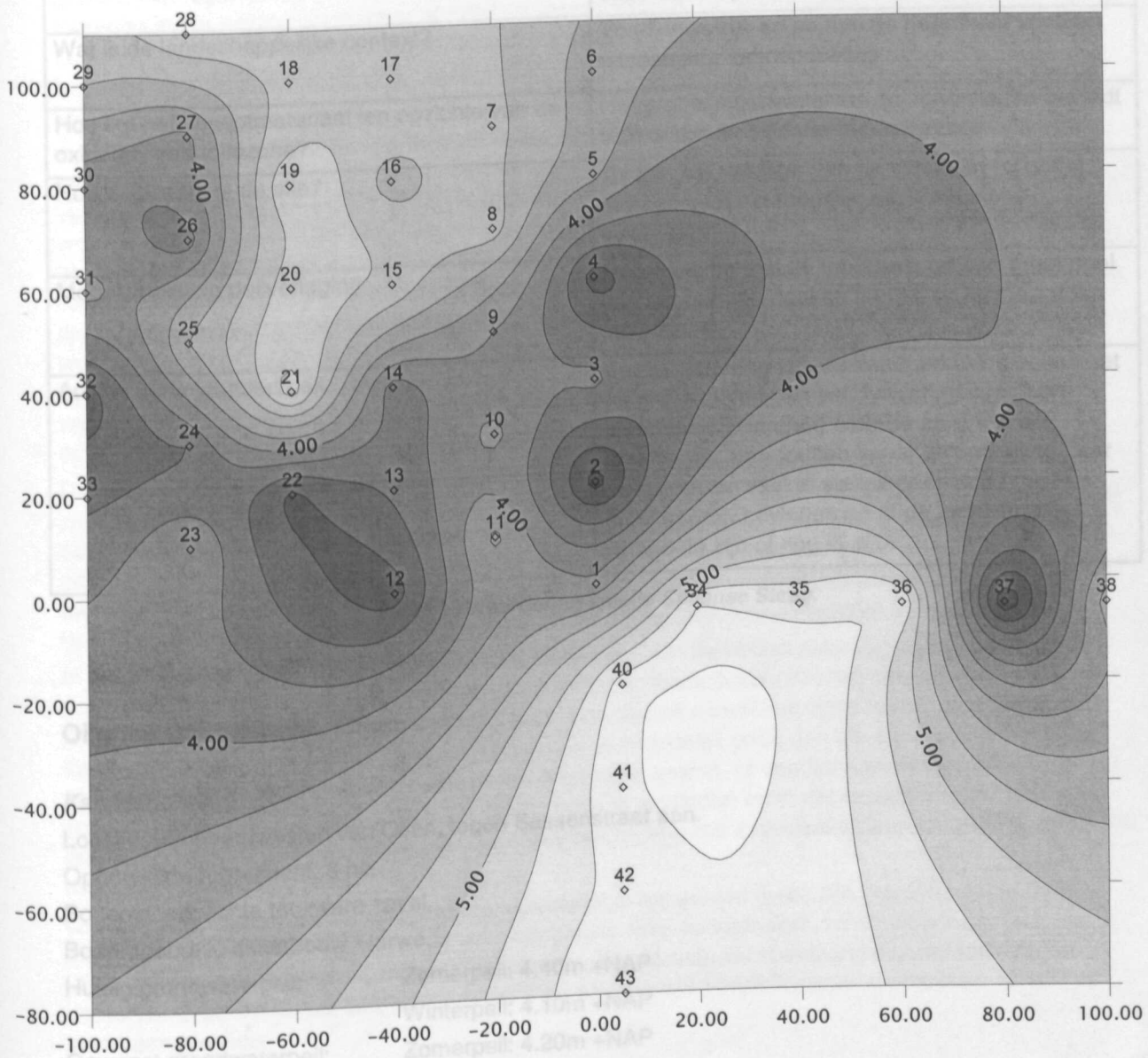
Waardering en aanbevelingen

Wat is het karakter van de vondstlaag?

Vondsten komen vermoedelijk uit omliggende gebieden, maar voor een belangrijk deel ook uit stratigrafisch gescheiden vondstlagen in of op kleefzettingen.

Hoe is de conservering van de archeologische resten?

Uitstekend, zelfs onverbrand bot is goed geconserveerd. Mogelijkheden voor toekomstig onderzoek zijn vermoedelijk goed.

Gewinst grondwaterpeil: 4.20m +NAP
 Winterspeil: 3.80m +NAP

Grondwaterverfaging: 25 - 30 cm.

(Voor)onderzoek

Van het perceel was weinig meer bekend dan een melding in het GAA-archief. Gedurende het onderzoek was het terrein zowel in het voorjaar als in de zomer door gewassen riet toegankelijk.

Waardering en aanbevelingen

Waardering van vindplaats Spaanse Steeg	
Wat is het karakter van de vondstlaag?	Vondsten komen vermoedelijk uit aangeploegde sporen, maar voor een belangrijk deel ook uit stratigrafisch gescheiden vondstlagen in of op kleiafzettingen.
Hoe is de conservering van de archeologische resten?	Uitstekend, zelfs onverbrand bot is goed geconserveerd. Mogelijkheden voor botanisch onderzoek zijn vermoedelijk goed
Wat is de landschappelijke context?	Vondstniveaus op en aan de noordkant van een uitgestrekte zandopduiking
Hoe ligt het vondstmateriaal ten opzichte van de oxidatie - reductiezone?	Het grootste gedeelte van de vondstlagen bevindt zich onder de oxidatie-reductiezone
Hoe zeldzaam is de site?	Gezien het karakter van de vondsten (schedel, metaal) gaat het mogelijk om een unieke vindplaats
Mogelijk gevolg peilverlaging	Peilverlaging met 25 tot 30 cm zal een groot deel van het botmateriaal en metaal op termijn doen verdwijnen
Advies vervolgonderzoek	Verder kartering van de zandopduiking buiten het nu onderzochte perceel, fysisch geografisch onderzoek (boringen) naar de aard van de afzettingen, proefputten vanaf de opduiking naar de laagte om vast te stellen of er zich grondsporen bevinden en of de vondstlagen verspoeld zijn of nog <i>in situ</i> .

Tabel 10 Waardering locatie *Spaanse Steeg*.

Oijense Benedendijk, Oijen

Karakteristieken

Locatie: ten noordwesten van Oijen, tegen Sassenstraat aan.

Oppervlakte monument: 3 ha.

Bodemsoort: lichte tot zware zavel.

Bodemgebruik: akkerbouw - tarwe.

Huidig grondwaterpeil: Zomerpeil: 4.40m +NAP

Winterpeil: 4.10m +NAP

Gewenst grondwaterpeil: Zomerpeil: 4.20m +NAP

Winterpeil: 3.80m +NAP

Grondwaterverlaging: 25 - 30 cm.

(Voor)onderzoek

Van het perceel was weinig meer bekend dan een melding in het CAA-archief. Gedurende het onderzoek was het terrein zowel in het voorjaar als in de zomer door gewassen niet toegankelijk.

6 Conclusies en aanbevelingen

De huidige Faculteit der Archeologie van de Universiteit Leiden heeft in de afgelopen kwart eeuw uitgebreid archeologisch onderzoek gedaan op de dekzandgebieden ten noorden en westen van Oss. In het aangrenzende riviereengebied richting de Maas is een grootschalig onderzoek tot dusver uitgebleven. Oppervlaktekarteringen, booronderzoeken en enkele proefsleuven hebben geven echter aan dat ook dit gebied op grote schaal door de mens in prehistorische tijd is bewoond en gebruikt. De vindplaatsen hier werden echter niet bedreigd door grote infrastructurele werken of nieuwbouwwijken. Men dacht zelfs dat de vindplaatsen goed werden beschermd door de agrarische bestemming van het gebied. Het tegendeel blijkt waar. Veel vindplaatsen in het gebied zijn door allerlei menselijke ingrepen in het landschap in meer of mindere mate aangetast. De vindplaatsen in dit gebied zijn echter in velerlei opzichten uniek en kunnen waardevolle (aanvullende) informatie opleveren naast het al bekende van het onderzoek op de zandgronden.

Als eerste is vastgesteld dat de vroegste bewoning in het gebied (laat-neolithicum – vroege bronstijd) zich in het riviereengebied van de Brabantse Maaskant heeft afgespeeld. Oppervlaktekarteringen hebben relatief veel materiaal uit deze periode opgeleverd. Dit in tegenstelling tot de uitgebreide opgravingen bij Oss die (zeer) weinig sporen uit deze perioden hebben opgeleverd. Bovendien worden opgravingen op de zandgronden, uit welke periode dan ook, gekenmerkt door het ontbreken van botanische- en zoölogische resten. De kalkarme zandgronden conserveren deze materialen zeer slecht. In het kleiige riviereengebied zijn deze vondstcategoriën vaak juist erg goed bewaard, zoals ook tijdens ons beperkte onderzoek gebleken is. Juist die potentie van het rivierkleigebied mag niet worden aangetast. Een derde aspect dat vindplaatsen in het riviereengebied bijzonder maakt is het dynamische landschap. Afzettingen kunnen zorgen voor verstoring van vondstlagen, maar vaak ook voor goede conservering in de gebieden met een minder hoog dynamisch afzettingmilieu. Ook dat aspect is meegewogen bij de waardering van vindplaatsen.

De conclusies van het onderzoek zijn al weergegeven in de waarderingstabellen 1 tot 11. Ten eerste zijn er uitspraken gedaan over de gevolgen van een peilverlaging. Deze uitspraken zijn gebaseerd op een interpretatie van de boorresultaten en daarom in veel gevallen niet erg nauwkeurig. Daarom is ook een voorstel gedaan voor eventueel vervolgonderzoek. Op grond van dergelijke aanvullende archeologische onderzoeken (AOO) kunnen vindplaatsen beter worden gewaardeerd en kan een beslissing over eventueel te nemen beschermingsmaatregelen kunnen worden gefundeerd.

In het algemeen kan worden gesteld dat het merendeel van de vindplaatsen op zodanige diepte ligt dat een eerste bedreiging wordt gevormd door de landbouwactiviteiten in het gebied. Het aantreffen van soms grote hoeveelheden materiaal is daar een directe aanwijzing voor. In die gebieden is de kwaliteit van de aan te treffen sporen en vondsten vermoedelijk gelijk aan die van de hoger gelegen zandgronden. Kwaliteitsverlies treedt juist daar op waar sporen- of vondstniveau's zich dieper dan 40 cm onder maaiveld bevinden (onder de gemiddelde ploegdiepte) en in dat bereikt worden beïnvloed door peilverlaging. De invloed betreft dan vooral het organische materiaal op een vindplaats, maar ook metaal en aardewerk.

Overigens is duidelijk dat lang niet alle vindplaatsen in het gebied (juist) zijn gekarteerd. Op twee plaatsen zijn geen aanwijzingen voor archeologische sites aangetroffen, terwijl op een andere plaats juist een nieuwe vindplaats werd ontdekt (Haren – Eindstraat). Een belangrijke conclusie van het booronderzoek is ook dat de meeste in het CAA opgenomen vondstlokaties veel te klein op de kaart staan aangegeven.

Vindplaats	Hoge waardering / vervolgonderzoek	Midden waardering / vervolgonderzoek	Lage waardering/ vervolgonderzoek
Lutterweg - Noord	X / boren, proefputten		
Lange Maaijen		X / boren, proefputten	
Teeffelen – Dorp		X / boren, proefputten	
Rotsestraat		X / geen	
Kennedybaan – Paalakkerweg	X / proefputten		
Kennedybaan – Frankenbeemdweg			X / geen
Frankenbeemdweg		X / boren, proefputten	
Megen – Kapelstraat			X / geen
Haren – Eindstraat	X / proefputten		
Spaanse Steeg	X / boren, proefputten		

Tabel 11 Waardering vindplaatsen.

Verwers, G.J., 1972. *Ongraving op Kennedybaan, Oss, 1972*, Intern rapport IPL – Leiden.

Verwers, W.J.H., 1991. *Archeologische Kroniek van Noord-Brabant 1990*. In: *Brabants Heem* 43, Waalre.

Verwers, W.J.H. en P. Kleij, 1996. *Archeologische Kroniek van Noord-Brabant 1994-1996*, Amersfoort.

7 Literatuur

- As, A. van, 1974. *Haren (N.-Br.), een onderzoek naar de overblijfselen uit de ijzertijd nabij de "Spaanse Steeg", gemeente Haren en Megen*, intern rapport IPL - Leiden.
- Ball, E., D. Schiltmans, 1998. *De Maaskantregio in kaart: een archeologische inventarisatie van Oss tot aan de Maas*, intern rapport FA - Leiden.
- Fokkens, H., 1993. *Oss, verleden aan het licht*, Oss.
- Graaf, K. van der, P.G. van der Gaauw, 1991. *Land van Maas en Waal; een archeologische kartering, inventarisatie en waardering*, RAAP-rapport 35, Amsterdam.
- Jan Cunencentrum Oss, 1983. *De Maas de baas, een boekje open over de Maas in Brabant*, Oss.
- Jansen, R., H. Fokkens, 1999. *Bouwen aan het verleden, 25 jaar archeologisch onderzoek in de gemeente Oss*, Leiden.
- Landinrichtingsdienst & Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 1993. *Ruilverkaveling Lage Maaskant - voorontwerpplan*, Megen.
- Leijnse, K., K. Winthagen, 1998. *Ruilverkaveling Lage Maaskant: een archeologische verkenning*, intern rapport FA - Leiden.
- Schinkel, K., 1999. Unsettled settlements, occupation remains from the Bronze Age and the Iron Age at Oss- Ussen, the 1976-1986 excavations. In: H. Fokkens (red.), 1999. The Ussen Project: the first decade of excavations at Oss, *Analecta Praehistorica Leidensia* 30, 5-306, Leiden.
- Theunissen, L., 1998. Oss, Kennedybaan. In: Verwers, W.J.H. en P. Kleij, *Archeologische Kroniek van Noord-Brabant 1994-1996*, Amersfoort.
- Verbraeck, A., 1984. *Toelichtingen bij de Geologische Kaart van Nederland, blad 39W en 39O - Tiel*, Haarlem.
- Verwers, G.J., 1972. *Opgraving op het perceel 'den Berg' te Haren - mei 1972*, intern rapport IPL - Leiden.
- Verwers, W.J.H., 1991. Archeologische Kroniek van Noord-Brabant 1990. In: *Brabants Heem* 43, Waalre.
- Verwers, W.J.H. en P. Kleij, 1998. *Archeologische Kroniek van Noord-Brabant 1994-1996*, Amersfoort.

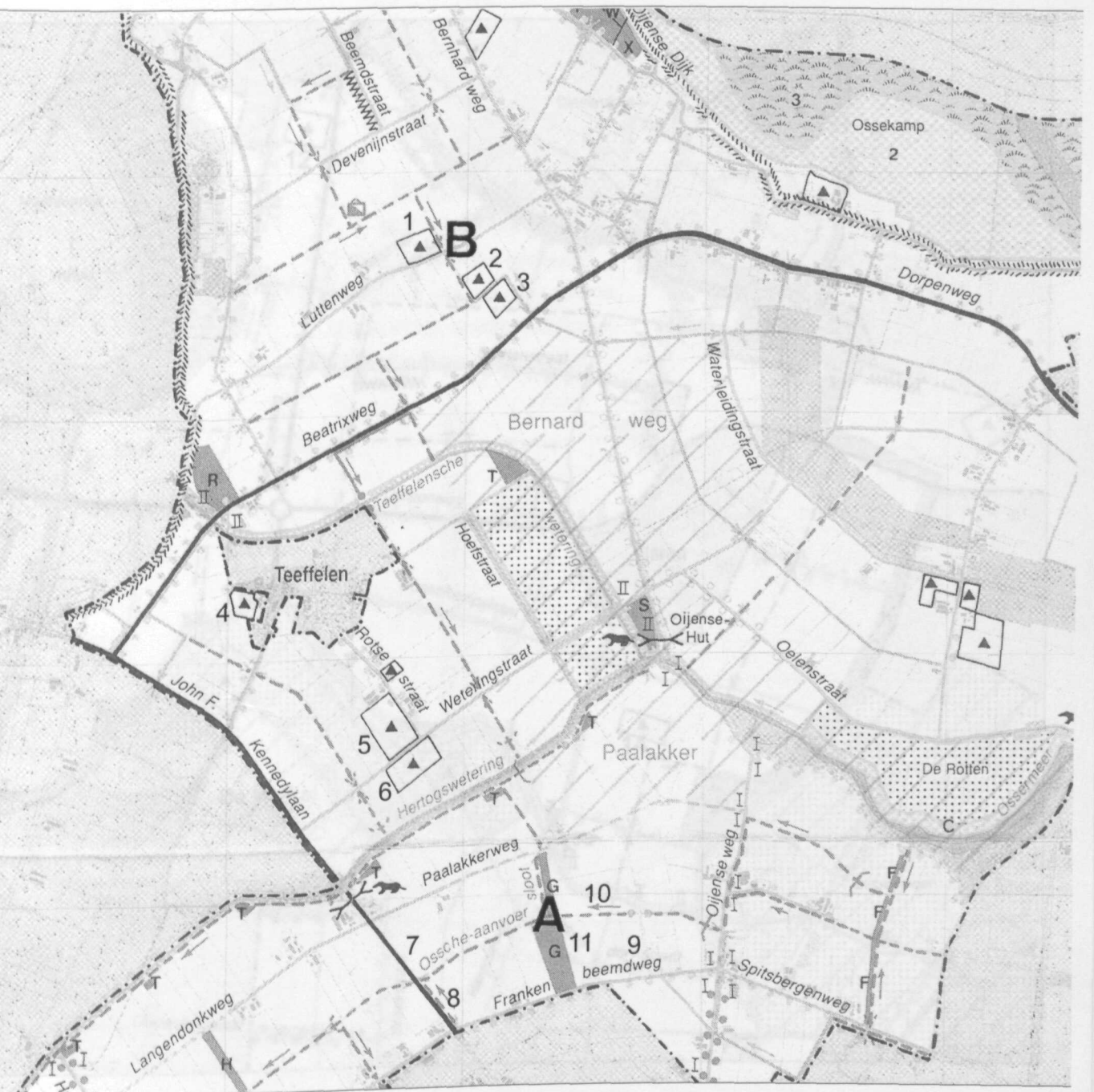

BIJLAGE 1

TOPOGRAFISCHE KAARTEN ONDERZOEKSGBIED

Kaart 1: westelijk deel met vindplaatsen 1 - 11

Kaart 2: oostelijk deel met vindplaatsen 12 - 14

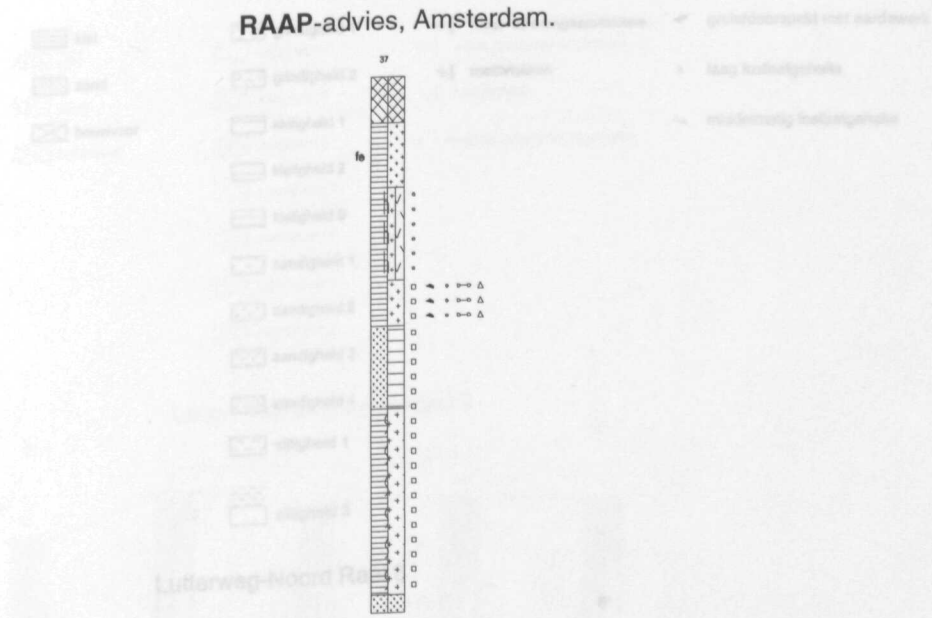
Luffenweg-Noord Raai 5

BIJLAGE 2

BOORPROFIELEN

De profielen zijn gemaakt met behulp van het programma *DEBORAH*, ontwikkeld door **RAAP**-advies, Amsterdam.

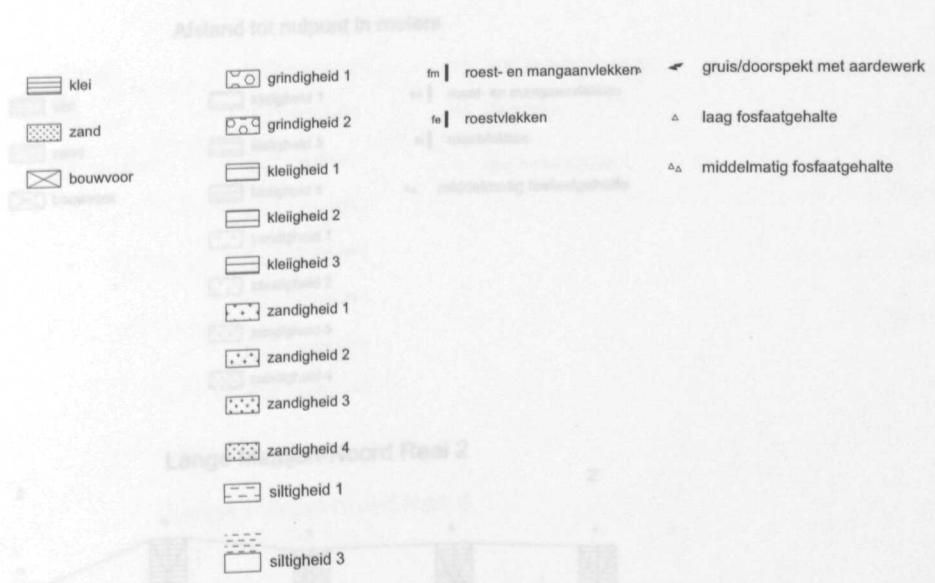
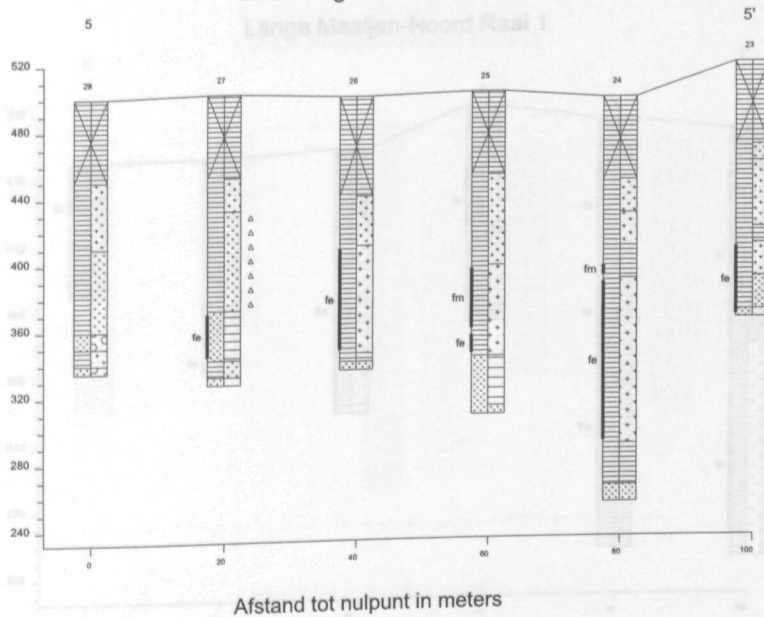

Luffenweg-Noord Raai

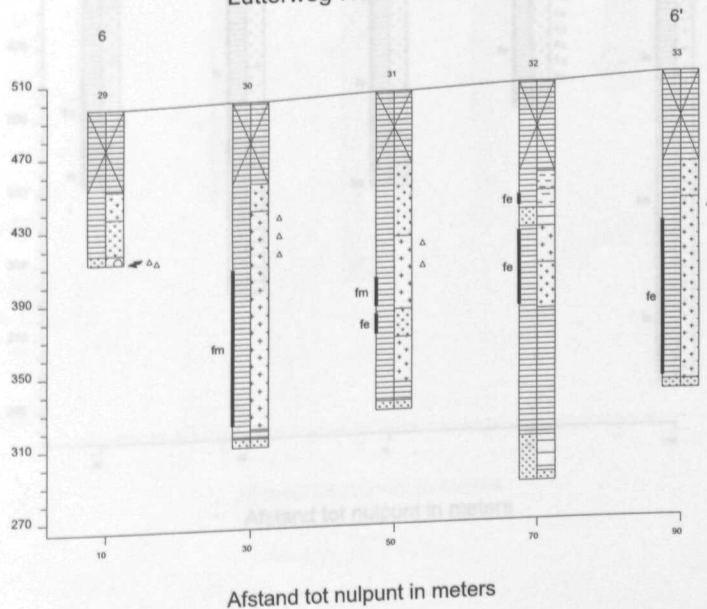

Afstand tot nulpunt in meters

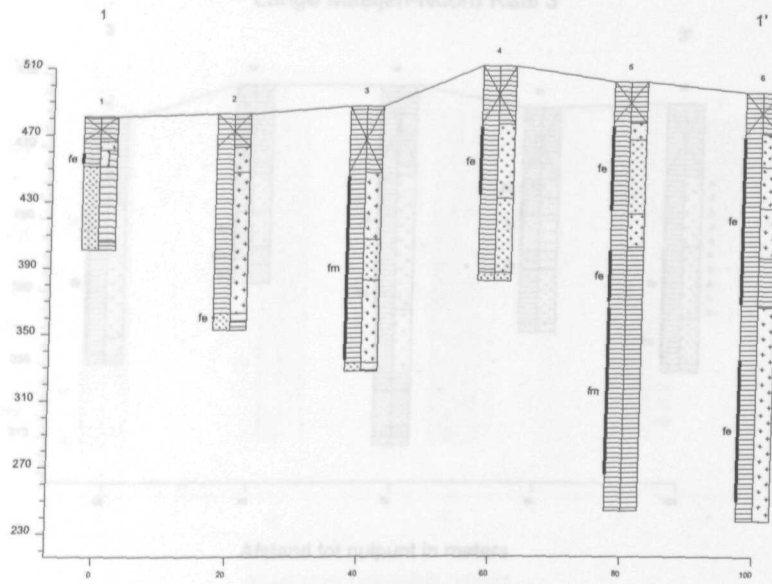
Lutterweg-Noord Raai 5

Lutterweg-Noord Raai 6

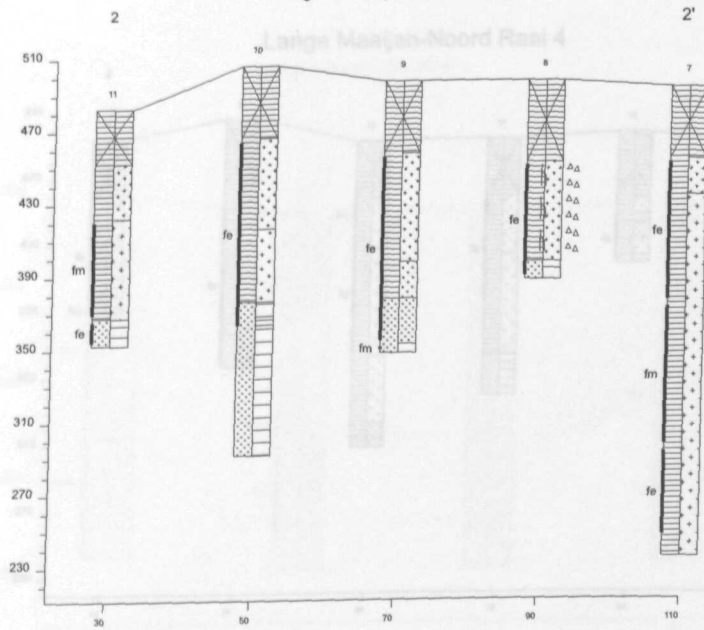
Lange Maaijen-Noord Raai 1

Afstand tot nulpunt in meters

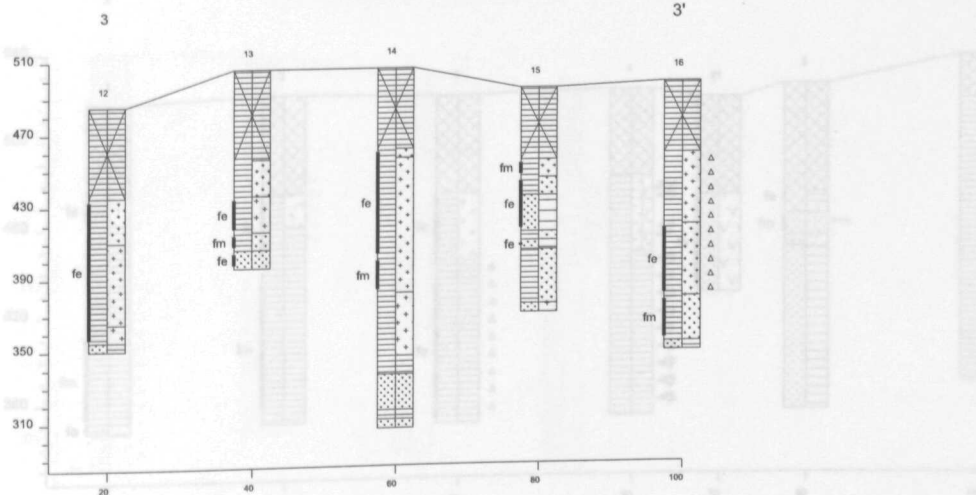

Lange Maaijen-Noord Raai 2

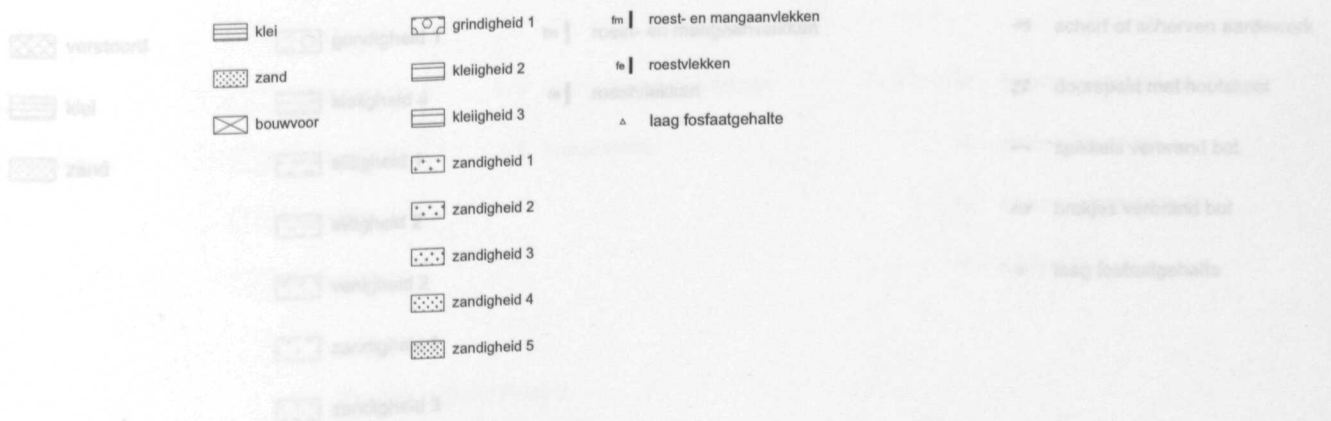

Afstand tot nulpunt in meters

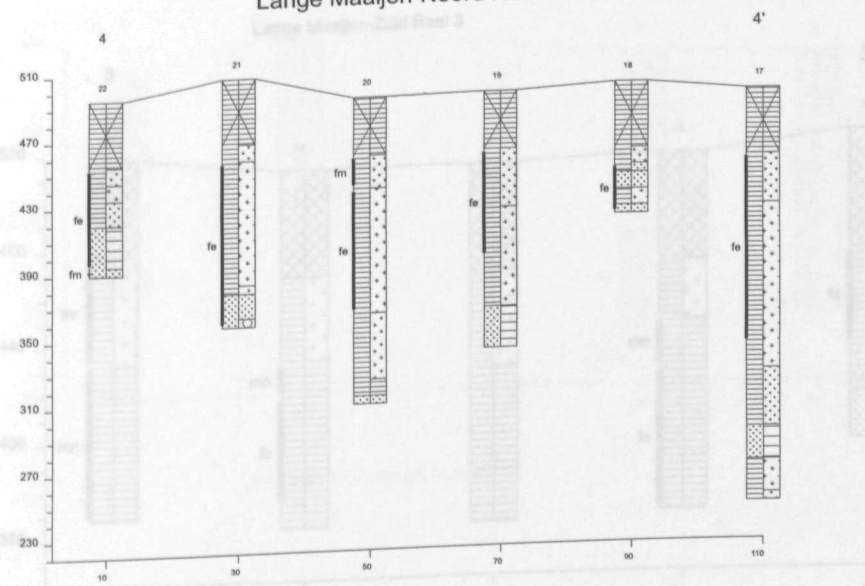
Lange Maaijen-Noord Raai 3

Afstand tot nulpunt in meters

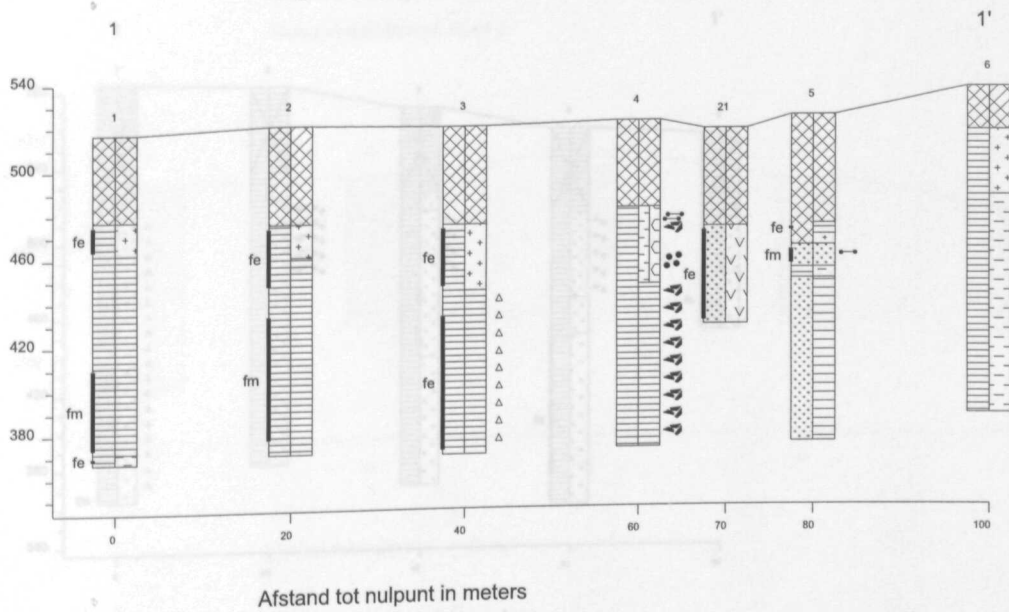

Lange Maaijen-Noord Raai 4

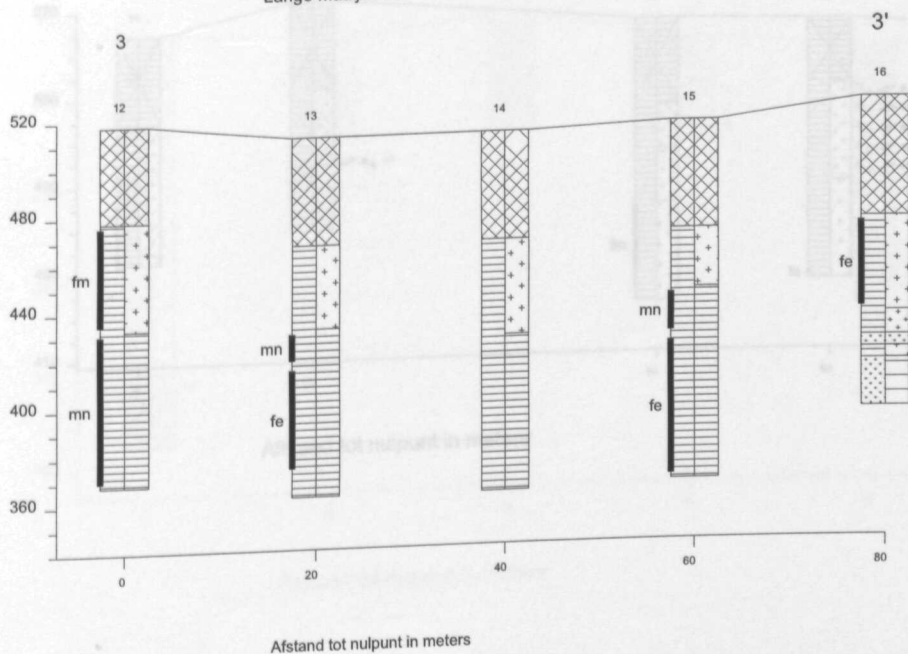
Afstand tot nulpunt in meters

Lange Maaijen-Zuid Raai 1

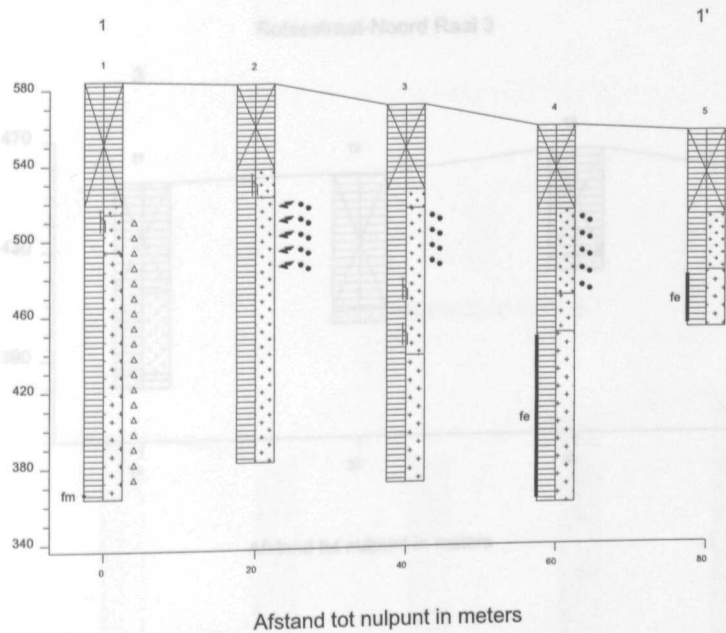

verstoord	grindigheid 1	fm roest- en mangaanvlekken	scherf of scherven aardewerk
klei	kleigheid 4	fe roestvlekken	doorspekt met houtskool
zand	siltigheid 1		spikkels verbrand bot
	siltigheid 2		brokjes verbrand bot
	venigheid 2		laag fosfaatgehalte
	zandigheid 1		
	zandigheid 3		

Lange Maaijen-Zuid Raai 3

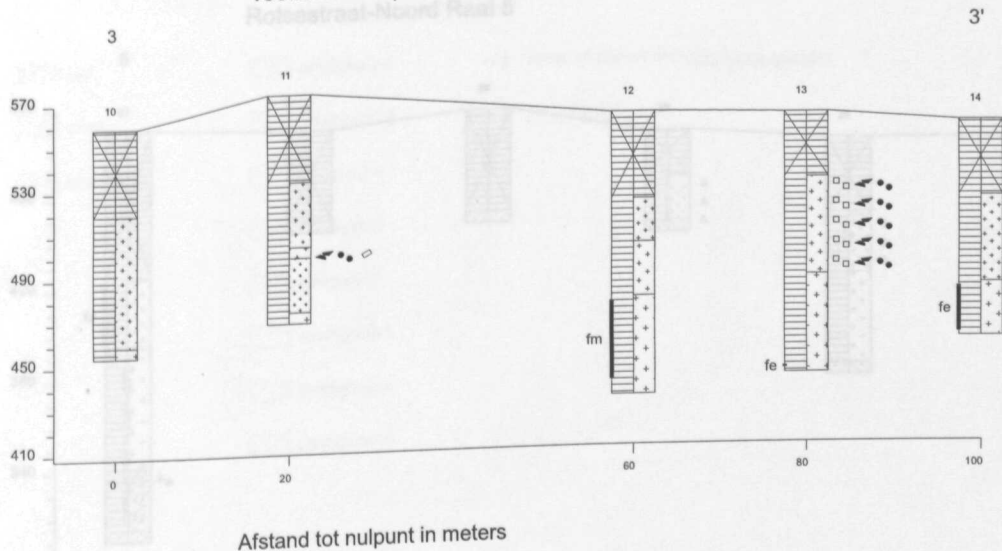

Teeffelen-Dorp Raai 1

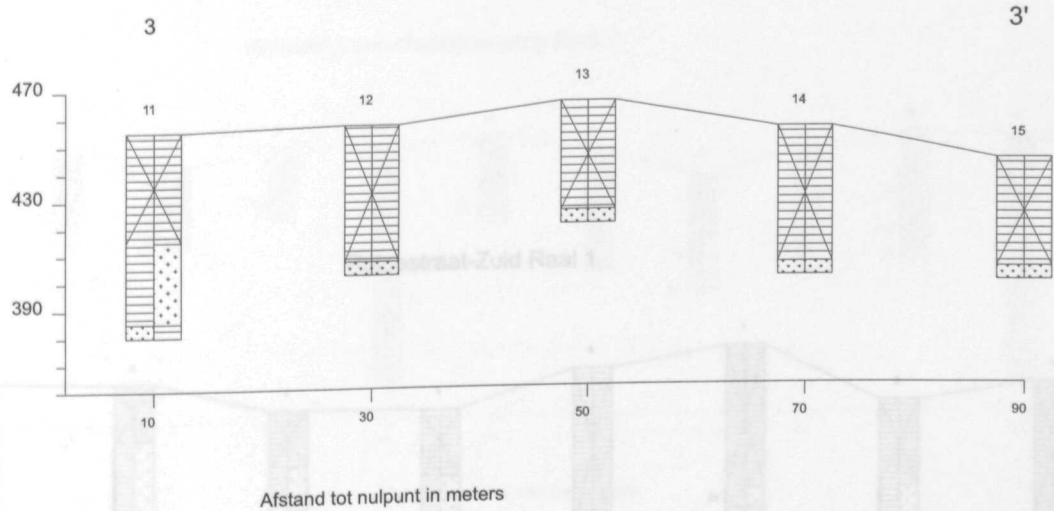

klei	zandigheid 1	fm roest- en mangaanvlekken	gruis/doorspekt met aardewerk
bouwvoor	zandigheid 2	fe roestvlekken	spikkels houtskool
	zandigheid 3		brokjes verbrande leem
	zandigheid 4		spikkels puin

Teeffelen-Dorp Raai 3

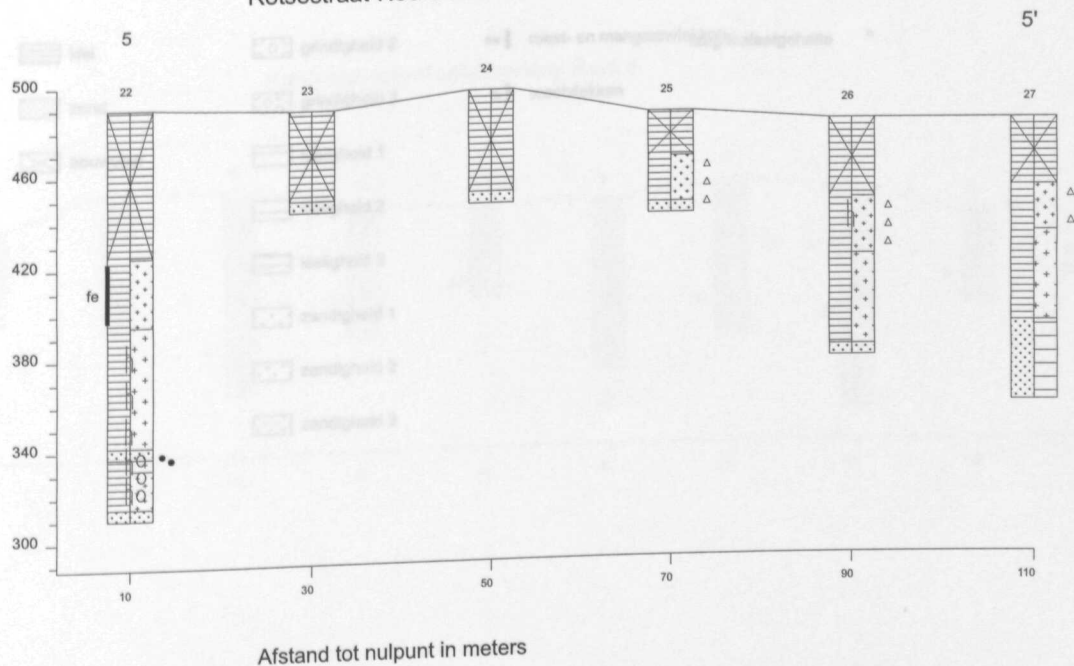

Rotsestraat-Noord Raai 3

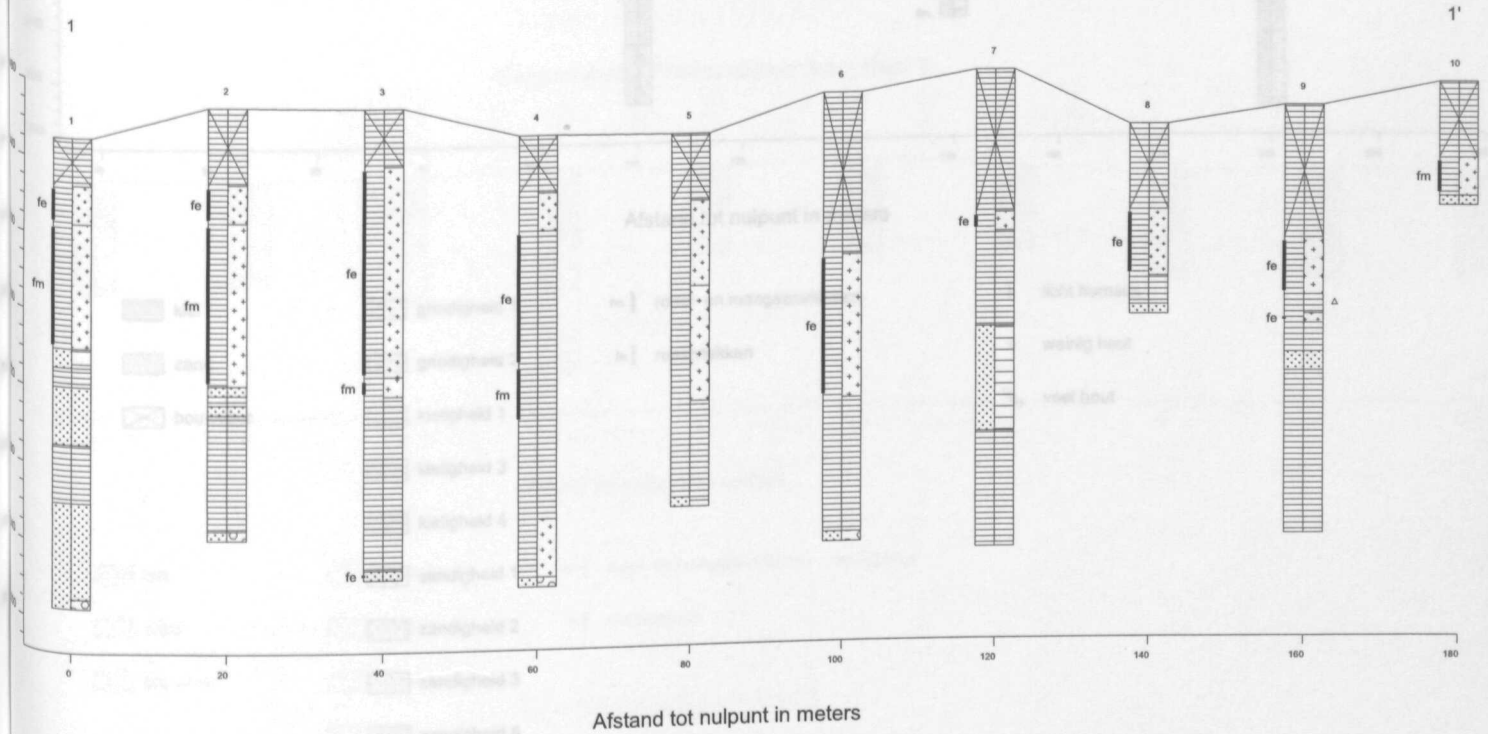
klei	kleigheid 2	fe roestvlekken	h licht humeus	• spikkels houtskool
zand	zandigheid 1		o weinig hout	△ laag fosfaatgehalte
bouwvoor	zandigheid 2			
	zandigheid 3			
	zandigheid 4			

Rotsestraat-Noord Raai 5

Kennedyaan-Paalskerweg Raai 5

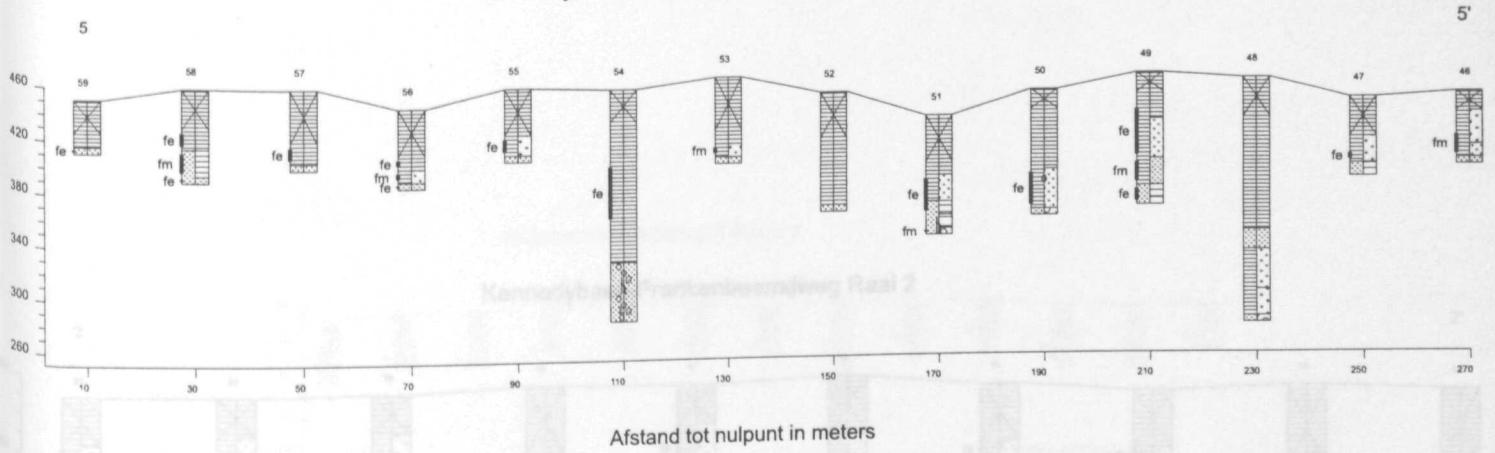
Rotsestraat-Zuid Raai 1

Afstand tot nulpunt in meters

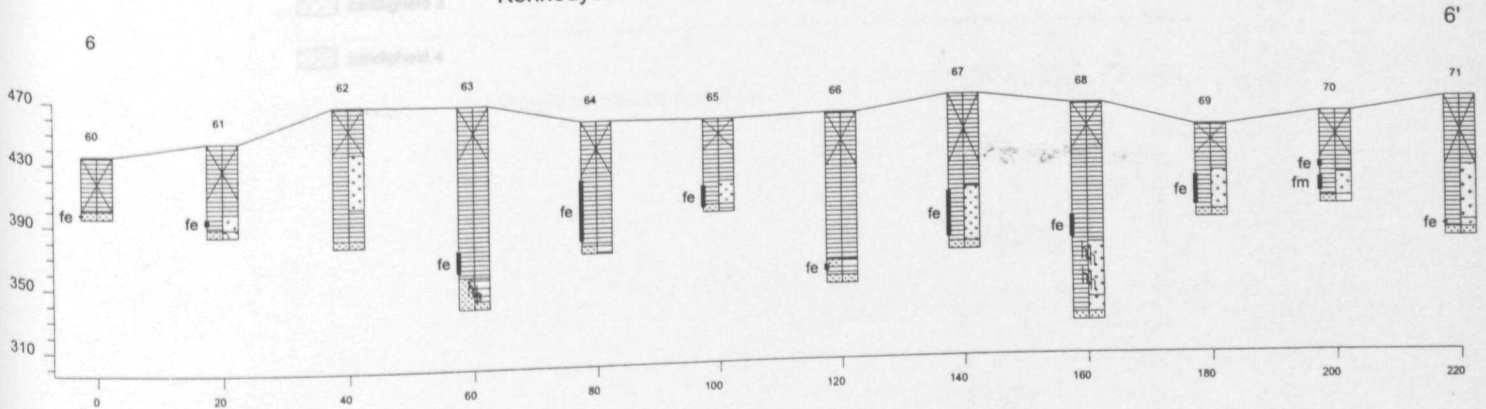
klei	grindigheid 2	fm roest- en mangaanvlekken
zand	grindigheid 3	fe roestvlekken
bouwvoor	kleigheid 1	
	kleigheid 2	
	kleigheid 3	
	zandigheid 1	
	zandigheid 2	
	zandigheid 3	

Kennedybaan-Paalakkerweg Raai 5

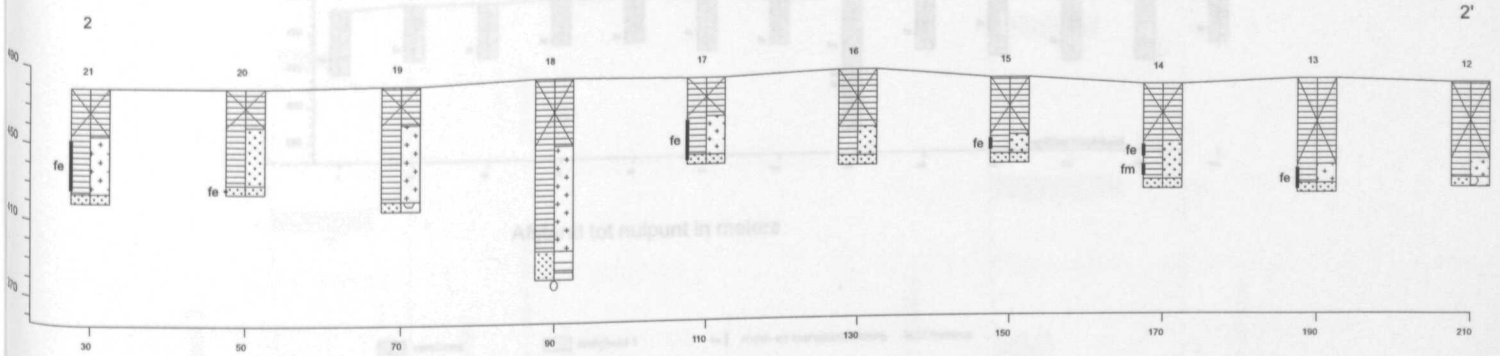
klei	grindigheid 1	fm roest- en mangaanvlekken	h licht humeus
zand	grindigheid 2	fe roestvlekken	o weinig hout
bouwvoor	kleigheid 1		veel hout
	kleigheid 3		
	kleigheid 4		
klei	zandigheid 1		
zand	zandigheid 2		
bouwvoor	zandigheid 3		
	zandigheid 5		

Kennedybaan-Paalakkerweg Raai 6

Frankenbeemdweg-1 Raai 1

Kennedybaan-Frankenbeemdweg Raai 2

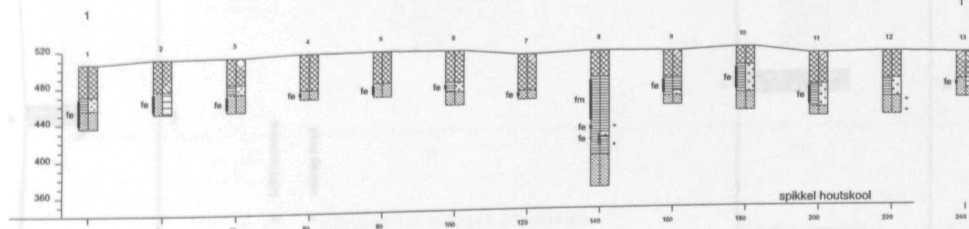

Afstand tot nulpunt in meters

klei	grindigheid 1	fm roest- en mangaanvlekken	weinig hout
zand	kleigheid 1	fe roestvlekken	
bouwvoor	kleigheid 2		
	zandigheid 1		
	zandigheid 2		
	zandigheid 3		
	zandigheid 4		

Afstand tot nulpunt in meters

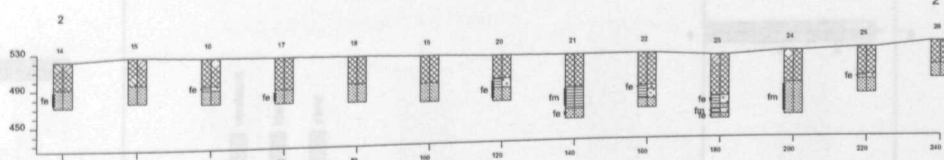
Frankenbeemdweg-1 Raai 1

Afstand tot nulpunt in meters

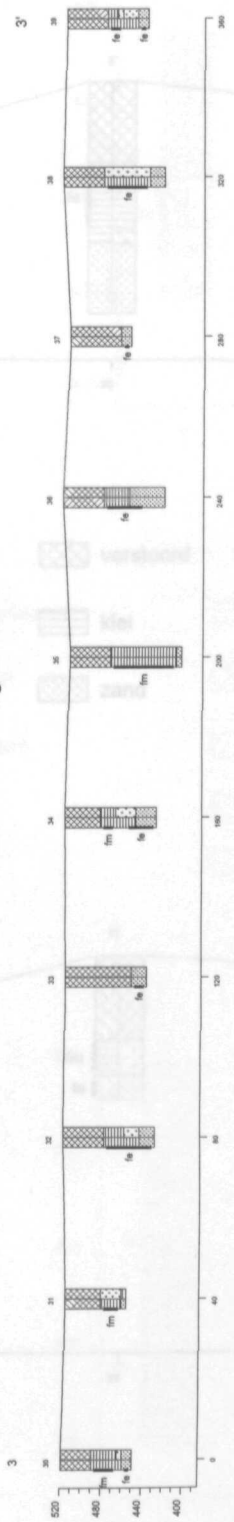
	verstoord		kleigheid 1	fm	roest- en mangaanvlekken	licht humeus
	klei		zandigheid 1	fo	roestvlekken	
	zand		zandigheid 2			
			zandigheid 3			

Frankenbeemdweg-1 Raai 2

Afstand tot nulpunt in meters

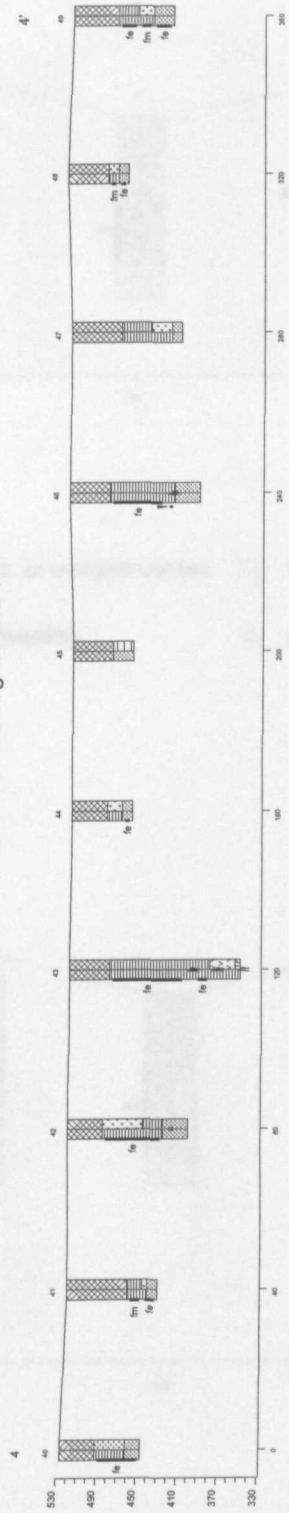
Frankenbeemdweg-2 Raai 3

Afstand tot nulpunt in meters

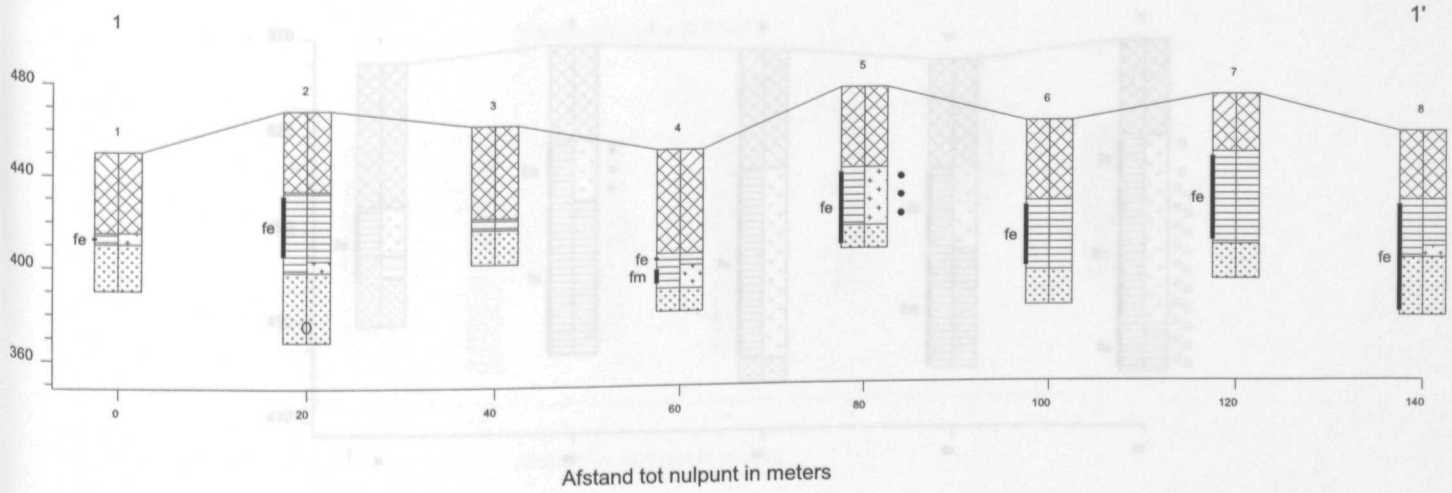
- grondigheid 1
- kleigheid 1
- venigheid 2
- venigheid 3
- zandigheid 1
- zandigheid 2
- zandigheid 3
- zandigheid 4
- verschoord
- kiel
- zand
- roest- en mangaanvlekken
- roestvlekken
- licht humeus
- weinig hout

Frankenbeemdweg-2 Raai 4

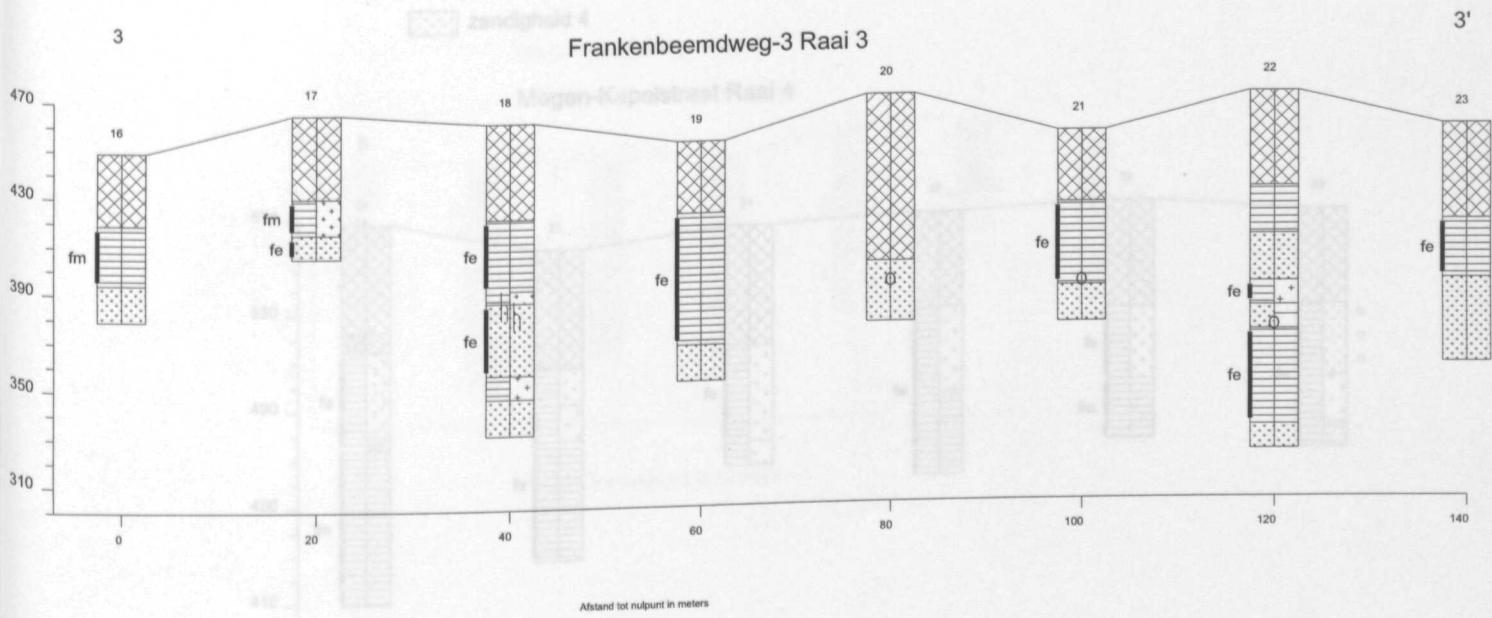
Afstand tot nulpunt in meters

Frankenbeemdweg-3 Raai 1

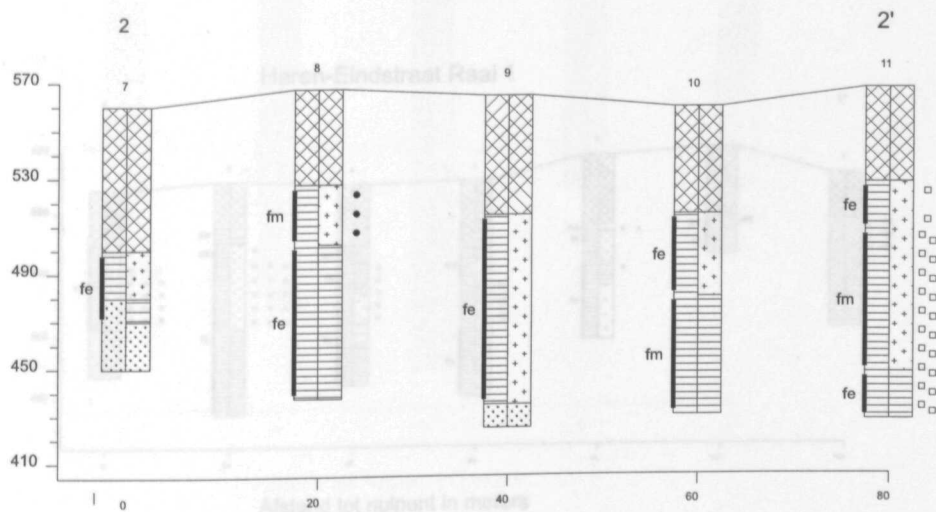

verstoord	klei	zand	roest- en mangaanvlekken	humeus	spikkel houtskool
klei	zandigheid 1	zandigheid 2	roestvlekken	weinig hout	
zand	zandigheid 3	zandigheid 4			

Frankenbeemdweg-3 Raai 3

Megen-Kapelstraat Raai 2

Afstand tot nulpunt in meters

verstoord

kleigheid 4

fm roest- en mangaanvlekken

spikkel houtskool

klei

zandigheid 2

fe roestvlekken

spikkels verbrande leem

zand

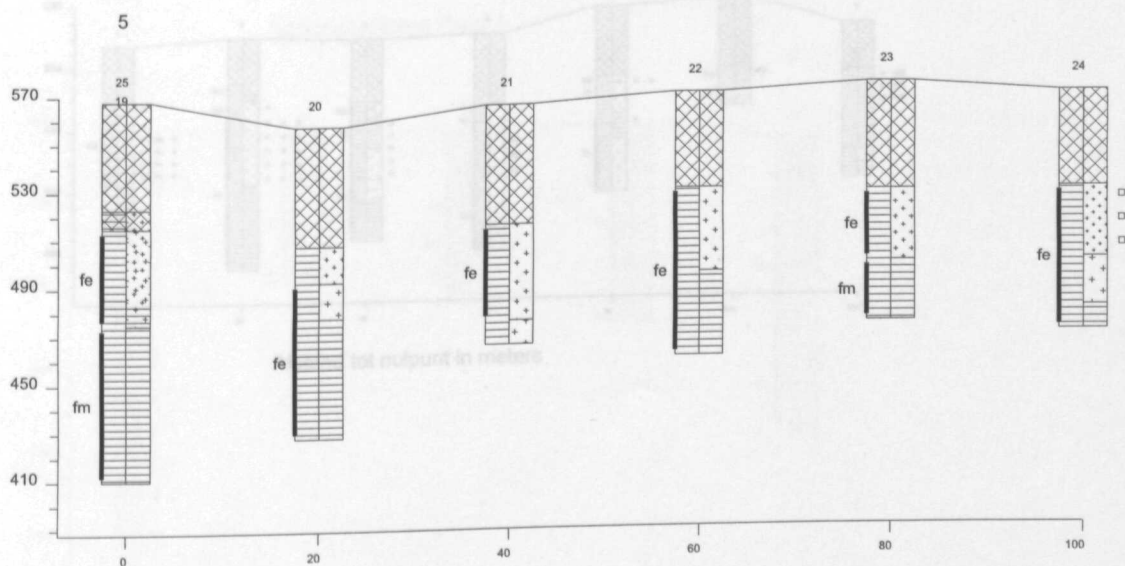
zandigheid 3

brokjes verbrande leem

zandigheid 1

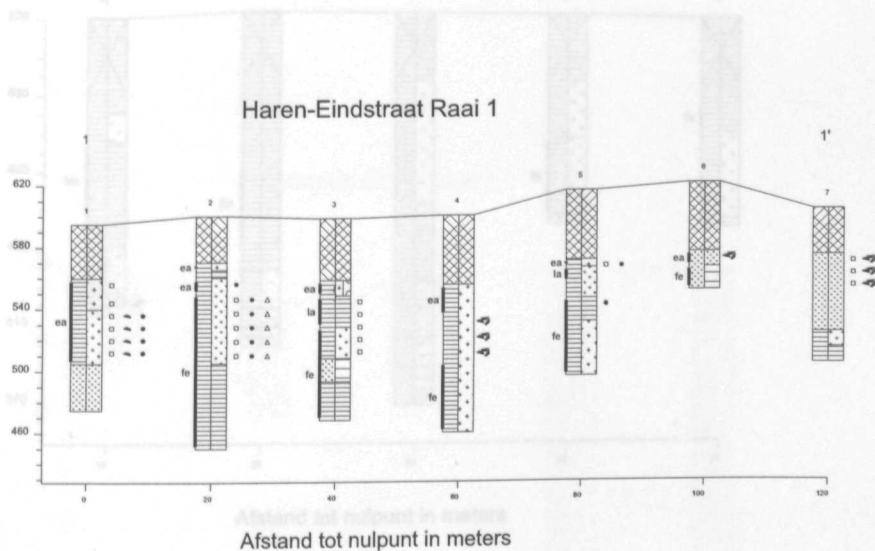
zandigheid 4

Megen-Kapelstraat Raai 4

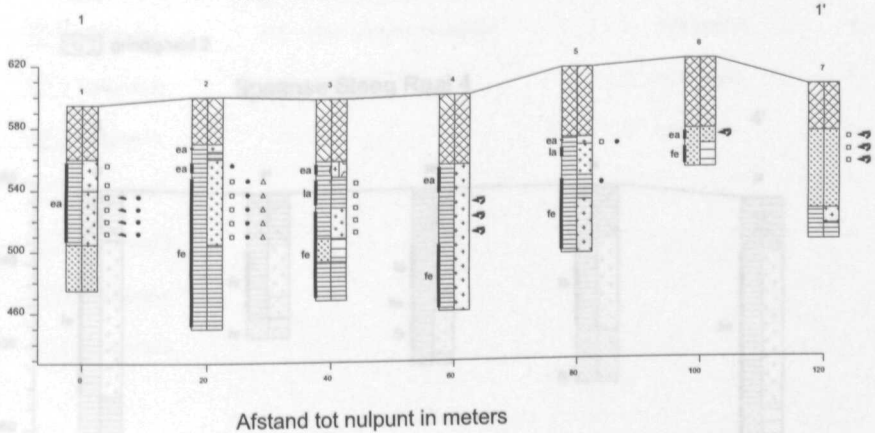

Afstand tot nulpunt in meters

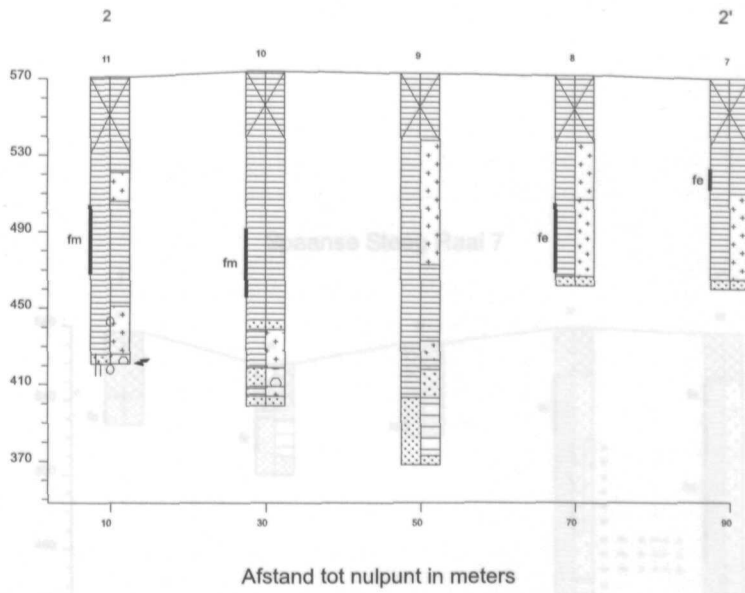
Spaanse Steeg Raai 2

Haren-Eindstraat Raai 2

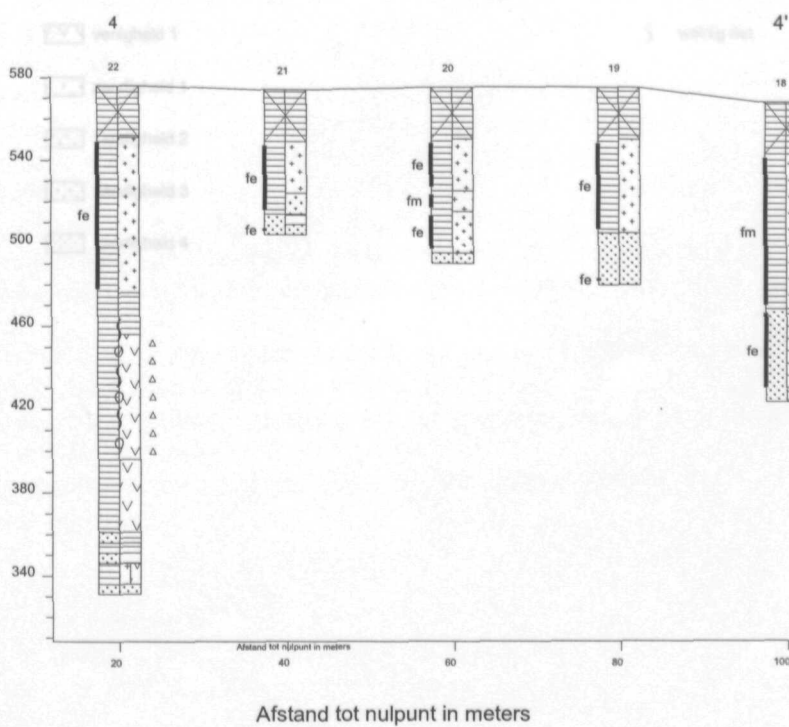

Spaanse Steeg Raai 2

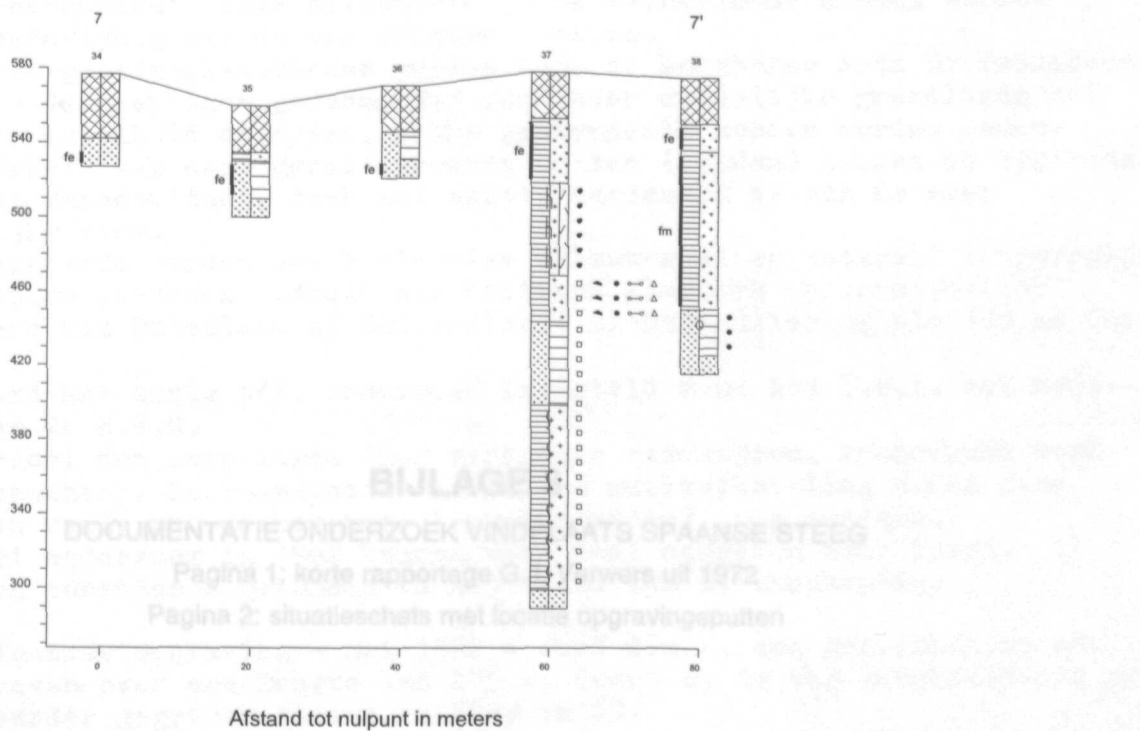

klei	grindigheid 1	fm roest- en mangaanvlekken	○ weinig hout	△ laag fosfaatgehalte
zand	kleigheid 2	fe roestvlekken	∩ weinig riet	
bouwvoor	venigheid 1	h licht humeus		
	venigheid 2			
	zandigheid 1			
	zandigheid 2			
	zandigheid 3			
	zandigheid 4			

Spaanse Steeg Raai 4

Spaanse Steeg Raai 7

verstoord	kleigheid 1	fm roest- en mangaanvlekken	h licht humeus	gruis/enkele fragmenten aardewerk
klei	kleigheid 2	fe roestvlekken	o weinig hout	• spikkel houtskool
zand	venigheid 1		)} weinig riet	→ spikkels bot
	zandigheid 1			□ spikkels verbrande leem
	zandigheid 2			△ laag fosfaatgehalte
	zandigheid 3			
	zandigheid 4			

Opgraving op het perceel "den Berg" te Naren - Mei 1972.

Uitgevoerd door het Inst. voor Prehistor. Leiden, o.l.v. Drs. Verwers.

Tijdens de ruilverkaveling in de jaren 1959 - 60 kwamen de eerste sporen van vroegere bewoning aan de oppervlakte. De toen uitgevoerde werkzaamheden door de Ned. Heidemij, bestonden in hoofdzaak uit het graven van sloten nabij de bosaanplant. (zie situatietek.) De betreffende sloten werden gegraven evenwijdig aan de weg Berghem - Naren.

Tijdens deze werkzaamheden werden door de Berghemse arts Dr. Tounissen de eerste onderzoeken gedaan. Hij vond hier duidelijke grondlagen met een grote hoeveelheid scherven, welke grotendeels konden worden samen-gevoegd. Enkele van deze gerestaureerde potten (Laiiden) hebben de typische vorm van de Marnecultuur, doch het meeste aardewerk is van de meer gebruikelijke vorm.

Tegelijk hiernede werden ook 3 kleurige (blauw-geel en natural) langwerpige glasfragmenten gevonden, bekend als Keltisch glaswerk en vermoedelijk geïmporteerd uit Duitsland of Zwitserland. Globale datering plm 300 na Chr.

In 1962 werd het eerste off. onderzoek ingesteld door het I.P.L. met medewerking van de N.H.M.

Op het perceel den Berg lagen twee verkogde zandkoppes, kenmerkend voor vroegere bewoning. Door een van deze zandkoppes werd een ruilverkaveling waren deze verhogingen r

Ook bij het onderzoek naar de zandkoppes werden merende

BIJLAGE 3

DOCUMENTATIE ONDERZOEK VINDPLAATS SPAANSE STEEG

Pagina 1: korte rapportage G.J. Verwers uit 1972

Pagina 2: situatieschets met locatie opgravingsputten

Bij deze laatste opgraving - Mei 1972 - werd o.l.v. een graafmachine een sleuf gegraven over een lengte van 275 m, dwars op de weg Berghem-Naren en da reeds eerder gegraven sloten in 1959 en 60.

In deze sleuf komt het zand zeer hoog aan de oppervlakte, doch behalve wat scherven van roodachtig aardewerk, kwam hier weinig te voorschijn. Evenwijdig aan deze sleuf, en plm. 25-30 m meer noordwaarts hiervan, werden toen nog enkele kleinere proefsleuven met de hand gegraven.

Vit de meest noordelijke daarvan kwamen de belangrijkste vondsten. Ondanks de vele regen waren de verschillende grondlagen duidelijk zichtbaar, en om uitspoelen te voorkomen, werden de vondsten met steipennen in het dwarsprofiel gemarkeerd.

Halverwege deze lagen ligt een dunne geel-bruine fosfor-ijzerlaag, die als een keiharde plaat door het terrein loopt.

Vit de onderste laag kwam veel vroeg (zwart) aardewerk met gave en duidelijke figuraties. Verder een gedeelte van een menselijke schedel en ook beenderen van o.a. runderen, paarden en edelherten.

Tot de vondsten behoorden ook een spinnesteentje, een gedeelte van een basaltlava maalsteen en twee bronzen kledingspelden met groene patina.

Globale datering -300 - 0

De bovenste en middelste lagen bevatten behalve aardewerk ook fragmenten van donker gekleurd glas, afkomstig van La Tène armbanden.

In het jongste pakket kwamen ook enkele stukjes Romeins aardewerk voor, o.a. Terra Sigillata.

Voor een nadere datering van de diverse vondsten wordt nog een pollen-onderzoek gedaan.

Opgraving op het perceel "den Berg" te Haren - Mei 1972.

Uitgevoerd door het Inst.voor Prehistor. Leiden, o.l.v. Drs.Verwers.

Tijdens de ruilverkaveling in de jaren 1959 - 60 kwamen de eerste sporen van vroegere bewoning aan de oppervlakte. De toen uitgevoerde werkzaamheden door de Ned. Heidemij, bestonden in hoofdzaak uit het graven van sloten nabij de bosaanplant. (zie situatietek.) De betreffende sloten werden gegraven evenwijdig aan de weg Berghem - Haren.

Tijdens deze geaafwerkzaamheden werden door de Berghemse arts Dr.Teunissen de eerste onderzoeken gedaan. Hij vond hier duidelijke grondlagen met een grote hoeveelheid scherven, welke grotendeels konden worden samengevoegd. Enkele van deze gerestaureerde potten (Leiden) hebben de typische vorm van de Marnecultuur, doch het meeste aardewerk is van de meer gebruikelijke vorm.

Tegelijk hiermede werden ook 3 kleurige (blauw-geel en naturel) langwerpige glasfragmenten gevonden, bekend als Keltisch glaswerk en vermoedelijk geïmporteerd uit Duitsland of Zwitserland. Globale datering plm 300 na Chr.

In 1962 werd het eerste off. onderzoek ingesteld door het I.P.L. met medewerking van de N.H.M.

Op het perceel den Berg lagen twee verhoogde zandkoppen, kenmerkend voor vroegere bewoning. Door omwonende boeren en ruilverkaveling waren deze verhogingen reeds van de bovenste (onbelangrijke) laag ontdaan.

Ook bij het onderzoek in 1962 kwamen weer veel scherven naar boven.

Deze werden merendeels gevonden in het talud van de zandkoppen.

Bij deze laatste opgraving - Mei 1972 - werd d.m.v. een graafmachine een sleuf gegraven over een lengte van 275 m, dwars op de weg Berghem-Haren en de reeds eerder gegraven sloten in 1959 en 60.

In deze sleuf komt het zand zeer hoog aan de oppervlakte, doch behalve wat scherven van roodachtig aardewerk, kwam hier weinig te voorschijn.

Evenwijdig aan deze sleuf, en plm.25-30 m meer noordoostelijk hiervan, werden toen nog enkele kleinere proefsleuven met de hand gegraven.

Uit de meest noordelijke daarvan kwamen de belangrijkste vondsten.

Ondanks de vele regen waren de verschillende grondlagen duidelijk zichtbaar, en om uitspoelen te voorkomen, werden de vondsten met meetpennen in het dwarsprofiel gemarkeerd.

Halverwege deze lagen ligt een dunne geel-bruine fosfor-ijzerlaag, die als een keiharde plaat door het terrein loopt.

Uit de onderste laag kwam veel vroeg (zwart) aardewerk met gave en duidelijke figuraties. Verder een gedeelte van een menselijke schedel en ook beenderen van o.a. runderen, paarden en edelherten.

Tot de vondsten behoorden ook een spinsteentje, een gedeelte van een basaltlava maalsteen en twee bronzen kledingspelden met groene patina.

Globale datering -500 - 0

De bovenste en middelste lagen bevatten behalve aardewerk ook fragmenten van donker gekleurd glas, afkomstig van La Tène armbanden.

In het jongste pakket kwamen ook enkele stukjes Romeins aardewerk voor, o.a. Terra Sigillata.

Voor een nadere datering van de diverse vondsten wordt nog een pollenonderzoek gedaan.

HAREN - DEN BERG
KAD. SECTIE 64
PERCEEL "DEN BERG"
OPGRAVING DOOR I.P.L.
O.L.V. DR. S.J. VERWERS
OP 107 452 - 108.500 + 452 785

A. R. M.

F

Reeds verschenen:

Janzen, R. H. 1957. Archeologische Rapporten Meester 1, Leiden.

238

Janzen, R. H. 1959. Archeologische Rapporten Meester 2, Leiden.

239

Janzen, R. H. 1959. Archeologische Rapporten Meester 2, Leiden.

240

MACHINAAL GEGRAVEN SLEUF

Janzen, R. 1959. Archeologische Rapporten Meester 4, Leiden.

244

DUIKER

Janzen, R. C. 1959. Archeologische Rapporten Meester 4, Leiden.

243

Versocht:

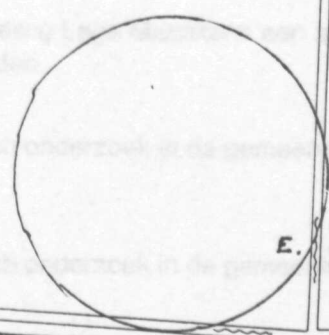
Janzen, R. H. 1959. Archeologische Rapporten Meester 4, Leiden.

242

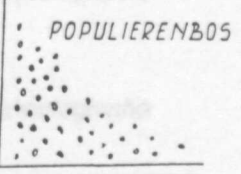
PROV. WEG VAN BERGHEM NAAR HAREN

o KM 2

SPAANSE - STEEG

H.
BELANGRIJKSTE
VONDSTEN
PROEFSLEUVEN

A

C

246

B.

I

SCHAAL 1-2500

HAREN - GEM. MEGEN
KAD. SECTIE G4
PERCEEL „DEN BERG”

OPGRAVING DOOR I.P.L.
O.L.V. DRs. G.J. VERWERS
TOP. KRT 45 E - 168.600 x 422.700

A. R. M.

Archeologische Rapporten Maaskant

Reeds verschenen:

Leijnse, K., K. Winthagen 1997. Ruilverkaveling Lage Maaskant: een archeologische verkenning, *Archeologische Rapporten Maaskant 1*, Leiden.

Jansen, R., H. Fokkens 1998. Archeologisch onderzoek in de gemeente Oss in 1997, *Archeologische Rapporten Maaskant 2*, Leiden.

Jansen, R., H. Fokkens 1999. Archeologisch onderzoek in de gemeente Oss in 1998, *Archeologische Rapporten Maaskant 3*, Leiden.

Jansen, R. 1999. Aanvullend Archeologisch Onderzoek in Schaijk - De Spijker, *Archeologische Rapporten Maaskant 4*, Leiden.

Jansen, R., C. van der Linde, H. Fokkens 1999. Een inventarisatie van vindplaatsen in het buitengebied van Oss, *Archeologische Rapporten Maaskant 5*, Leiden.

Verwacht:

Jansen, R., H. Fokkens 2000. Archeologisch onderzoek in de gemeente Oss in 1999-2000, *Archeologische Rapporten Maaskant 6*, Leiden.